

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/166078>

Please be advised that this information was generated on 2021-01-27 and may be subject to change.

Beeldvorming van de Nederlandse Universiteiten

Een onderzoek naar de
beeldvorming over
de Nederlandse universiteiten
in de Nederlandse dagbladen
in de periode 1979 - 1994

Dr. F. Wester
Dr. V. Peters

Beeldvorming van de Nederlandse Universiteiten

Een onderzoek naar de
beeldvorming over
de Nederlandse universiteiten
in de Nederlandse dagbladen
in de periode 1979 - 1994

in opdracht van de
Vereniging van Samenwerkende
Nederlandse Universiteiten

Dr. F. Wester
Dr. V. Peters
Drs. B. Brehm

Vakgroep Methoden
Katholieke Universiteit Nijmegen

september 1995

Inhoud

Hoofdstuk 1.	Probleemstelling van het onderzoek	1
Hoofdstuk 2.	Operationalisering - materiaal en steekproef	5
Hoofdstuk 3.	Training - werkwijze - betrouwbaarheid	9
Hoofdstuk 4.	De onderzoeksresultaten: de hoofdlijnen	17
Hoofdstuk 5.	De onderzoeksresultaten: nadere specificaties	23
Hoofdstuk 6.	Reconstructie van de berichtgeving rondom de universiteiten in 1994	37
Hoofdstuk 7.	Samenvatting en conclusie	43
Bijlagen		
Bijlage I	Codeerformulier 'Beeldvorming Nederlandse Universiteiten'	50
Bijlage II	Een overzicht van de positieve en negatieve uitspraken	51
Bijlage III	Het overzicht van de rubrieken van het categorieënsysteem	89

Hoofdstuk 1

Probleemstelling van het onderzoek

Achtergrond van het onderzoek is de vraag naar de beeldvorming rondom de positie en functie van universiteiten als maatschappelijke instituties. Naast een onderzoek naar het huidige beeld van de universiteiten bij opinieleiders, gaat het hierbij om de vraag welke ontwikkelingen zich hebben voorgedaan wat betreft de beeldvorming rond de universiteiten. Het onderhavige onderzoek heeft tot doel een globale reconstructie te geven van de ontwikkelingen die er zijn geweest wat betreft de beeldvorming rond de universiteiten in de media in de afgelopen vijftien jaar.

In meer specifieke zin spitst de vraagstelling zich toe op aspecten van de beeldvorming in de media als: welk beeld over het optreden van universiteiten komt in de media naar voren, waar liggen de accenten, is deze beeldvorming positief of negatief, is er sprake van veranderingen in dat beeld en zo ja in welke richting, welke groeperingen dragen aan de beeldvorming bij. Daarbij staat de vraag centraal of de beeldvorming in de periode augustus 1994 - januari 1995 van karakter is veranderd, met name in negatieve zin, en wat daarbij het verloop is geweest.

Het onderzoek moet informatie aandragen om het PR-beleid van de VSNU te versterken en eventueel bij te stellen.

Uitwerking van de onderzoeksofzet

In principe heeft de vraag naar de beeldvorming over de universiteiten in de media betrekking op bijdragen aan de opinievorming in zeer diverse media. Zo worden de doelstellingen, het functioneren en de kwaliteiten van de universiteiten besproken en geëvalueerd in nota's van politieke partijen en maatschappelijke organisaties, in tijdschriften, in actualiteitenrubrieken van radio en televisie en in de dagbladers etcetera.

Maar, ook al komen opiniemakers via bijvoorbeeld nota's of televisie-interviews saillant in beeld, de publieke neerslag hiervan en de discussie daarover komt via de dagbladers naar voren. Zo worden belangrijke uitspraken in televisie-interviews in de nieuwsberichtgeving van de dagbladers 'herhaald' en worden nota's via nieuwsberichten of achtergrond reportages samengevat en/of besproken. De ontwikkelingen en eventuele veranderingen in de beeldvorming kunnen dan ook via een onderzoek van de dagbladers grotendeels worden gereconstrueerd.

Het proces van beeldvorming is een complex proces, waarbij vragen gesteld kunnen worden naar de rol van opiniemakers bij het toeschrijven van kenmerken, het creëren van beelden en het gebruiken van media voor het verspreiden ervan. Daarnaast is er de rol van bronnen en media bij het samenbrengen van kenmerken in een beeldvormend etiket en het presenteren en uitdragen van dergelijke beelden. Bovendien is van belang de wijze waarop mediagebruikers in het omgaan met deze informatie tot beeldvorming komen, zodat zij deel uit gaat maken van de publieke opinie. Beeldvormingsonderzoek heeft dus informatie nodig van processen die zich afspelen bij zenders, bij media en bij ontvangers.

In dit onderzoek staat de vraag centraal of de ontwikkelingen sinds augustus 1994 tot specifieke veranderingen in de beeldvorming in de media in gang hebben gezet, en hoe

dat proces is verlopen. Om deze vraagstelling te onderzoeken hebben wij een exploratief-beschrijvend onderzoek opgezet met twee accenten:

- een vergelijking van het beeld van de universiteiten in de pers, om na te gaan of er over een periode van 15 jaar veranderingen zijn opgetreden wat betreft de nadruk die bepaalde thema's en kenmerken hebben gekregen;
- een reconstructie van het procesverloop van de discussie in de media over de periode medio 1994 - februari 1995. Hier proberen we na te gaan wie welke thema's en etiketten initieert, via welke media dat gebeurt, wie daarop reageert, hoe dat resoneert en zich verbreidt.

Het eerste deel van het onderzoek is gericht op de vraag of er in de beeldvorming in deze periode globaal gezien accentveranderingen hebben plaatsgevonden. Gebruik kan worden gemaakt van het thema-overzicht Beeldvorming Universiteiten dat in de voorstudie voor dit onderzoek is uitgewerkt.

De vraag wordt dan of in deze periode veranderingen kunnen worden vastgesteld in de mate waarin thema's en de bijbehorende subthema's en categorieën in de berichtgeving over de universiteiten aan de orde komen.

Gelet op de beperkingen wat betreft het budget aan tijd en geld kan niet de gehele periode van 15 jaar worden onderzocht. Om toch zoveel mogelijk recht te doen aan de vraag naar veranderingen, zijn strategisch enkele perioden uitgekozen, waarin de universiteiten uitgebreid in het nieuws zijn geweest en die zover van elkaar liggen dat toch een goed beeld van de gehele periode van 15 jaar kan worden verkregen.

Overzicht hoofdthema's Beeldvorming Universiteiten

- 1. Universiteit Algemeen**
 - a. Reputatie
 - b. Functie
 - c. Arbeidsmarkt
 - d. Gevolgen bezuinigingen
- 2. Onderwijs Universiteiten**
 - a. Toegankelijkheid
 - b. Kwaliteit
 - c. Studeerbaarheid
- 3. Onderzoek**
 - a. Reputatie
 - b. Kwaliteit
 - c. Financiering
- 4. Organisatie/Beheer**
 - a. Organisatiebeeld
 - b. Personeelsbeleid
 - c. Financiën
 - d. Bevoegdheden
- 5. Onderwijsstelsel**
 - a. Stelselherziening algemeen
 - b. Taakverdeling
 - c. Beurzenstelsel
- 6. Gezamenlijke Universiteiten / VSNU**
 - a. Houding n.a.v. bezuinigingen
 - b. Relaties onderling
 - c. Relatie met studenten
 - d. Relatie met politiek/ Minister
- 7. Reacties op beleid**
 - a. Universiteiten
 - b. Studenten

Het gaat hierbij om de volgende vijf perioden¹:

- 1979 De wet op de Twee Fasen Structuur wordt aangenomen. De universitaire studie wordt opgedeeld in twee fasen, waarbij de cursusduur van de eerste fase wordt beperkt tot vier jaar.
- 1982 De bezuinigingsoperatie Taakverdeling en Concentratie wordt in gang gezet. Door het aantal studierichtingen te verminderen moet er 278 miljoen worden bespaard.
- 1986 De bezuinigingsoperatie Selectieve Krimp en Groei wordt aangekondigd. Er moet 130 miljoen worden bezuinigd en een vergelijkbaar bedrag moet binnen de universiteiten worden omgebogen.
- 1990 De Wet op het Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek wordt aangenomen, waarbij HBO en WO binnen een wet worden geïntegreerd. Ook wordt de nota Heroriëntering Studiefinanciering (tempobeurs, stapelverbod, studie-advies) aangeboden.
- 1994 In het regeerakkoord worden bezuinigingen voorgesteld van 1 miljard op de studiefinanciering en een half miljard op het hoger onderwijs. Daarnaast wordt een stelselherziening aangekondigd.

Rond elk van deze gebeurtenissen zal een periode van ongeveer vier maanden (eind augustus - eind december van elk jaar) worden afgebakend waarbinnen de persberichtengeving rond de universiteiten zal worden onderzocht. Daartoe zal voor elke periode een a-selecte steekproef van ca. 150 berichten worden geselecteerd, zodat variatie in de mediaberichtengeving wat betreft de onderscheiden thema's op kwantitatieve wijze kan worden vastgesteld.

Het tweede deel van deze exploratieve studie is bedoeld om na te gaan hoe het verloop van de recente discussie rond de universiteiten is geweest. Daartoe zal voor de periode september 1994 tot februari 1995 op kwalitatieve wijze worden gereconstrueerd wie welke thema's aan orde stelt, wie op wie reageert en of en hoe dit in verband kan worden gebracht met (verwachte) veranderingen in de beeldvorming in de periode van 15 jaar, zoals dat in het eerste deel is onderzocht.

¹ Vgl. P. Baggen en I. Weijers: De toekomst van de universiteit, Amsterdam university press, 1995: 104-105.

Hoofdstuk 2

Operationalisering - materiaal en steekproef

Operationalisering

In het vooronderzoek naar 'Beeldvorming van de Nederlandse Universiteiten' is een categorieënsysteem ontwikkeld met zeven hoofdcategorieën voor het vastleggen van uitspraken over de Nederlandse universiteiten.

Er is toegewerkt naar een meetinstrument dat als codeboek door codeurs gebruikt kan worden, door de hoofd- en subthema's uit dit schema te vertalen naar goed afscheidbare categorieën. De voorbeeld-uitspraken onder elk subthema (zie bijlage 1 van de voorstudie) zijn bekeken op zoek naar een rubriek-omschrijving die zo veel mogelijk van deze uitspraken zou vatten. De hoofdthema's zijn hierbij globaal overeind gebleven, bij de subthema's heeft de vertaalslag plaats gevonden (zie het schema op de volgende pagina).

'Universiteit en arbeidsmarkt' is bijvoorbeeld vertaald in twee rubrieken: 'Kwalitatieve aansluiting', waarmee bedoeld wordt op het niveau of de specialisatie van de afgestudeerden, en 'Kwantitatieve aansluiting', hieronder vallen de hoeveelheid (te weinig / te veel) opgeleiden in het Hoger Onderwijs. Tijdens deze vertaling zijn een aantal subthema's elders ingedeeld. Zo is 'Onderwijs Universiteiten / Kwaliteit / Aansluiting bedrijfsleven' een onderdeel geworden van 'Universiteit Algemeen', waarbij de kwalitatieve en de kwantitatieve aansluiting zijn onderscheiden (rubriek 14 en 15).

Elke rubriek is voorzien van een omschrijving van de soort uitspraken die hieronder vallen bij de codering. 'Kwantitatieve aansluiting' is bijvoorbeeld omschreven als "Uitspraken over de hoeveelheid opgeleide academici; de universiteiten leiden voldoende/onvoldoende, te weinig/te veel academici op met betrekking tot de vraag van de arbeidsmarkt; er is een tekort van bepaalde beroepsgroepen, werkeloosheid van academici, de sfeer op de arbeidsmarkt is gespannen".

Het nieuwe meetinstrument is uitgeprobeerd op bekend materiaal uit het vooronderzoek (1994) en vervolgens op materiaal uit andere jaren (1979-1991) om te kijken of de geformuleerde rubrieken ook zouden passen voor andere gebeurtenissen. Daarnaast zijn coderingen van codeurs tijdens de training beschouwd als toets op het codeboek. Enkele nieuwe rubrieken zijn daaraan toegevoegd. Een voorbeeld is '24 Kwaliteit algemeen' omdat bleek dat niet alle uitspraken met betrekking tot de kwaliteit van het onderwijs onder de rubrieken die betrekking hebben op specifieke aspecten van het onderwijs konden worden gecodeerd. Een geheel nieuwe rubriek is '16 Voorzieningen', die van toepassing is op de infrastructuur van universiteiten. Daarnaast zijn sommige beschrijvingen van rubrieken aangepast of uitgebreid.

Een en ander heeft geresulteerd in de hoofd- en subrubrieken, zoals die in het volgende schema zijn weergegeven.

Overzicht thema's Beeldvorming Universiteiten

- 1. Universiteit Algemeen**
 11. kwalificatie
 12. functie
 13. internationale vergelijking
 14. kwalitatieve aansluiting arbeidsmarkt
 15. kwantitatieve aansluiting arbeidsmarkt
 16. voorzieningen
- 2. Onderwijs Universiteiten**
 21. toegang hoger onderwijs en selectie
 22. hoeveelheid plaatsen / massaliteit
 23. toegankelijkheid vanwege financiën
 24. kwaliteit algemeen
 25. werkvormen
 26. onderwijs - inhoud
 27. kwaliteit docenten
 28. studeerbaarheid - aanbod universiteiten
 29. werkhouding en kwaliteit studenten
- 3. Onderzoek**
 31. kwaliteit en reputatie
 32. relevantie
 33. taakverdeling
 34. financiering
- 4. Organisatie/Beheer**
 41. universiteit als organisatie
 42. personeelsbeleid
 43. financiële status
 44. bevoegdheden
- 5. Onderwijsstelsel**
 51. onderwijsstelsel en wijzigingen hierop
 52. differentiatie tussen universiteiten onderling
 53. differentiatie van opleidingen
 54. taakverdeling universiteiten - hbo's
 55. beurzenstelsel
- 6. Gezamenlijke Universiteiten / VSNU**
 61. beeld van universiteiten
 62. samenwerking / verdeeldheid universiteiten
 63. belangentegenstellingen tussen universiteiten
 64. relatie met studenten
- 7. Reacties op beleid**
 71. positieve waardering door universiteiten
 72. negatieve waardering door universiteiten
 73. medewerking door universiteiten
 74. gevolgen beleid voor universiteiten
 75. positieve waardering door studenten
 76. negatieve waardering door studenten
 77. studentenacties
 78. gevolgen beleid voor studenten

Verzameling van het materiaal

Het verzamelde materiaal komt uit een vijftal jaren, waarin de universiteiten uitgebreid in het nieuws zijn geweest en die zover van elkaar liggen dat toch een goed beeld van de gehele periode van 15 jaar kan worden verkregen. In alle geselecteerde jaren heeft, net zoals in 1994, een discussie plaatsgevonden die betrekking had op bezuinigingen en geplande ingrijpende veranderingen in het hoger onderwijs:

Jaar	Thematiek	Bewindsman
1979	Voorstellen voor de Twee Fasen Structuur	Pais
1982	Taakverdelingsoperatie	Deetman
1986	Selectieve Krimp en Groei	Deetman
1991	Plan HOOP	Ritzen
1994	Stelselherziening	Ritzen

Van alle jaren is het materiaal verzameld in de periode tussen 15 augustus en 15 december, waarin zich de discussie concentreert vanwege de kabinetsplannen op de derde dinsdag in september en de behandeling van de onderwijsbegroting in de Tweede Kamer rond eind november.

In eerste instantie was gepland om gebruik te maken van kranteartikelen van de Rijksvoorlichtingsdienst in Den Haag. Daar worden voortdurend kranteartikelen verzameld, die betrekking hebben op de binnenlandse politiek en dus ook op het Hoger Onderwijs. Nadat de dataverzameling was afgesloten, bleek dat via deze weg weinig artikelen over Hoger Onderwijs konden worden opgespoord (zie overzicht). Het bleek dat de Rijksvoorlichtingsdienst zeer selectief te werk gaat en met name themagerichte behandeling van artikelen voor het kabinet samenstelt.

Jaar	1979	1982	1986	1991	1994
Aantal artikelen Rijksvoorlichtingsdienst	62	37	151	80	183

Omdat via deze weg met name in de jaren 1979, 1982 en 1991 te weinig artikelen beschikbaar waren om uitspraken daarop te kunnen baseren, is gezocht naar een andere, minder selectieve bron. Wij hebben die via tussenpersonen gevonden op het ministerie van O.C.W. Voor de medewerkers van het ministerie worden twee keer per week knipselkranten samengesteld. Uit de gebonden knipselkranten van voorgaande jaren hebben wij de pagina's gekopieerd, waarop artikelen die gaan over het Hoger Onderwijs staan. Het aantal verzamelde kranteartikelen per jaar is hier als volgt (rangorde in jaren qua hoeveelheid artikelen komt in beide overzichten overeen):

Jaar	1979	1982	1986	1991	1994
Aantal artikelen Knipselkrant Ministerie OC&W	251	177	277	255	406

De knipselkranten werden tot zes jaar geleden door medewerkers van het ministerie samengesteld, tegenwoordig wordt deze taak uitbesteed aan de Staatsuitgeverij. In de knipselkrant is slechts een selectie van alle verschenen artikelen te vinden, hierbij wordt bij de staatsuitgeverij met de volgende twee hoofdlijnen gewerkt:

1. het artikel moet gaan over onderwijsbeleid of een commentaar daarop. Het verslag van de opening van een school door de minister wordt pas opgenomen als de minister bij deze gelegenheid ook een relevante uitspraak voor het beleid heeft gedaan;
2. dubbele berichtgeving wordt vermeden, als twee artikelen over één gebeurtenis verschijnen, dan wordt gekozen voor het artikel met de grotere informatieve waarde, ongeacht uit welke krant het komt. En systematische afwisseling van kranten is hierbij geen doel. Incidenteel wordt een 'stopper' opgenomen, als er ruimte overblijft op een pagina wordt die gevuld met een 'dubbel' bericht.

Wat het tweede aandachtspunt bij de selectie betreft verschilt de werkwijze van de staatsuitgeverij met die van het ministerie in eerdere jaren. Toen werd ook vanuit een voorlichtingstechnische achtergrond gekeken naar het aantal artikelen over een gebeurtenis, en werden dubbele berichten vaker opgenomen. Toch zien we dat het aantal opgenomen artikelen vooral in het laatste jaar is toegenomen.

Wij zijn bij de selectie als volgt te werk gegaan. Omdat wij door de omweg bij de dataverzameling (eerst bij de RVD, toen dat te weinig opleverde opnieuw gestart bij OCW) relatief weinig tijd ter beschikking hadden, is een snelle procedure toegepast. Daarbij zijn in de per jaar gebonden knipselkranten artikelen over het hoger onderwijs en de universiteiten geselecteerd aan de hand van de kop van het artikel. Als de kop in de richting van het hoger onderwijs of de universiteiten wees, werd het artikel meegenomen. Werd in de kop niet duidelijk of het wel of niet om een relevant artikel ging, is globaal gekeken naar de inhoud. Het vermoeden is dat daardoor soms commentaren niet zijn opgenomen. Deze selectiemethode verklaart ook het relatief hoge aantal artikelen (48) in de steekproef die achteraf niet over het hoger onderwijs bleken te gaan. Op basis van de kop of een globale indruk is het artikel in eerste instantie meegenomen, tijdens het coderen is gebleken, dat het geen relevante uitspraken bevatte met betrekking tot onze rubrieken. De 48 artikelen die niet over het hoger onderwijs en de universiteiten blijken te gaan, zijn in vergelijkbare aantallen over de onderzochte jaren verdeeld.

De gekopieerde artikelen zijn per jaar genummerd (79-001, 79-002, 79-003 ...enz.) en voor elk jaar is een aselechte steekproef van 150 artikelen getrokken. De in totaal 750 artikelen (5 jaren à 150 artikelen) zijn verdeeld in 30 pakketten van 25 artikelen. Elk pakket bevatte op deze manier een aantal artikelen uit alle onderzochte jaren. Daardoor kon worden voorkomen dat een bepaald jaar alleen in de eerste of de laatste periode werd gecodeerd waardoor systematische codeerverschillen invloed zouden kunnen hebben op de resultaten. De pakketten werden elke keer in tweevoud gemaakt en door twee codeurs onafhankelijk van elkaar gecodeerd. Een van de codeurs heeft de beide coderingen vergeleken en op verschillen nagezien en eventueel gecorrigeerd. In

voorkomende gevallen werd daarbij de onderzoeker geraadpleegd. De definitieve codering is vervolgens in de computer verwerkt.

Hoofdstuk 3

Training - Werkwijze - Betrouwbaarheid

Inhoudsanalyse heeft als onderzoeksprocedure grote voordelen. Wat het onderzoeksmateriaal betreft gaat het om documenten die buiten de onderzoeker om tot stand zijn gekomen, waardoor de onderzoeker op het basismateriaal geen invloed heeft gehad. Daarbij komt dat het materiaal in een natuurlijke context is geproduceerd, waardoor het gezien kan worden als een product dat naar deze context verwijst. Bovendien is het eenmaal verzamelde materiaal meestal erg geduldig: men kan het analyseren wanneer het de onderzoeker uitkomt.

Ondanks deze voordelen wordt de inhoudsanalyse relatief weinig toegepast. Dat heeft zeker te maken met een zekere onbekendheid met de methode, bijvoorbeeld omdat er weinig voorbeeldstudies zijn met een grote wetenschappelijk relevantie. Daarbij komt dat de inhoudsanalyse meestal wordt toegepast op tekstmateriaal en het hier dus gaat om een vorm van systematisch en beredeneerd lezen, die lijkt op tekstexegese.

Daarmee is het in een verdachte hoek gekomen: iedereen haalt uit de tekst wat men er uit wil halen! Meer dan bij andere waarnemingsmethoden is er bij het inhoudsanalyse onderzoek dan ook aandacht voor de betrouwbaarheid: voorkomen moet worden dat het onderzoeksresultaat wordt afgedaan als een product van een spelletje 'ik zie, ik zie, wat jij niet ziet..'.

Veel meer dan dat bij interview- of observatiestudies het geval is, wordt er in inhoudsanalyse onderzoek aandacht geschonken aan betrouwbaarheidscontroles.

Die nadruk op de betrouwbaarheid geeft de inhoudsanalyse vreemd genoeg ook geen beste naam. De nadruk op de betrouwbaarheid zorgt ervoor, dat er slechts variabelen en categorieën worden toegepast die betrouwbaar zijn te meten, en dat zijn meestal simpele, concrete kenmerken die analytisch weinig zeggen. Krippendorff (1980) stelt dan ook dat voor inhoudsanalyse vaak opgaat, dat de betrouwbaarheid de geldigheid in de weg staat, omdat de betrouwbaar gemeten kenmerken niet meer meten wat men eigenlijk wil meten.

De belangrijkste manier om deze problemen het hoofd te bieden is uitgebreide aandacht voor de kwaliteit van de waarnemers (die meestal codeurs worden genoemd). Dit moet men ruim opvatten: het gaat niet alleen om de personen, maar ook om de afstemming van de codeurs op het onderzoeksmateriaal en van het waarnemingsinstrument op de codeurs. In deze fase van het onderzoek wordt de werkwijze tijdens de toepassing van het waarnemingsschema in definitieve vorm uitgewerkt.

Het proces van selectie, opleiding en training van de codeurs en toetsing van hun kwaliteit neemt veel tijd in beslag. Globaal genomen kan men zeggen dat dit hele proces van opleiding en training met het waarnemingsinstrument evenveel tijd kost als de registratie periode, waarin het onderzoeksmateriaal wordt gelezen en gecodeerd. Vanwege deze relatief hoge kosten wordt op dit proces meestal bezuinigd, met als gevolg dat de kwaliteit van data niet optimaal is. Ook in dit onderzoek is dat het geval: niet alleen de kosten, maar vooral het tijdsbeslag dat het opleidingsproces neemt, speelde hier een rol. Om het onderzoek in een relatief korte tijdsperiode te kunnen afronden, was er slechts een korte periode beschikbaar voor het trainingsproces. Dit

betekent dat verwacht kon worden dat de codeurs nogal verschillend te werk zouden gaan. We hebben dit trachten op te lossen door de codeurs elkaar te laten corrigeren. We zullen de stappen die we hebben genomen in de opleidings- en registratieperiode achtereenvolgens toelichten.

Selectie codeurs

Niet iedereen is geschikt om als codeur in een inhoudsanalyse onderzoek te werken. Enerzijds is het werk nogal monotoon: steeds teksten lezen, en dan niet als gewone lezer, maar alleen gericht op de kenmerken en variabelen die in het waarnemings-schema staan. Daarbij komt dat het onder zekere tijdsdruk moet gebeuren (x berichten per uur), en ook nog nauwkeurig. Dit betekent dat men als onderzoeker codeurs wil hebben die snel kunnen werken, toch nauwgezet zijn en geïnteresseerd, maar ook met een zekere rigiditeit, want zij moeten louter het waarnemings-schema toepassen en niet zelf te veel verzinnen.

Zestien studenten, die al enige ervaring hadden met inhoudsanalyse-onderzoek en codeerprocedures in de cursus 'Boodschapsanalyse', zijn uitgenodigd voor een proef-codering op berichtenmateriaal dat in het vooronderzoek (over de gebeurtenissen in 1994) voor deze studie is gebruikt. De studenten hadden zelf het waarnemingsinstrument doorgenomen en kregen een uur de tijd om zes berichten te lezen en te coderen. Op basis van de uitslag van deze proefcodering zijn zes personen uit deze groep gekozen, die verder zijn getraind en uiteindelijk de geselecteerde artikelen gecodeerd hebben.

Training codeurs

De codeurstraining is beperkt gebleven tot vier afzonderlijke bijeenkomsten. Steeds gaat het hierbij om oefencodering van berichtenmateriaal. In het begin is vooral het codeboek uitvoerig toegelicht aan de hand van voorbeelden. Daarna heeft het centrale element in alle bijeenkomsten bestaan uit het gedetailleerd bespreken van de proefcodering respectievelijk van een door hen zelfstandig uitgevoerde codeer-opdracht. Het doel van de besprekingen was om codeerregels te expliciteren aan de hand van een door ons van tevoren vervaardigde 'normcodering' en daarmee een gemeenschappelijk referentiekader te formuleren voor de waarnemingen op het berichtenmateriaal. In het begin is elke codering uitvoerig gemotiveerd en besproken, later is naast een globale vergelijking van de coderingen nog slechts op problematische codes ingegaan. Geleidelijk aan is het initiatief hierbij verschoven van de onderzoekers (motiveren van codes) naar de codeurs (aandragen van problemen).

De besprekingen leverden ook informatie op over rubrieken van het codeboek die nog onduidelijk waren. Het codeboek is vervolgens op deze punten aangescherpt wat betreft de rubriek-indeling en de rubriek-beschrijving. In de opdrachten voorafgaand aan de twee laatste bijeenkomsten is geprobeerd om de werkwijze zoveel mogelijk te laten lijken op de uiteindelijke opdrachten. Zo is versterkt aandacht besteed aan de registratie van de achtergrondkenmerken van het bericht op het definitieve codeer-formulier, het invoeren van gegevens in de computer en hebben de codeurs al paarsge-wijs gewerkt en elkaar gecorrigeerd.

Werkwijze tijdens het coderen

Het coderen van het uiteindelijke materiaal heeft twee weken in beslag genomen. De in totaal 750 artikelen (5 jaren à 150 artikelen) zijn verdeeld in 30 pakketten van ongeveer 25 artikelen. Elk pakket bevatte een aantal artikelen uit alle onderzochte jaren.

De pakketten werden elke keer in tweevoud gemaakt en door twee codeurs onafhankelijk van elkaar gecodeerd.

Bij het coderen is men als volgt te werk gegaan. Voor elk artikel zijn de relevante gegevens en de coderingen ingevuld op het codeerformulier, zoals dat in bijlage I is opgenomen. Per artikel is in eerste instantie achtergrondinformatie met betrekking tot de artikelen ingevuld, zoals de datum, het artikelnummer, het soort artikel, de soort krant en de lengte van het artikel. Vervolgens werd de inhoud geregistreerd. Daarbij zijn de kop en de tekst van een artikel afzonderlijk gecodeerd. Eerst is de kop - zonder de kennis van de context van het artikel - van een code voorzien en ingevuld op het codeerformulier. Vervolgens is de tekst gelezen, van codes voorzien in de kantlijn en de codes zijn ingevuld op het codeerformulier. Elke keer dat een zin of (een stuk van) een alinea in het artikel verwees naar een van de rubrieken, is de rubriek-code in de kantlijn van het artikel gezet, zodat later controleerbaar was, op basis van welke uitspraak in de tekst een code tot stand is gekomen. Vervolgens zijn de coderingen per artikel ingevuld op het codeerformulier.

De code bestaat allereerst uit een nummer voor een rubriek (11 tot 78). Zo'n codering geeft aan, dat een uitspraak over de universiteiten in het artikel betrekking heeft op de rubriek, of dat de rubriek wordt genoemd. Als de universiteiten niet genoemd worden in de kop of tekst van het artikel, dan wordt als rubrieknummer '0' gebruikt. Daarnaast wordt de waardering van de universiteiten in de uitspraak geregistreerd, oftewel een antwoord gegeven op de vraag 'komen de universiteiten in positieve, neutrale of negatieve zin aan de orde in de uitspraak?'. Aan het rubrieknummer wordt een symbool ('+', '-' of 'n' voor neutraal) toegevoegd, dat de waardering van universiteiten duidelijk maakt.

Bij het coderen van het artikel kan een rubriek meerdere keren genoemd worden, zij wordt echter maar één keer overgenomen op het codeerformulier en meegenomen in de analyse. Als de rubriek echter zowel neutraal als ook positief voorkomt, wordt zij ook als zodanig neutraal en positief overgenomen op het codeerformulier. Het codeerformulier is opgenomen in de bijlagen.

Beide partners van een codeur-koppel hebben de artikelen van een pakket onafhankelijk van elkaar gecodeerd. Één van de codeurs heeft beide coderingen naast elkaar gelegd en vergeleken. Waar de coderingen van elkaar afweken, heeft hij of zij met behulp van de tekst van het artikel een correctie doorgevoerd. In de meeste gevallen ging het om codes die één van hen over het hoofd had gezien, soms om een verschil in interpretatie. Waar de corrector zelf geen oordeel kon vormen over de uiteindelijke code, is hij of zij samen met de onderzoekers tot een besluit gekomen. De uiteindelijke codering is ingevoerd in een computerbestand door degene die het pakket vergeleken en gecorrigeerd heeft.

De samenstelling van codeur-paren en de taakverdeling tussen codeur en codeur-corrector is voor elk pakket veranderd.

Alle codeer-bestanden zijn ingelezen in een datamatrix, waarop vervolgens de kwantitatieve analyse is uitgevoerd.

Betrouwbaarheid

De betrouwbaarheid van de gecodeerde data verwijst naar de reproduceerbaarheid van het onderzoek. Er worden hierbij verschillende aspecten van betrouwbaarheid onderscheiden (vgl. Krippendorff, 1980).

- Ten eerste is er de **stabiliteit** van het werk van een codeur, dat wil zeggen dat er in de loop van het proces van training en opleiding tot en met gecodeerde data door een codeur steeds op dezelfde manier gewerkt wordt. Dit wordt gemeten door een gedeelte van het materiaal door een codeur in het begin en aan het eind van de codeerperiode te laten lezen en coderen en deze coderingen te vergelijken. In ons geval heeft dat weinig zin, omdat door de korte tijdsperiode de codeur zich herinnert welke codes zijn toegekend.
- Ten tweede is er de **reproduceerbaarheid** in enge zin dat wil zeggen de inwisselbaarheid van de codeurs. Dit wordt nagegaan door hetzelfde materiaal door meerdere codeurs te laten lezen en coderen en de onderlinge overeenstemming te berekenen.
- Ten derde is er de **accuraatheid**, dat wil zeggen de controle van het werk van de codeurs door middel van een normcodering van hetzelfde materiaal. Deze accurateid wordt met name toegepast aan het eind van een trainingsperiode om na te gaan of de codeurs ook goed werken, de reproduceerbaarheid is bedoeld om aan te geven in hoeverre het onderzoek ook door anderen zou kunnen worden herhaald. Daarnaast geeft de reproduceerbaarheid aan hoeveel ruis er in het cijfermateriaal voorkomt door codeerverschillen.

In ons onderzoek hebben wij gewerkt met een combinatie van de laatste twee vormen. Bij de opzet van het onderzoek hadden wij al verwacht dat de beperkte codeertraining tot gevolg zou hebben dat de codeurs vergissingen en fouten zouden maken. Wij hoopten dat door dubbel-coderen van het materiaal en op basis daarvan een correctie door een van de beide codeurs het uiteindelijk resultaat bevredigend zou zijn. Wij hebben de kwaliteit van het materiaal achteraf gecontroleerd door de codering van een relatief groot aantal artikelen te vergelijken en te evalueren. Van de in totaal 30 pakketten zijn er 10 uitgekozen voor deze controle, waarvan drie uit het begin (pakketten 1,2,3) van het coderen, drie uit de middenperiode (pakketten 10,11,12) en vier aan het eind (24,25,26,27). Ten slotte zijn nog drie extra pakketten gecontroleerd (21,22,23), omdat bij een van de pakketten de beide codeurs nogal erg verschillende uitkomsten hadden, zodat wij wilden nagaan of hun codeerwerk erg slechte resultaten opleverde.

De resultaten zijn weergegeven in Tabel 3.1.

Over het algemeen houdt men als norm voor het codeerwerk een grens aan van een overeenstemming van 0.80. Krippendorff wijst erop dat men bij een score van 0.80 of hoger probleemloos het materiaal statistisch kan analyseren. In veel gevallen wordt dat niet gehaald, waardoor er veel ruis in het datamateriaal zit dat met verschillen tussen en fouten van codeurs te maken heeft. Krippendorff geeft aan dat men gegevens met een overeenstemming tussen 0.67 en 0.80 wel kan werken, maar dat de conclusies dan met grote voorzichtigheid moeten worden gepresenteerd (Krippendorff, 1980: 147).

	Kop	Tekst Ov	Tekst Ac
1	.75	.37	.81
2	.73	.46	.72
3	.71	.48	.79
10	.67	.38	.77
11	.60	.38	.75
12	.74	.40	.81
21	.79	.40	.69
22	.83	.78	.93
23	.80	.61	.85
24	.78	.47	.86
25	.85	.57	.84
26	.72	.74	.75
27	.80	.68	.69
Gem.	.75	.52	.79

Tabel 3.1 Overzicht van de betrouwbaarheid per pakket

De overeenstemmingsmaat die meestal wordt gebruikt is gebaseerd op het percentage overeenkomstige codes gecorrigeerd voor de kans op een overeenkomstige code. Net als bij een multiple choice tentamen hebben de codeurs bij toepassing van de codeercategorieën een statistische kans dat zij dezelfde categorie toepassen, en die moet van de overeenstemming worden uitgesloten. Bij een multiple choice tentamen van 40 vragen en per vraag 4 antwoordmogelijkheden krijgt men bij 28 goede antwoorden niet een 7 ($28/40$), maar een 6 ($(28-10)/(40-10)$). De meest gebruikte overeenstemmingsmaat is op een vergelijkbaar principe gebaseerd (vgl. Krippendorff, 1980: 133-137). In het onderhavige onderzoek ligt het deels anders. Voor een variabele als soort bericht gaat deze redenering inderdaad op: aangezien er maar een beperkt aantal categorieën (5) is, is er een relatief grote kans dat men dezelfde categorie kiest. Voor de inhoudelijke codering van kop en tekst is dat niet het geval: men is vrij in het kiezen van het aantal coderingen dat men van toepassing acht en kan daarbij kiezen uit een *groot aantal categorieën* (40). De statistische kans op overeenstemming is daardoor zeer klein.

Omdat het vaak ook zal gaan om een verschil in het aantal coderingen hebben wij een aangepaste formule gebruikt: het aantal overeenkomstige coderingen maal 2 gedeeld door de som van het aantal coderingen van codeur 1 en die van codeur 2. Dus als de eerste codeur 5 codes had toegekend en de tweede codeur 4 en men had 3 gelijke coderingen dan is de overeenstemming: $2 \times 3 / (4 + 5) = 0.67$.

Uit de tabel blijkt dat we er goed aan gedaan hebben het materiaal dubbel te coderen. De overeenstemming tussen de codeurs wat betreft de teksten (Tekst Ov.) is in eerste instantie erg laag (gemiddeld 0.52, met negatieve uitschieters naar 0.37). Door het dubbel coderen en de correctie die kon worden toegepast is het uiteindelijk gebruikte datamateriaal van een veel sterkere kwaliteit. We hebben de uiteindelijke gecorrigeerde coderingen van de 10 pakketten (1/3 van het totaal) nagelopen en geëvalueerd (een variant op de accuraatheidscontrole). Voor de koppen geldt dan een gemiddelde overeenstemming van codeur en onderzoeker van 0.75 en voor de tekst van 0.79 (Tekst Ac).

De conclusie is dat de overeenstemming gemiddeld genomen wat laag is (lager dan 0.80) en dat het cijfermateriaal met enige voorzichtigheid moet worden gehanteerd.

De evaluatie van de coderingen heeft ook enig licht geworpen op het soort codeerfouten en de codeerproblemen, die het resultaat hebben beïnvloed.

Een eerste problematische rubriek is de toepassing van de code 0, aangevend dat de kop en/of de tekst van het bericht niet betrekking heeft op de universiteiten. Met name bij de codering van de kop kwam het nogal eens voor, dat men zich niet strikt gehouden had aan de opdracht om de kop op zich te beoordelen, dat wil zeggen zonder de tekst en zonder de politieke context erbij te betrekken ("Deetman haalt bezuinigingen binnen" mag dan ook niet als 74: gevolgen bezuinigingen worden gecodeerd).

Een tweede groep codeerproblemen heeft betrekking op de registratie van de waardering die in de uitspraak naar voren komt wat betreft de universiteiten, dus de toevoeging van +, - of n aan het rubrieknummer. In veel gevallen werd de *taalkundige* vorm van de uitspraak gecodeerd in plaats van wat de uitspraak betekent voor het beeld van de universiteiten nu.

Een derde groep codeerproblemen heeft betrekking op het waarnemingsinstrument en met name zoals het op het codeerformulier naar voren komt. Met name de hoofdrubrieken 1 (universiteit algemeen), 4 (organisatie beheer) en 6 (gezamenlijke universiteiten/vsnu) zijn regelmatig door elkaar gehaald door de codeurs. Op zich is dat nogal vreemd, omdat deze rubrieken op grond van de omschrijvingen in het waarnemingsinstrument goed af te bakenen zijn. Rubriek 1 heeft betrekking op de globale kwaliteit en rol van de universiteiten in de samenleving, rubriek 4 betreft uitspraken die betrekking hebben op de concrete universiteiten als organisaties en rubriek 6 gaat over de gezamenlijke universiteiten (eventueel in de vorm van de VSNU of Academische Raad) als onderhandelingspartners van de politiek.

De trefwoorden bij de sub-rubrieken op het codeerformulier zijn hierbij waarschijnlijk een eigen leven gaan leiden en hebben voor verwarring gezorgd. Zo is 61 'beeld van universiteiten' (bedoeld werd als onderhandelingspartner) af en toe gebruikt, terwijl het betreffende tekstdeel betrekking had op de kwaliteit van de universiteiten in het algemeen (rubriek 11), van het onderwijs (rubriek 24) of het bureaucratisch karakter van de organisatie (rubriek 41). En ook omgekeerd is rubriek 11 of rubriek 41 gebruikt als 61 werd bedoeld.

Ook binnen een hoofdrubriek zijn soms sub-rubrieken verward: zo zijn menigmaal uitspraken die betrekking hadden op de organisatie (code 41) gecodeerd als bevoegdheden (44) en omgekeerd.

Hier wreekt zich dat er relatief weinig tijd is besteed aan een grondige en vooral uitgebreide opleiding en training van de codeurs, waardoor sommige problemen in de oefenperiode niet duidelijk naar voren zijn gekomen.

Het een en ander heeft tot gevolg dat wij voorzichtig moeten omgaan met conclusies op basis van het cijfermateriaal en dat wij de kwantitatieve analyse met name toespitsen op de hoofdrubrieken.

Hoofdstuk 4

De onderzoeksresultaten: de hoofdlijnen

In de nu volgende twee hoofdstukken zullen de resultaten van de codering van de krante-artikelen worden beschreven. In dit hoofdstuk richten we ons op de gehele steekproef van artikelen, waarbij gekeken wordt naar het soort uitspraken dat het meest frequent voorkomt, de toonzetting van de berichtgeving en verschil tussen de koppen en de tekst van de artikelen. In het volgende hoofdstuk zal worden nagegaan of de berichtgeving over de Nederlandse universiteiten verschilt over de onderscheiden jaren, het soort krant en de plaats van het artikel in de krant.

Tabel 4.1 geeft het meest gedetailleerde overzicht: de frequentie van voorkomen van elke rubriek in de koppen en in de tekst staat aangegeven. Aangezien elke rubriek slechts één keer per artikel is gecodeerd dienen de getallen in de tabel geïnterpreteerd te worden als het aantal artikelen waarin de betreffende rubriek minstens één maal voorkomt.

De gegevens uit de tabel zijn gebaseerd op 700 artikelen. Er zijn 749 artikelen gecodeerd door de codeurs. Daarbij bleek dat er 49 artikelen waren, waarvan noch de kop, noch de tekst gecodeerd konden worden in het categorieënsysteem. De oorzaak hiervoor was meestal, dat deze artikelen ten onrechte waren opgenomen in de steekproef, bijvoorbeeld omdat het niet ging over de universiteiten maar om het hoger beroepsonderwijs, over leerlingen uit het voortgezet onderwijs of over buitenlandse universiteiten. Hiervan werd al in hoofdstuk 2 melding gemaakt.

Van de resterende 700 artikelen waren er 230, waarvan de kop niet in de rubrieken gecodeerd kon worden, doorgaans omdat de inhoud van de kop te globaal of te ambigu was wat betreft de relatie met de universiteiten; van deze artikelen kon de tekst wel gecodeerd worden. Daarnaast waren er 6 artikelen, waarvan de tekst niet gecodeerd kon worden, terwijl het wel mogelijk was om de kop van een code te voorzien. Een en ander resulteert er dus in, dat er 470 artikelen zijn, waarvan de kop als een beeldvormende uitspraak over de Nederlandse universiteiten wordt beschouwd, en dat er 694 artikelen zijn, waarvan de tekst één of meer beeldvormende uitspraken over de Nederlandse universiteiten bevat.

Het eerste wat opvalt aan de gegevens in de tabel, is dat het overgrote deel van de uitspraken als neutraal is gecodeerd. Dat wil dus zeggen, dat de uitspraken over de universiteiten in een neutraal jasje werden gegoten. Het aantal negatief getinte uitspraken blijft daarbij achter, terwijl het aantal positief getinte uitspraken uitermate klein is. Er zij hier, wellicht ten overvloede, nogmaals op gewezen, dat het negatieve, neutrale of positieve karakter van de berichtgeving niet slaat op de inhoud van het bericht, maar op de toonzetting wat betreft de beeldvorming van de universiteiten. Een uitspraak als "de universiteiten krijgen x miljoen extra" is weliswaar positief voor de universiteiten, maar de toonzetting van een dergelijke uitspraak is neutraal en als zodanig gecodeerd. Bij wijze van contrast: had er gestaan "de universiteiten krijgen ten onrechte x miljoen extra" dan was deze uitspraak gecodeerd als een negatieve uitspraak.

Tabel 4.1 Het voorkomen van de rubrieken in de artikelen, uitgesplitst naar kop en tekst en

rubriek	kop				tekst			
	pos	neutr	neg	tot	pos	neutr	neg	tot
0	230				6			
11	1	7	6	14	7	40	26	62
12	0	7	2	9	9	67	6	74
13	1	1	0	2	4	46	12	60
14	0	3	0	3	2	26	8	35
15	0	3	1	4	1	36	13	47
16	0	2	0	2	0	17	1	18
21	0	6	0	6	1	35	2	37
22	0	15	1	16	1	47	4	51
23	0	1	0	1	1	32	5	36
24	0	4	3	7	4	42	18	61
25	0	2	0	2	0	11	3	14
26	0	1	0	1	3	17	8	25
27	0	0	1	1	1	5	7	12
28	0	1	1	2	1	18	4	21
29	0	5	6	11	3	18	23	40
31	1	2	2	5	6	30	14	44
32	0	2	0	2	2	16	3	21
33	0	1	1	2	1	7	3	10
34	0	7	1	8	0	31	3	33
41	0	13	8	21	6	84	44	112
42	0	14	0	14	1	37	0	37
43	0	2	3	5	0	35	6	39
44	0	9	2	11	1	66	9	70
51	0	17	1	18	2	86	8	91
52	0	16	1	18	2	71	5	75
53	1	17	0	18	2	46	1	49
54	0	6	0	3	0	20	0	20
55	0	31	4	35	1	83	16	94
61	0	7	0	7	4	11	29	39
62	0	4	1	5	3	20	9	29
63	0	2	0	2	0	16	2	18
64	0	0	0	0	0	12	9	21
71	0	3	0	3	1	14	1	15
72	2	44	0	46	4	141	7	146
73	0	17	0	17	4	65	5	71
74	0	74	10	85	3	235	27	252
75	0	0	0	0	0	0	0	0
76	0	15	0	15	5	67	3	73
77	0	26	0	26	2	56	7	57
78	1	40	1	42	3	141	12	153
tot	9	409	56	470	68	681	219	694

Kijken we eerst naar de codering van de koppen. Het aantal positief getinte uitspraken (9) is verwaarloosbaar klein. De artikelen met een negatief getinte kop hebben voor een relatief groot deel betrekking op rubriek 74 (gevolgen van het beleid voor de universiteiten) en op rubriek 41 (de universiteit als organisatie). De meest voorkomende neutrale koppen gaan over de gevolgen van het beleid voor de universiteiten (rubriek 74), de negatieve waardering door de universiteiten van het overheidsbeleid (rubriek 72), en de gevolgen van dit beleid voor de studenten (rubriek 78).

Wanneer we vervolgens kijken naar de codering van de teksten, dan zien we dat ook hier het aantal als positief beoordeelde uitspraken vrij laag is, niet meer dan 10% van de artikelen bevatten één of meerdere positieve uitspraken. De negatieve uitspraken komen frequenter voor: ruim 30% van de artikelen bevat één of meer negatief getinte uitspraken. Deze komen vooral voor in de rubrieken 41 (de universiteit als organisatie), 61 (het beeld van de gezamenlijke universiteiten), 74 (de gevolgen van het beleid voor de universiteiten) en 11 (de algemene kwalificatie van de universiteiten). Opvallend is hierbij dat het bij deze negatieve berichten vooral gaat om rubrieken waarin een algemeen beeld van de universiteiten wordt beschreven.

De neutrale uitspraken in de tekst komen in vrijwel alle artikelen voor, in 618 van de 694 artikelen. Hier zien we een soortgelijk beeld als bij de koppen: de uitspraken concentreren zich in de rubrieken 74, 72 en 78.

Hierboven hebben we al geconstateerd, dat de negatief getinte uitspraken in frequentie sterk achterblijven bij de neutrale uitspraken. Er zijn echter enkele rubrieken, waar de negatieve uitspraken (relatief) sterk vertegenwoordigd zijn: het percentage negatieve uitspraken in relatie tot de neutrale uitspraken bedraagt 50% of meer. Hieraan is rubriek 74 toegevoegd vanwege het feit dat daar een groot aantal negatieve uitspraken werden geregistreerd. Het gaat uiteindelijk om de volgende rubrieken

- 11 algemene kwalificatie van de universiteiten
- 29 de werkhouding en de kwaliteit van de studenten
- 41 de universiteit als organisatie
- 61 het beeld van de gezamenlijke universiteiten
- 64 de relatie met de studenten
- 74 de gevolgen van het beleid voor de universiteiten.

Gezien de aantallen en de verhouding tot de neutrale uitspraken zijn dit de rubrieken die zich blijkbaar relatief sterk lenen voor negatieve uitspraken. Wanneer we dus het negatieve aspect van de beeldvorming van de Nederlandse universiteiten willen bestuderen, lenen deze rubrieken zich daar het best voor.

In bijlage II zijn de positieve en de negatieve uitspraken uit de tekst integraal afgedrukt, geordend naar rubriek. Een globale analyse van de positieve en negatieve uitspraken over de universiteiten geeft het volgende beeld.

De uitspraken in kwalificerende zin over de **universiteiten in het algemeen** (rubriek 11-) hebben in de eerste jaren met name betrekking op het ivoren toren-karakter en het los staan van de samenleving. Met name in de latere jaren wordt de inhoudelijke kwaliteit, de vervlakking, gethematiseerd. Een relatief groot deel van deze negatieve uitspraken wordt door leden van de universitaire gemeenschap gedaan. De internationale vergelijking komt niet bijzonder negatief of positief naar voren. Relatief veel uitspraken hebben betrekking op de werkeloosheid onder academici.

Wat de **kwaliteit van het onderwijs** van de universiteiten betreft (24), deze wordt vooral in 1986 en 1994 aan de orde gesteld. De kritiek op de inhoud van het onderwijs (26-) kan gekoppeld worden aan de bovengenoemde vervlakking. Opvallend is de opkomst van het thema van de **kwaliteit van de studenten** in de negentiger jaren: lui en niet inhoudelijk geïnteresseerd, maar alleen gericht op een titel. Deze uitspraken worden gedaan door universitaire medewerkers en journalisten.

Over het onderzoek wordt vooral in de tachtiger jaren gesproken.

Een van de belangrijkste thema's die de beeldvorming van de universiteiten in negatieve zin betreffen is de **universiteit als organisatie**. Door de jaren heen keren opmerkingen in negatieve zin over de organisatiestructuur van de universiteiten terug. Bureaucratisering, mismanagement, de ondoorzichtige bestuursstructuur zijn de overkoepelende labels. Deze uitspraken komen met name uit de hoek van de journalisten.

De berichtgeving over de gezamenlijke **universiteiten als onderhandelingspartners** is door de jaren heen negatief gekleurd. Meer dan bij andere thema's domineren de negatieve opmerkingen, hoewel we moeten bedenken dat veel neutrale opmerkingen als kritiek op het beleid zijn gecodeerd (72). De universiteiten zijn besluiteloos, ze verzetten zich alleen maar en, in 1994, ze zijn nog onbetrouwbaar ook. Dit laatste slaat met name op de relatie met de studenten.

Wat de **gevolgen van de bezuinigingen** betreft (74) komen de universiteiten vooral als slachtoffer naar voren; door massale ontslagen en inkrimpingen wordt de kwaliteit er niet beter op.

We keren weer terug naar de resultaten van de codering. In tabel 4.2 zijn de frequenties uit tabel 4.1 samengevoegd tot de hoofdrubrieken; de cijfers in deze tabel moeten geïnterpreteerd worden als het aantal artikelen, waarin minstens één uitspraak uit de betreffende hoofdrubriek voorkwam.

Tabel 4.2 Het voorkomen van de hoofdrubrieken in de artikelen, uitgesplitst naar kop en tekst en naar toonzetting.

hoofd-rubriek	kop				tekst			
	pos	neutr	neg	tot	pos	neutr	neg	tot
1	2	23	9	34	18	165	58	197
2	0	35	12	47	14	171	58	203
3	1	11	4	16	9	58	17	67
4	0	38	13	51	8	174	55	201
5	2	84	6	92	7	249	28	265
6	0	11	1	12	7	53	44	92
7	4	214	11	228	21	457	59	479
<i>tot</i>	9	409	56	470	68	681	219	694

De vergelijking van de getallen bij de koppen en die bij de tekst wordt bemoeilijkt, doordat de aantallen zo verschillend zijn. Bij de koppen met een negatieve tendens zien we bij hoofdrubriek 4 (de organisatie) de meeste negatieve uitspraken, terwijl dat bij de tekst hoofdrubriek 7 (de reacties op beleid) is. Maar aangezien de verschillen tussen de aantallen erg klein zijn (bij de koppen varieert de frequentie van de vier meest genoemde negatieve rubrieken tussen 13 en 9; bij de tekst is dat tussen 59 en 55) is dit een verschil waaraan geen belang gehecht mag worden. Onze conclusie is dan ook, dat de beeldvorming over de Nederlandse universiteiten, zoals uitgedragen in de

koppen nauwelijks anders is dan die welke uit de tekst is af te leiden. Dit is enigszins in tegenspraak met de verwachting, dat de krante-koppen doorgaans negatiever en minder genuanceerd zijn dan de uitwerking ervan in de tekst. Dat is misschien wel zo, maar dat heeft dan betrekking op andere zaken dan de beeldvorming over de universiteiten!

Kijken we vervolgens naar de verdeling van de uitspraken over de hoofdrubrieken, dan zien we dat in 69% van de artikelen in de tekst één of meer uitspraken staan die vallen onder het thema reacties op het beleid; deze rubriek steekt daarmee met kop en schouder boven de overige rubrieken uit. Rubriek 5 (het onderwijsbestel) wordt in 38% van de artikelen aangetroffen, terwijl de rubrieken 2 (onderwijs universiteiten), 4 (organisatie / beheer) en 1 (universiteit algemeen) elk in bijna 30% van de artikelen voorkomt. Rubriek 6 (gezamenlijke universiteiten / vsnu) en rubriek 3 (onderzoek) zijn in de 694 artikelen het minst vaak aangetroffen. Daarbij is het wel opvallend, dat in hoofdrubriek 6 (de gezamenlijke universiteiten / vsnu) het aantal negatieve uitspraken dicht in de buurt komt van het aantal neutrale uitspraken, terwijl het aantal negatieve uitspraken bij alle andere rubrieken sterk achterblijft bij het aantal neutrale uitspraken.

Vatten we onze bevindingen ten aanzien van de onderzoeksresultaten van de totale steekproef van krante-artikelen samen, dan komen we tot de volgende conclusies:

- de uitspraken over de Nederlandse universiteiten zijn overwegend in neutrale bewoordingen gegoten; gemiddeld staan er tegenover elke positieve uitspraak drie negatieve uitspraken en tien neutrale uitspraken;
- de beeldvorming zoals die in de krante-koppen wordt aangetroffen wijkt nauwelijks af van die uit de tekst, noch wat betreft de thema's die ter sprake worden gebracht, noch wat betreft de toonzetting;
- de meest uitspraken hebben betrekking op het beleid en de reacties op dat beleid, terwijl de rubrieken over het onderzoek en over de gezamenlijke universiteiten (AR/VSNU) de minste belangstelling in de pers hebben gekregen;
- opvallend is dan weer wel, dat juist de rubriek over de gezamenlijke universiteiten/VSNU gekenmerkt wordt door een relatief groot aantal negatieve uitspraken: in bijna de helft van alle artikelen waarin een uitspraak voorkomt over de gezamenlijke universiteiten als onderhandelingspartners betreft het een negatieve uitspraak, terwijl dat percentage bij de andere rubrieken hooguit 30% bedraagt. Deels kan dit verklaard worden doordat de neutrale uitspraken over de universiteiten zijn gecodeerd als kritiek op het beleid;
- het beeld wordt gedomineerd door de reacties op het beleid, waarvan de negatieve waardering van het beleid door de universiteiten een belangrijke groep is, zoals we in het volgende hoofdstuk nog zullen zien.

Voor de positieve en de negatieve uitspraken (zie bijlage 2) is nagegaan van wie die uitspraken afkomstig zijn, ofwel wat de bron van de uitspraken is. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen de volgende acht bronnen: politici, werkgevers, vsnu, universitaire bestuurders, universitair personeel, studenten(organisaties), journalisten en overigen / onbekend.

Het beeld voor de positieve en de negatieve uitspraken is nagenoeg gelijk: de helft van de uitspraken komt voor rekening van de journalist, ongeveer 20% is een uitspraak van universitaire medewerkers, ongeveer 10% van universitaire bestuurders, 5% van politici

en evenveel van de studenten. Het beeld van 1994 wijkt in die zin hiervan af, dat de studenten(organisaties) nadrukkelijker aan het woord komen (12% van de uitspraken).

De grootste groep uitspraken betreft de negatieve uitspraken. We zijn nagegaan of bepaalde bronnen bij de onderscheiden rubrieken een relatief groter aandeel in de uitspraken heeft. In overeenstemming met hetgeen hierboven werd geconstateerd zijn de journalisten voor alle onderscheiden rubrieken de voornaamste bron. In afwijking van het algemene beeld laat deze analyse zien dat relatief veel van de negatieve uitspraken met betrekking tot rubriek 1 (universiteiten algemeen) en rubriek 2 (onderwijs) op conto komen van het universitair personeel (30%); een relatief groot deel van de negatieve uitspraken met betrekking tot rubriek 6 (gezamenlijke universiteiten) is afkomstig van de universitaire bestuurders (18%).

Hoofdstuk 5

De onderzoeksresultaten: nadere specificaties

In het vorige hoofdstuk hebben we gekeken naar berichtgeving over de Nederlandse universiteiten in de Nederlandse dagbladen over de gehele steekproef van 700 krante-artikelen. In dit hoofdstuk zullen we nagaan of er verschillen te ontdekken zijn in de berichtgeving naar gelang de onderscheiden jaren, het soort dagblad, en de plaats van het artikel in het dagblad.

Voor we de onderzoeksgegevens presenteren en bespreken, zullen we eerst aangegeven op welke gegevens deze resultaten zijn gebaseerd. Gezien het grote aantal rubrieken en gezien de grote verschillen in de mate waarin elk van die rubrieken voorkomt, worden bij de vergelijking in de volgende paragrafen gekeken naar mogelijke verschillen op het niveau van de zeven hoofdrubrieken. Behalve het feit dan een dergelijke werkwijze de vergelijking overzichtelijker maakt, heeft het ook tot voordeel dat de betrouwbaarheid van de uitspraken toeneemt. Zoals in hoofdstuk 3 werd geconstateerd, werden uitspraken door de beoordelaars nogal eens in verschillende rubrieken gecodeerd, hetgeen leidt tot een verlaging van de betrouwbaarheid. Voor een deel wordt de betrouwbaarheid gedrukt, doordat de codeurs verschillende categorieën binnen een hoofdrubriek kiezen. Wordt de codering beschouwd op het niveau van de hoofdrubrieken, dan maakt het in feite niet meer uit in welke categorie van de betreffende hoofdrubriek de uitspraken gecodeerd waren. Het beschouwen van de uitspraken op het niveau van de hoofdrubrieken heeft dus tot gevolg, dat de betrouwbaarheid van deze uitspraken iets hoger zal uitvallen.

Naast de hoofdrubrieken wordt bij de vergelijkingen in dit hoofdstuk ook steeds gekeken naar een aantal specifieke rubrieken, en wel naar die zes rubrieken, die in hoofdstuk vier werden genoemd als dominante rubrieken wanneer het om de negatieve beeldvorming gaat.

5.1 De vergelijking over de vijf jaren

De vergelijking van de beeldvorming over de nederlandse universiteiten over de onderscheiden jaren is op twee wijzen uitgevoerd, namelijk via een kwalitatieve en een kwantitatieve analyse. De resultaten van beide analyse worden hieronder toegelicht.

De kwalitatieve analyse

Allereerst heeft er een kwalitatieve analyse plaats gevonden van de krante-artikelen van de onderscheiden jaren, waarmee een beeld geschetst is van de meest prominente thema's in de berichtgeving in elk van de jaren die in het onderzoek betrokken zijn. Hieronder volgt voor elk van die jaren een beschrijving.

Berichtgeving 1979

De berichtgeving in het najaar van 1979 kan aangeduid worden als de wat ongelukkige communicatie tussen minister Pais en zijn ministerie met de universitaire wereld.

Zo begint in augustus tussen de minister en de universiteit Utrecht een ruzie over een lid van het CVB, heeft Pais ruzie met de universiteit van Amsterdam over de bestuursstructuur van vakgroepen en met de universiteit Groningen zijn er enige maanden problemen wat betreft het Academisch Ziekenhuis. Vier thema's vormen de kern van de berichtgeving over de universiteiten.

Ten eerste zijn er de plannen van minister Pais over een stelselherziening: de Twee Fasen Structuur. De Academische raad is fel tegen, omdat alle studierichtingen dezelfde studieduur zouden krijgen; men noemt het gebrek aan overleg typerend. Maar diverse leden van de Raad hekelen de weinig constructieve reactie van de Academische Raad zelf. De raad gaat met engelen-geduld het overleg met de minister in, die in november besluit de invoering van de Twee fasen Structuur een jaar uit te stellen (tot 1981).

Ten tweede is er de verandering van de WUB, waardoor in de plannen van minister Pais de democratisering op de universiteiten wordt teruggedraaid. Er komen protestmeetings van studenten en medewerkers tegen de plannen om het personeel in vaste dienst de meeste invloed te geven in vakgroepen en faculteitsraden.

Ten derde zijn er plannen omtrent de oprichten van een Open Universiteit (naast bijvoorbeeld plannen in Leiden om een open studie rechten op te richten). De discussie gaat over de vraag waar die Open Universiteit moet komen; binnen het CDA zijn lobbies te vinden voor Leeuwarden en voor Maastricht. Uiteindelijk besluit het kabinet (buiten Pais om) voor Heerlen te kiezen op sociaal-economische gronden. Pais besluit tenslotte gaten in zijn begroting te dichten met een deel van het budget voor de Open Universiteit.

Ten vierde zijn de academische ziekenhuizen regelmatig in het nieuws. De rode draad is de voorgenomen overheveling van de academische ziekenhuizen van het ministerie van Onderwijs naar dat van Volksgezondheid. Daarnaast zijn er financiële problemen wat betreft de (ver)nieuwbouw van de academische ziekenhuizen, en zijn er langdurige problemen met de personeelsbezetting van het AZ in Groningen. De gezamenlijke AZ's wijzen op het gebrek aan overleg met de minister. De minister gaat tenslotte zelf de problemen in Groningen oplossen en hij maakt 140 miljoen vrij voor de vernieuwbouw van de diverse AZ's.

Berichtgeving 1982

De nieuwsberichtgeving in het najaar van 1982 wordt gekenmerkt door een soort stilte voor de storm. In deze periode lopen de formatiebesprekingen voor een nieuw kabinet, waardoor de begrotingsplannen van het demissionaire kabinet en dus ook van minister Deetman niet prominent aan de orde komen. De berichtgeving ziet er dan ook nogal gevarieerd uit: van studenten die protesteren tegen het uitvoeren van dierproeven, tot de Tilburgse universiteit die moeite heeft met de afkorting en de rekenkamer die de voorzieningen voor studenten aan de universiteiten te ruim vindt. Ook zijn er weer wat problemen met het benoemen van buitenuniversitaire leden van het CVB van enkele universiteiten.

Toch zijn er enkele centrale thema's in de berichtgeving.

Zo heeft de minister al in augustus wat plannen genoemd, zoals bijvoorbeeld de verhoging van de collegegelden. Ook komt de minister met ideeën om de toelating tot opleidingen te koppelen aan de arbeidsmarkt. En in het concept-akkoord voor het CDA/VVD kabinet in november is er minder geld vrijgemaakt voor studiefinanciering. Studentenorganisaties en universiteitsraden maken bezwaar tegen deze plannen omdat de vrijheid van onderwijs wordt aangetast. Door het niet uitwerken van de tweede fase moeten studenten bovendien aanvullende cursussen later zelf regelen en financieren.

Daarnaast heeft de minister forse bezuinigingen aangekondigd, te realiseren via enerzijds salarismaatregelen (algemene korting onderwijssalarissen) en anderzijds taakverdeling en concentratie. De plannen hiervoor moeten door de universiteiten zelf worden uitgewerkt, maar het bezuinigingsbedrag is als randvoorwaarde al duidelijk: 258 miljoen in 1987. De universiteiten kreunen onder de bezuinigingen, er worden voorstellen genoemd als de oprichting van een of twee topuniversiteiten, dan wel het afschaffen van de hoogleraarfunctie. Daarnaast zijn er diverse berichten over ontslagen bij faculteiten in het land.

Tenslotte blijkt het wetenschapsbeleid slachtoffer te worden van de formatie: in stukken gescheurd tussen Onderwijs en Economische Zaken.

Berichtgeving 1986

De kern van de berichtgeving in 1986 wordt gevormd door de bezuinigingsplannen van minister Deetman en de wijze waarop die worden gerealiseerd.

Aanvankelijk stonden de plannen met betrekking tot de studiefinanciering centraal: studenten worden weliswaar financieel onafhankelijk, maar de plannen treffen met name de laagste inkomens. Studenten blijken elkaar met valse adressen te helpen aan een hogere beurs, en er komt een mogelijkheid om naar de rechter te gaan als de student het niet eens is met de studiefinanciering.

Over het onderzoek verschijnen enkele berichten met als strekking dat de universiteiten weliswaar moeten aansluiten bij de behoefte in de samenleving, maar dat mag niet ten koste gaan van het zuiver wetenschappelijk onderzoek.

Maar het overgrote deel van de berichtgeving betreft de bezuinigingsplannen van 130 miljoen en de wijze waarop die moeten worden ingevuld. Deetman wil zes faculteiten sluiten: 2 tandheelkunde, 2 letteren en 2 sociale wetenschappen. Er komen veel protesten vanuit de bedreigde faculteiten en universiteiten, maar ook in algemene zin: een universiteit moet alle disciplines/faculteiten blijven aanbieden. Uiteindelijk stelt de minister commissies in om de reorganisaties uit te werken en komt er een overeenkomst met de universiteiten (waar alleen Tilburg ongelukkig over is). In de discussie komen naast allerlei alternatieve invullingen van de bezuinigingen, drie thema's voor: Ten eerste is er sprake van **fusies** en samenwerking, vooral van de KU Nijmegen en de KU Tilburg, maar er zijn ook voorstellen om de 14 universiteiten streeksgewijs te bundelen. Er moet veel meer samenwerking komen had McKinsey al 10 jaar daarvoor vastgesteld.

Ten tweede wordt de **onafhankelijkheid** van de universiteit als bedreigd gezien. Bezuinigingen komen van de politiek, maar de invulling van de reorganisatie moet men overlaten aan de wetenschap. Daarom moeten de universiteiten meer samenwerken en een betere bestuursstructuur krijgen.

Ten derde wordt er geprotesteerd tegen de wijze waarop de bezuinigingen worden geregeld. Minister Deetman heeft geleerd van vorige operaties en wil meer bevoegdheden, maar vanuit de universiteiten wordt fel geprotesteerd tegen de **staatscontrole** vanuit Zoetermeer, waar duistere spelletjes worden gespeeld. Er heerst wantrouwen ten opzichte van het ministerie.

Berichtgeving 1991

De kern van de discussie in 1991 betreft de positie van de studenten: maatregelen met betrekking tot de studiefinanciering, de tempobeurs, problemen met de OV-jaarkaart en de informatiseringsbank. Minister Ritzen wil een tempobeurs invoeren, de studenten en ook de universiteiten zijn daar tegen. De VSNU vindt dat studiefinanciering en onderwijsbeleid gescheiden moeten worden: de studiebeurs kan beter onder sociale zaken vallen. Ook de studenten vinden dat Ritzen via de basisbeursplannen in feite inkomenspolitiek bedrijft. Zo blijkt ook de deelname van studenten uit het lager milieu minder te groeien, dan die uit andere milieus.

Ook in de Tweede kamer is er weinig steun voor Ritzen's plannen wat betreft de beperking van de studiefinanciering en de tempobeurs; het studentenprotest tegen de plannen loopt uit de hand. In krantecommentaren wordt erop gewezen dat het studentenprotest weliswaar begrijpelijk is, maar dat er anderzijds aan studenten ook eisen gesteld moeten worden. Selectie, tempo en dwang lijken taboe in de onderwijswereld, maar ook de VSNU vindt dat ongeschikte studenten weggestuurd moeten worden.

De universiteiten komen via drie kleine thema's in het nieuws:

De kwaliteit van het universitaire onderwijs moet mede door studenten worden beoordeeld vindt Ritzen. De VU vindt dat de kwaliteit meer aandacht moet krijgen. Door de publish-or-perish mentaliteit in de tachtiger jaren rond het onderzoek is onderwijs in het verdomhoekje geraakt. De AIO's en OIO's blijken in meerderheid ontevreden over de begeleiding. Brunt en Zijderveld vinden dat de universiteiten niet moeten verschoonsen, maar ook niet aan ledenwerving moeten gaan doen (commercialisering als de omroepen).

Het tweede thema is onderzoek. Hoogleraren en rectoren zijn tegen het regelen van het onderzoek via onderzoekscholen. Laat ons maar met rust, er is gauw onenigheid over de hoeveelheid onderzoekscholen.

Het derde thema betreft de gevolgen van de bezuinigingen: de positie van de landbouwuniversiteit (onder landbouw/Bukman of onderwijs/Ritzen) en die van Nijenrode (wel of niet alleen een tweede fase opleiding). In Wageningen moet men mensen ontslaan en toespitsen op bepaalde gebieden. In Amsterdam wil men het Fries behouden; ook de positie van klassieke talen op diverse universiteiten moet gewaarborgd worden.

Berichtgeving 1994

In de berichtgeving van 1994 staan de plannen van het nieuwe paarse kabinet, bezuinigingen van een half miljard op hoger onderwijs en één miljard op studiefinanciering, centraal in de berichtgeving.

In het begin van deze periode worden de plannen bekend uit het regeerakkoord wat betreft bezuinigingen. Men wil deze bereiken via een stelselherziening van het hoger onderwijs, mogelijkverwijs vergelijkbaar met het angelsaksisch driejarige bachelors-model. De universiteiten en deskundigen wijzen dit plan fel van de hand. Het hoger onderwijs doet het juist goed, vooral in de internationale vergelijking. Wat sterker weegt, is dat via een stelselherziening zo'n bedrag helemaal niet te besparen valt. Daarvoor zou er juist geld bij moeten komen. Studenten vrezen vooral voor de toegankelijkheid en de kwaliteit van onderwijs. Slechts een klein groepje van universitaire medewerkers ziet iets in de plannen van de stelselherziening of keurt ze niet geheel af.

Gealarmeerd door de felle reacties stelt minister Ritzen een commissie in die de technische haalbaarheid van de geplande bezuinigingen moet onderzoeken. De bezuinigingen zijn voorlopig opgeschort.

Studenten voeren actie en eisen gesprekken met de minister, mogelijke vormen van selectie worden besproken, mede omdat de massaliteit van het hoger onderwijs tot hoge kosten heeft geleid. Ook de PvdA acht selectie eventueel wel mogelijk en bespreekbaar. Bijvoorbeeld zou een leenstelsel de toegankelijkheid niet noodzakelijk beperken.

In november begint staatssecretaris Nuis aan een aantal gesprekken met vertegenwoordigers van universiteiten en hogescholen en andere deskundigen over de 'stelsel-ontwikkeling', waarbij de verkorting van de gemiddelde studieduur voorop staat. De relativerende houding van Nuis ten aanzien van de haalbaarheid van de bezuinigingen vallen niet goed bij de politiek. De bezuinigingen zijn niet van de baan, de druk is niet afgenomen.

De universiteiten en hogescholen weigeren om mee te praten over een stelselherziening als niet van tevoren de bezuinigingen van tafel zijn. De Tweede Kamer reageert geïrriteerd op deze houding van de universiteiten. Begin december komt het tot een akkoord tussen de minister en de voorzitters van VSNU en HBO-raad. Het hoger onderwijs hoeft pas tegen het einde van de eeuw de bezuinigingen op te brengen. In eerste instantie reserveert de minister geld voor de stelselherziening, die gemiddeld een half jaar studieduurverkorting moet opleveren en een verbetering van de kwaliteit van het onderwijs. Om dit te kunnen betalen wordt het collegegeld verhoogd met 1.000 gulden, de rekening wordt doorgeschoven naar de studenten.

Behalve de studenten zijn ook een aantal collegevoorzitters en afzonderlijke universiteiten niet te spreken over dit akkoord. De minister ziet de verantwoordelijkheid voor de collegegeldverhoging bij het kabinet, en de voorzitters Van Lieshout en Van der Hek verdedigen het akkoord naar de universiteiten toe.

In bovenstaande beschrijvingen is, globaal genomen, het volgende patroon in alle jaren te herkennen.

Er worden door de minister bezuinigingen aangekondigd en structuurveranderingen om de bezuinigingen te realiseren, waarop door politici en academici commentaar wordt geleverd. De academische wereld wijst de plannen af op grond van de verwachte negatieve gevolgen voor onderwijs en onderzoek. Daarop worden de universiteiten beschuldigd van gebrek aan medewerking. De plannen moeten vervolgens verder worden uitgewerkt door een commissie waarin ook de academische wereld participeert. Er worden allerlei balletjes opgegooid om de bezuinigingsbedragen te halen of de structuurveranderingen te realiseren. Ten slotte ontstaat er binnen de politiek in globale zin overeenstemming over de richting van de plannen en wacht men de specifieke invulling van die plannen door de commissie af.

Resumerend kunnen we naar aanleiding van de inhoudelijke berichtgeving van de vijf periodes het volgende opmerken: in de gekozen jaren is er steeds sprake van bezuinigingen die via aanpassingen van het onderwijsstelsel of inkrimping van faculteiten moeten worden gerealiseerd. Het is dan ook niet verwonderlijk, dat de rubriek (negatieve) reacties op het beleid de beeldvorming domineert. Uitspraken over de universiteit in het algemeen, de kwaliteit van het onderwijs en, vooral in de latere jaren, de kwaliteit van de studenten, worden als **legitimatiegrond** aangewend voor de richting van ingrepen. De organisatie van de universiteit is in deze perioden niet onderwerp van beleid geweest, het wordt alleen als **verklaring** voor situaties aangewend.

De kwantitatieve analyse

De kwantitatieve analyse naar de verschillen in de berichtgeving over de vijf periodes heeft plaatsgevonden aan de hand van de resultaten van de codering van de artikelen.

In Tabel 5.1 staat voor elk van de hoofdruubrieken en voor de zes 'negatieve' rubrieken aangegeven in hoeveel artikelen (absoluut en relatief) de bedoelde rubrieken voorkomen in elk van de vijf periodes die in het onderzoek betrokken zijn. Het totale aantal artikelen per jaar, dat afgelezen kan worden uit de onderste regel van de tabel, is steeds nagenoeg gelijk hetgeen alles te maken heeft met de wijze waarop de steekproef is samengesteld (ongeveer 150 artikelen per jaar).

Kijken we eerst naar de hoofdruubrieken, dan kunnen we constateren dat er voor bijna alle rubrieken verschuivingen optreden over de vijf periodes. Deze verschuivingen zien er als volgt uit:

- de uitspraken uit rubriek 1 (universiteit algemeen) blijven in de berichtgeving in 1979 met minder dan 20% wat achter bij de overige jaren, die een redelijk stabiel beeld te zien geven rond de 30%;
- rubriek 2 (onderwijs) mag zich in de laatste twee periodes in aanmerkelijk meer belangstelling verheugen: in 40% van de artikelen wordt deze thematiek aangesneden;
- rubriek 3 (onderzoek) kenmerkt zich doordat er in de jaren 1982 en 1986 relatief meer uitspraken voorkomen in de berichten die in deze rubriek te plaatsen zijn; in de overige jaren is het percentage artikelen waarin deze rubriek aangesneden wordt laag te noemen;

Tabel 5.1 Het voorkomen van de rubrieken over de vijf jaren¹

jaar	1979	1982	1986	1991	1994	sign
hoofdrubrieken						
1 universiteit algemeen	25 18.2	44 32.6	46 32.2	39 27.5	43 30.1	*
2 onderwijs	17 12.4	41 30.4	30 21.0	56 39.4	59 41.3	***
3 onderzoek	9 6.6	21 15.6	19 13.3	11 7.7	7 4.9	**
4 organisatie / beheer	59 43.1	39 28.9	43 30.1	30 21.2	30 21.0	***
5 onderwijsstelsel	34 24.8	46 34.1	58 40.6	65 45.8	62 43.4	**
6 gezamenlijke universiteiten	10 7.3	21 15.6	21 14.7	18 12.7	22 15.4	
7 reacties op beleid	89 65.0	89 65.9	120 83.9	82 57.7	99 69.2	***
negatieve rubrieken						
11 kwalificatie universiteiten algemeen	4 2.9	9 6.7	6 4.2	2 1.4	5 3.5	
29 werkhouding en kwaliteit studenten	0 0.0	5 3.7	2 1.4	8 5.6	8 5.6	*
41 universiteit als organisatie	9 6.6	9 6.7	18 12.6	4 2.8	4 2.8	**
61 beeld van universiteiten	5 3.6	7 5.2	7 4.9	4 2.8	6 4.2	
64 relatie met studenten	0 0.0	1 0.7	1 0.7	1 0.7	6 4.2	*
74 gevolgen beleid voor universiteiten	3 2.2	6 4.4	11 7.7	0 0.0	7 4.9	*
totaal aantal artikelen per jaar	137	135	143	142	143	

¹De getallen in de cel representeren het absolute aantal artikelen waarin de betreffende rubriek voorkomt, respectievelijk het percentage artikelen ten opzichte van het totaal aantal artikelen in het jaar, waarin de rubriek voorkomt. De laatste kolom geeft de mate van significantie van het verschil aan: * : $p < 0.05$; ** : $p < 0.01$; ***: $p < 0.001$.

- de uitspraken uit rubriek 4 (organisatie en beheer) laten een afnemende tendens zien: vanaf 1979 komen ze steeds minder prominent voor in de krante-artikelen, van ruim 40% aflopend naar 20%;
- de percentages artikelen waarin uitspraken over het onderwijsstelsel (rubriek 5) zijn opgenomen vertoont eveneens een opgaande lijn: van 25% in 1979 tot rond de 45% in de beide laatste periodes;

- de uitspraken over de gezamenlijke universiteiten nemen over alle periodes een nagenoeg gelijk aandeel in de berichtgeving in, waarbij 1979 lichtjes achterblijft
- de reacties op het beleid komen over alle jaren in ongeveer gelijke mate aan bod, met uitzondering van 1986, waarin een piek is waar te nemen met 84% van de artikelen.

Bij de negatief getoonzette uitspraken uit de zes rubrieken in het onderste deel van de tabel zijn de verschuivingen over de jaren zeer gering, hetgeen ook samenhangt met de geringe aantallen uitspraken per cel. We willen enkele voorzichtige conclusies verbinden aan deze gegevens:

- kwam de universiteit als organisatie tot en met 1986 relatief vaak negatief in het nieuws, de laatste twee periodes is dat aanmerkelijk minder het geval;
- de kwaliteit van de student komt in 1991 en 1994 vaker aan bod;
- de negatieve uitspraken over de gezamenlijke universiteiten komen in alle jaren even vaak voor;
- van de negen negatieve uitspraken over de relatie in de universiteiten met de studenten komen er zes voor in 1994;
- de maatregelen in 1991 (vooral tegen de positie van de studenten gericht) hebben blijkbaar niet geleid tot een toename van negatieve uitspraken over de gezamenlijke universiteiten / VSNU.

Tot slot is nagegaan of het totale aantal artikelen met negatieve uitspraken verschilt over de vijf jaren. De gegevens in tabel 5.2 laten zien dat er weliswaar sprake is van verschillen tussen de jaren, maar er kan niet gezegd worden dat er de laatste jaren een constante toename van het aantal artikelen met één of meer negatieve berichten is waar te nemen. Het jaar 1979 blijft in dit opzicht wat achter bij de overige jaren, de piek ligt in 1986 met 40% van de artikelen waarin negatieve uitspraken zijn aangetroffen.

Tabel 5.2 Het aantal artikelen met negatieve uitspraken over de vijf jaren¹

jaar	1979	1982	1986	1991	1994	sign
aantal artikelen met negatieve uitspraken	28 20.4	44 32.6	57 39.9	40 28.2	50 35.0	**
totaal aantal artikelen per jaar	137	135	143	142	143	

¹** : $p < 0.01$;

5.2 De vergelijking over het soort kranten

Vooraf bestond het vermoeden, dat de inhoud en de toonzetting van de berichtgeving over de Nederlandse universiteiten wel eens zou kunnen verschillen voor wat betreft de krant waarin het artikel is aangetroffen. Immers, iedere krant heeft zijn eigen redactionele beleid, zijn eigen karakter en zijn eigen stijl, sommige kranten worden als meer regeringsgezind beschouwd dan anderen, die kritischer staan ten opzichte van het overheidsbeleid, sommige kranten hebben een onderwijsredactie, andere niet en zijn aangewezen op persdiensten, etc. Dit soort verschillen zou mogelijk kunnen leiden tot een verschil in berichtgeving. Daarom is nagegaan of deze verschillen daadwerkelijk voorkomen in het door ons onderzochte materiaal.

De berichten die in de steekproef zijn opgenomen en die zijn gecodeerd, zijn afkomstig uit verschillende dagbladen. Tabel 5.3 laat zien welke dagbladen dit waren en in welke frequentie deze dagbladen vertegenwoordigd waren in de steekproef.

De gegevens in de tabel laten zien, dat artikelen uit de landelijke dagbladen ruimschoots de meerderheid uitmaken in de steekproef. De landelijke dagbladen zijn met 557 artikelen vertegenwoordigd, 133 artikelen zijn afkomstig uit lokale dagbladen, terwijl van 10 artikelen de herkomst niet duidelijk was.

Op diverse manieren is nagegaan of er sprake is van verschillen tussen de dagbladen in de mate waarin de onderscheiden rubrieken uit ons codeersysteem voorkomen. Zo zijn alle landelijke dagbladen vergeleken met alle lokale dagbladen, en is er een vergelijking gemaakt tussen de zes met name genoemde landelijke dagbladen (de eerste zes uit tabel 5.3). Geen van deze analyses gaf duidelijke verschillen tussen de kranten te zien voor wat betreft een voorkeur voor bepaalde thema's, met andere woorden de berichtgeving in de verschillende kranten richt zich op dezelfde thema's.

Ook ten aanzien van de zes negatief getoonzette rubrieken werden geen betekenisvolle verschillen tussen de dagbladen aangetroffen.

De conclusie mag dan ook luiden, dat de berichtgeving over de Nederlandse universiteiten in de verschillende Nederlandse dagbladen op dezelfde wijze gebeurt, zowel wat betreft de thematiek als wat betreft de toonzetting.

Tabel 5.3 De dagbladen waaruit de artikelen afkomstig zijn en hun frequentie in de steekproef

dagblad	frequentie
De Volkskrant	163
De Telegraaf	48
NRC Handelsblad	116
Algemeen Dagblad	58
Trouw	108
Het Parool	48
De Waarheid	3
Het Binnenhof	16
De Limburger	12
De Haagsche Courant	17
Het Vrije Volk	15
De Gelderlander	2
Nieuwsblad van het Zuiden	1
Het Vaderland	6
Nieuwsblad van het Oosten	10
Utrechts Nieuwsblad	5
Winschoter Courant	1
Het Nederlands Dagblad	3
Leeuwarder Courant	5
Limburgs Dagblad	1
Friesch Dagblad	3
overige landelijke dagbladen	49
overige lokale dagbladen	13
onbekend	10
	700

De analyses van de dagbladen leiden ook nog tot een andere conclusie van methodische aard. In hoofdstuk 2 werd de wijze van steekproeftrekking besproken. Daarbij werd aangegeven dat door de redactie van de knipselkrant elk onderwerp dat op een bepaalde datum in de pers verscheen, slechts één keer werd opgenomen. Aangezien niet duidelijk is, op welke manier de redactie daarbij te werk ging, zou de keuze van welk artikel uiteindelijk opgenomen is, mogelijk een vertekening van de resultaten tot gevolg gehad kunnen hebben. Maar aangezien de vergelijking tussen de dagbladen laat zien dat er daartussen nauwelijks verschillen bestaan, is ook het eventuele probleem bij de steekproeftrekking tot een academisch probleem geworden, en kunnen we de mogelijkheid van een systematische vertekening van de bevindingen vanwege een selectieve steekproef verder negeren.

5.3 De vergelijking over de plaats van het artikel in de krant

De artikelen die door ons zijn geanalyseerd staan op verschillende plaatsen in een krant en hebben daarmee wellicht ook een verschillende functie. Zo zal een artikel op de voorpagina meer de hoofdlijnen schetsen, terwijl in een artikel op de binnenlandpagina meer aandacht geschonken zal worden aan de achtergronden. Een redactioneel

commentaar en een ingezonden brief hebben doorgaans veel meer een beoordelend karakter.

Om na te gaan of de plaats van een artikel in een krant van invloed is op de wijze waarop de berichtgeving plaatsvindt, zowel naar aangesneden thematiek als naar toonzetting, zijn de gegevens van de codering van de artikelen uitgesplitst naar de plaats in de krant. Tabel 5.4 geeft deze gegevens weer.

Ten behoeve van deze analyse zijn de krante-artikelen onderverdeeld in vijf typen al naar gelang de plaats (en daarmee ook de functie) van het bericht:

- 1 een actualiteitenbericht of melding op de voorpagina
- 2 een actualiteitenbericht of melding op een binnenpagina
- 3 een artikel op de opiniepagina
- 4 een redactioneel commentaar
- 5 een ander soort bericht: kolom, interview, etc.

Uit de onderste regel van Tabel 5.4 kan worden afgeleid in welke frequentie elk van deze vijf typen voorkomt in de steekproef. Het overgrote gedeelte van de artikelen is afkomstig van een binnenpagina (440 stuks, hetgeen overeenkomt met 63%). Bijna 20% van de berichten is afkomstig van de opiniepagina, bijna 10% is op de voorpagina aangetroffen, en de redactionele commentaren en de overige berichten maken elk ongeveer 4% van de gevallen uit. Er was één bericht waarvan de positie niet kon worden achterhaald. Deze gegevens geven te zien, dat de berichtgeving over de Nederlandse universiteiten slechts in een beperkt aantal gevallen als voorpaginanieuws wordt beschouwd, en dat er ook weinig aandacht wordt besteed aan de Nederlandse universiteiten in de redactionele commentaren. Dit laatste zou ook een artefact kunnen zijn van de wijze van de selectie van de berichten (zie hoofdstuk 2). De berichtgeving moet het doen met de binnenpagina's en de opiniepagina's. Zien we dit tegen de achtergrond van het feit dat de door ons bestudeerde artikelen allen afkomstig zijn uit het najaar, wat voor het beleid ten aanzien van de universiteiten toch de topmaanden zijn, dan lijkt een constatering dat de Nederlandse universiteiten in de berichtgeving in de media een weinig prominente plaats innemen, gerechtvaardigd.

Tabel 5.4 Het voorkomen van de rubrieken in de verschillende gedeelten van de krant¹

plaats in krant	1	2	3	4	5	sign
hoofdrubrieken						
1 universiteit algemeen	13 19.1	99 22.5	60 44.1	13 43.3	12 48.0	***
2 onderwijs	15 22.1	108 24.5	53 39.0	17 56.7	10 40.0	***
3 onderzoek	3 4.4	38 8.6	21 15.4	0 0.0	5 20.0	*
4 organisatie / beheer	15 22.1	125 28.4	48 35.3	9 30.0	4 16.0	
5 onderwijsstelsel	21 30.9	160 36.4	64 47.1	9 30.0	11 44.0	
6 gezamenlijke universiteiten	0 0.0	50 11.4	31 22.8	5 16.7	5 20.0	***
7 reacties op beleid	52 76.5	286 65.0	103 75.7	23 76.7	14 56.0	
negatieve rubrieken						
11kwalificatie universiteiten algemeen	3 4.4	12 2.7	8 5.9	2 6.7	1 4.0	
29werkhouding en kwaliteit studenten	0 0.0	7 1.4	10 7.4	4 13.3	2 8.0	***
41universiteit als organisatie	2 2.9	18 4.1	20 14.7	3 10.0	1 4.0	***
61beeld van universiteiten	0 0.0	8 1.8	18 13.2	3 10.0	0 0.0	***
64relatie met studenten	0 0.0	5 1.1	3 2.2	0 0.0	1 11.1	
74gevolgen beleid voor universiteiten	3 4.4	7 1.6	14 10.3	2 6.7	1 4.0	***
totaal aantal artikelen per soort artikel	68	440	136	30	25	

¹De getallen in de cel representeren de absolute aantal artikelen waarin de betreffende rubriek voorkomt, respectievelijk het percentage artikelen ten opzichte van het totaal aantal artikelen in het betreffende gedeelte uit de krant. De laatste kolom geeft de mate van significantie van het verschil aan: * : $p < 0.05$; ** : $p < 0.01$; ***: $p < 0.001$.

Tabel 5.4 laat ons ook nog andere zaken zien, die we hier puntsgewijs weergeven

- de berichtgeving over onderzoek, de organisatie, het onderwijsstelsel en de reacties op het beleid komt in de kranten in alle onderscheiden gedeelten in nagenoeg dezelfde mate voor;
- de berichtgeving over de universiteiten algemeen (rubriek 1) en het onderwijs (rubriek 2) vinden we relatief vaker terug op de opiniEPagina's, dan op basis van een willekeurige verdeling verwacht zou worden;

- de berichtgeving over de gezamenlijke universiteiten komt niet op de voorpagina voor;
- de berichtgeving, die wel op de voorpagina verschijnt, richt zich hoofdzakelijk op het onderwijsstelsel en de reacties op het beleid;
- de negatieve berichtgeving over de Nederlandse universiteiten krijgt hoofdzakelijk gestalte in de opiniEPagina's en de redactionele commentaren; dit blijkt bij vrijwel alle negatieve rubrieken.

In aanvulling op deze analyse is nagegaan of de berichten over de Nederlandse Universiteiten in 1994 op andere plaatsen in de kranten zijn verschenen dan in de voorgaande jaren die in het onderzoek betrokken zijn. Daaruit kwam als meest opvallende bevinding naar voren dat het percentage berichten op de binnenpagina's in 1994 aanmerkelijk minder is dan in de voorgaande jaren (52% tegenover 66%). Dat impliceert dus tevens, dat de berichten in 1994 in sterkere mate op de andere plaatsen zijn verschenen, namelijk op de voorpagina, de opiniEPagina en in de redactionele commentaren. Dit betekent, dat in 1994 de berichtgeving over de universiteiten iets prominenter naar voren is gekomen dan in de andere jaren. Het gaat hier vooral om de rubrieken 1 (universiteiten algemeen) en 5 (onderwijsstelsel), die relatief vaker op de opiniEPagina zijn teruggekomen, en rubriek 2 (onderwijs), waaraan relatief meer redactionele commentaren zijn gewijd.

Hoofdstuk 6

Reconstructie van de berichtgeving rondom de universiteiten in 1994

De kern van de discussie in 1994 draait om de bezuinigingen op het hoger onderwijs en de studiefinanciering. De partijen van het paarse kabinet willen 500 miljoen gulden bezuinigen op het hoger onderwijs door middel van een stelselherziening, en 1 miljard gulden op de studiefinanciering.

"Versoberingen in het hoger onderwijs kunnen alleen zonder schade voor de kwaliteit worden bereikt door een kortere gemiddelde verblijfsduur voor studenten", aldus het concept-regeerakkoord, dat streeft naar een "structuurwijziging die zowel recht doet aan de vereiste toegankelijkheid als aan de noodzaak tot meer selectiviteit en differentiatie". (NRC Handelsblad, 12 augustus 94, pag. 9)"

Achter de genoemde 'structuurwijziging' gaan plannen schuil voor een aansluiting bij het 'angelsaksisch model', een korte algemene studie van drie jaar voor een groter aantal studenten, de zogenaamde bachelors-opleiding (hiervoor betaalt de overheid een beurs), daarna een tweejarige onderzoeksgerichte voortzetting van de studie voor de 'betere studenten' (hiervoor moeten studenten geld lenen).

De plannen worden in de gehele periode bediscussieerd, zij het dat door journalisten of personen die in de artikelen aan het woord komen onderscheiden aspecten hiervan worden belicht. De weerstand tegen de stelselherziening, zeker als middel om te bezuinigen, en tegen de hoogte van het bezuinigingsbedrag op Hoger onderwijs is een rode draad die door de hele periode loopt. Slechts een enkeling ziet positieve aspecten in de plannen, of keuren deze goed. Hieronder volgt een meer gedetailleerde weergave van de berichtgeving waarin de thema's of aspecten van de discussie alsmede de acteurs meer aandacht krijgen.

Augustus

Het regeerakkoord wordt ondertekend op 15 augustus. De periode die daarop volgt, wordt gekenmerkt door een sterke discussie rondom de plannen voor stelselherziening. Universiteiten, HBO en studenten protesteren in een gezamenlijke verklaring. Ook wordt gereageerd vanuit politieke partijen, onderzoeksbureaus, maar vooral personen met een universitaire achtergrond (collegevoorzitters, hoogleraren) komen in de artikelen aan het woord. De meeste artikelen nemen als aanleiding de ondertekening van het regeerakkoord en de opening van het academisch jaar.

Het merendeel van de deelnemers aan de discussie, vooral degenen met universitaire achtergrond, maar ook anderen, zijn verbaasd maar ook ontdaan over de geplande bezuinigingen. Men had investeringen in de kennisinfrastructuur verwacht, en nu ziet men zich geconfronteerd met opnieuw bezuinigingen. Vooral in het begin van de discussie staan de ideeën omtrent een stelselherziening zoals bijvoorbeeld de driejarige bachelors-opleiding centraal. De universitaire wereld ziet geen inhoudelijke reden waarom het stelsel veranderd zou moeten worden: het stelsel doet het goed, ook in internationale vergelijking. Bovendien zou door een stelselherziening helemaal geen bezuiniging kunnen worden bewerkstelligd. Als het stelsel in het geheel moet worden herzien, dan zou in eerste instantie geïnvesteerd moeten worden, om pas in latere

jaren eventueel besparingen te kunnen realiseren. Men verwacht dat het bedrijfsleven niet echt op de 'bachelors' zit te wachten, en dat wordt uit deze hoek ook niet tegengesproken.

Enkele personen met universitaire achtergrond zijn minder negatief ten aanzien van de plannen. De collegevoorzitter in Delft, De Voogd, is niet enthousiast maar ontdekt lichtpuntjes in de stelselherziening, acht de korte bachelors-opleiding eventueel een oplossing voor de 'uitvallende' studenten, die tot nu toe zonder diploma op pad moeten. Hoogleraar economie Van der Ploeg is een voorstander van het geplande model, zonder deze stelselherziening ziet hij geen toekomst meer voor de Nederlandse academici. Hij vindt het niet meer dan redelijk dat studenten in hun opleiding investeren, daar hebben ze later individueel profijt van, en als positieve bijwerking verwacht hij dat zij beter onderwijs zullen afdwingen als ze er zelf meer voor betalen. Er heerst consensus over het feit dat het voorstel van een driejarige opleiding meer is ingegeven door de wil om te bezuinigen dan om inhoudelijke redenen. De plannen worden als niet weloverwogen, niet goed doordacht gekarakteriseerd.

In de discussie wordt het argument van de internationale vergelijkbaarheid van de opleidingen zowel voor als tegen de stelselherziening gebruikt. Wie ervoor is, pleit voor een aanpassing aan 'het' angelsaksische model, wie ertegen is, pleit voor een aansluiting bij de buurlanden België en Duitsland, zegt dat 'een' angelsaksisch model helemaal niet bestaat.

De massaliteit van het hoger onderwijs wordt algemeen als problematisch gezien, de kwaliteit komt hierdoor in gevaar, de hoge kosten zijn een gevolg ervan, er zijn te veel studenten. Dat de propaedeuse minder dan in principe mogelijk is haar selecterende functie vervult, is de universiteiten niet te verwijten. Zij zijn zwak: omdat het financieringssysteem gebaseerd is op het aantal studenten, hebben de universiteiten belang bij een groot aantal.

In 't Veld pleit in zijn eentje, maar herhaaldelijk, voor een commercialisering van het hoger onderwijs.

Hoewel eensgezindheid heerst over het feit dat studenten door de geplande maatregelen het meest getroffen zijn, is van henzelf in het begin van deze discussieperiode nog weinig te horen, op een bezetting van de universiteit Twente na. Zij zien in de bezuinigingen op het hoger onderwijs en de studiefinanciering een gevaar voor de toegankelijkheid en de kwaliteit van het Hoger onderwijs.

De omvang van de berichtgeving is bijzonder hoog in de tweede week van augustus, de tijd na het regeerakkoord. Daarna neemt het aantal berichten af.

September

Tijdens de opening van het academisch jaar wordt door de collegevoorzitters en andere universitaire medewerkers nog eens van de gelegenheid gebruik gemaakt om met één stem de plannen van het paarse kabinet te veroordelen. De bekende argumenten worden herhaald. Rinnooy Kan spreekt voor het bedrijfsleven, vraagt meer investeringen in de kennisinfrastructuur, meer oriëntatie van de universiteiten op de arbeidsmarkt. De Wereldbank constateert dat de problemen van de Nederlandse universiteiten, massaliteit en te hoge kosten, niet verschillen van universiteiten elders op de wereld. Zij pleit voor privatisering van het Hoger onderwijs, het terugdringen

van de overheidsfinanciën behalve voor arme studenten en meer vertrouwen in het marktmechanisme.

Studenten blokkeren de Coolingsingel in Rotterdam en protesteren ook elders in het land op kleine schaal. Met de bezetting van het ministerie in Zoetermeer dwingen studenten een gesprek af met minister Ritzen. Zij willen de plannen voor de bezuinigingen op het hoger onderwijs nog eens ter discussie stellen, opperen bijvoorbeeld een academicibelasting. Meer acties worden aangekondigd.

Op prinsjesdag is in de begroting van het paarse kabinet het angelsaksisch model niet meer terug te vinden. Er wordt een onderzoek ingesteld naar de technische haalbaarheid van de bezuinigingen op het hoger onderwijs. Over variatie in studieduur en selectie wordt verder nagedacht.

Staatssecretaris Nuis wil met alle betrokkenen praten over mogelijke veranderingen in het Hoger Onderwijs-stelsel, met als vaste uitgangspunten de verlaging van de gemiddelde cursusduur, verscheidenheid van opleidingen en het maatschappelijke nut van de opleidingen.

De FNV brengt onder de aandacht dat bijklussende studenten een groot aantal ongeschoolden van de arbeidsmarkt verdringen en dat dit door de geplande bezuinigingen op de studiefinanciering natuurlijk alleen nog maar versterkt gaat worden.

In de laatste week van september verbreekt minister Ritzen het PvdA-taboe van beperkte toegankelijkheid van het Hoger onderwijs. Hij overweegt een selectie aan de poort bij sommige opleidingen, geen rechtstreekse doorstroom meer van Havo en VWO naar de universiteiten en hogescholen, dit in verband met bezuinigingen op de studiefinanciering. In een onderzoek van het Instituut voor Onderzoek van Overheidsuitgaven (IOO) blijken de Nederlandse universiteiten vergeleken met andere landen zeer efficiënt te werken.

Oktober

Begin oktober wordt duidelijk dat meer studenten dan verwacht, ca. 10 %, niet voldoen aan de eisen van de tempobeurs. Dit betekent wel een budgettaire meevaller voor minister Ritzen.

Ook wordt het thema 'selectie' meer populair. De PvdA spreekt onder leiding van voorzitter Rottenberg over de studiefinanciering. De brede toegankelijkheid van het Hoger Onderwijs wordt ter discussie gesteld. Massaliteit brengt immers de kwaliteit in gevaar, selectieve maatregelen moeten daarom bespreekbaar zijn. Volgens Rottenberg is helemaal niet duidelijk of grotere schulden belemmerend werken bij jongeren uit lagere sociale klassen. Ritzen neemt aan deze discussie in zijn partij niet deel, volgens hem moet het blijven bij een brede toegankelijkheid. Ook kan volgens hem van de studiefinanciering echt niets meer af.

De roep om meer selectie wordt vanuit de universiteit gesteund, bijvoorbeeld in de personen van Van der Ploeg en de taalkundige Philips van de universiteit van Amsterdam.

Studenten kiezen tegen de verwachting (en het budget) van minister Ritzen in voor de OV-'weekkaart'. Dit betekent een financiële tegenvaller voor de minister. De kamer is hierover niet verheugd, schuift de verantwoordelijkheid voor een oplossing door naar Ritzen. Studenten op hun beurt vrezen dat ze de kosten toch weer op hun bord krijgen. Onderzoekers van het IOO maken bekend dat het Hoger onderwijs wel degelijk goedkoper kan door meer concurrentie tussen universiteiten en hogescholen en door de instellingen zelf de hoogte van collegegeld en de duur en inhoud van opleidingen te

laten bepalen. Maar het IOO stelt ook dat bezuinigingen van een half miljard door middel van de stelselherziening in de zin van een driejarige basisopleiding en tweejari-ge vervolgopleiding de kwaliteit van het Hoger Onderwijs serieus zullen aantasten.

November

Nuis presenteert zijn 'procesbrief' en nodigt vertegenwoordigers van alle betrokken partijen uit om overal in het land met hem te praten over de stelsel-'ontwikkeling', de variatie van opleidingen in zwaarte en lengte, het selecteren van studenten voor langere of kortere opleidingen en meer autonomie voor de instellingen. De universitaire wereld reageert op deze uitnodiging niet afwijzend, de VSNU vraagt echter wel een garantie voor een billijke betaling van de overheid.

Nuis vraagt zich in samenhang met zijn procesbrief ook af of de bezuinigingen op Hoger Onderwijs wel haalbaar zijn. Deze relativiserende uitspraak valt bij andere politici niet goed. Vooral Bolkestein reageert geprikkeld en houdt Onderwijs aan de overeenkomsten uit het regeerakkoord.

De weerstand van studenten tegen de onderwijsplannen neemt toe, zij stappen uit het overleg met Ritzen, bezetten het bestuursgebouw in Nijmegen en bereiden de landelijke actiedag voor. De studieduurverkorting is volgens hen verkeerd aangepakt, eerst moet naar de inhoud worden gekeken, dan kan de duur worden bepaald en niet andersom. De landelijke actiedag wordt qua opkomst een redelijk succes en blijft rustig. Ook elders in het land komt het tot studentenacties uit protest tegen de bezuinigingen op de studiefinanciering en het Hoger onderwijs.

De behandeling van de onderwijsbegroting door de Tweede Kamer komt dichterbij. Behalve door de toegenomen studentenacties is dit te merken aan de opstelling van universiteiten en hogescholen die het woord nemen. In een pleidooi aan de Kamer benadrukken zij dat de bezuinigingen onverantwoord veel ontslagen betekenen, stelselherziening niet geld zal opleveren maar geld gaat kosten, het samenvoegen van opleidingen geen geld oplevert en daarbij rampzalige gevolgen voor de kwaliteit zal hebben. Zij willen niet meepraten of samenwerken met Nuis als de plannen van de bezuiniging van 500 miljoen niet eerst van tafel zijn (van Lieshout: "...als we nou zeggen dat het volstrekt irreal is.."). De Tweede Kamer reageert geïrriteerd op de weigering tot medewerking van de kant van de universiteiten en hogescholen, pas naar aanleiding van gesprekken kan volgens hen worden besloten om de geplande bezuinigingen terug te draaien. De kamer neemt een soepele houding aan ten aanzien van studenten die hun studie niet afmaken en door de nieuwe maatregelen (tempo- en prestatiebeurs) in de problemen komen.

In deze periode komen in de berichtgeving ook weer anderen aan het woord: staatssecretaris Vermeend bijvoorbeeld wijst erop dat studenten door de toegenomen druk op studiefinanciering versterkt zullen proberen om via de fiscus geld terug te krijgen; de adviesraad wetenschaps- en technologiebeleid vindt dat de universiteiten en hogescholen meer vrijheid moeten krijgen om zelf opleidingen te variëren en studenten te selecteren, de overheid moet slechts goedkeurend optreden en zich niet mengen in universitaire aangelegenheden; oud-minister Hirsch Ballin en een topman van Philips hekelen evenwel de bezuinigingen op Hoger onderwijs, de toegankelijkheid moet volgens hen overeind blijven en dat kan niet met de dreiging van een steeds hogere studieschuld, onderwijs moet volgens hen bijdragen aan de economische groei.

Het aantal artikelen in de week van de behandeling van de onderwijsbegroting bedraagt 46, de aandacht van de berichtgeving voor onderwijs als onderwerp is groot in deze week. Hierna wordt het stiller wat betreft de berichtgeving rondom de universiteiten. De universiteiten beraden zich nog over de deelname aan gesprekken met staatssecretaris Nuis. De minister doet voorstellen ter verhoging van het collegegeld. De universiteiten krijgen zeggenschap over de hoogte van het collegegeld van studenten die geen recht meer hebben op studiefinanciering.

December

Rond 10 december dringt naar buiten dat minister Ritzen en de voorzitter van de VSNU, van Lieshout, en de voorzitter van de HBO-raad, van der Hek, al een tijdje overleggen en nu een akkoord gesloten hebben. De bezuinigingen in het hoger onderwijs worden uitgesteld, de minister legt geld bij voor de stelselherziening die moet leiden tot een gemiddelde studieduurverkorting van een half jaar, minister Zalm van Financiën schiet geld voor de wachtgeldten van in verband met de reorganisatie te ontslagen medewerkers voor en tenslotte wordt een deel van de geplande bezuinigingen alvast binnengehaald via de stapsgewijze verhoging van collegegelden met f 1.000 (ouders met lagere inkomens dan f 60.000 per jaar worden gecompenseerd).

De aandacht van dit 'akkoord' is zeer sterk, het vormt het onderwerp van 47 artikelen die tussen 10 en 15 december zijn verschenen. Hiervan zijn een vijfde commentaren die dit in deze week populaire onderwerp uitbuiten. Redactionele berichten gaan in op drie groepen acteurs.

In eerste instantie de onenigheid onder de universiteiten of de VSNU. Het werd al snel duidelijk dat de voorzitters van VSNU en HBO-raad niet geheel overeenkomstig de wensen van hun achterban hadden gehandeld. Er heerst onenigheid binnen de gezamenlijke universiteiten. Een groeiend aantal collegevoorzitters tekent bezwaar aan tegen het akkoord, de collegegeldverhoging, door Ritzen voorgesteld als een zaak van het kabinet en daarom voor de universiteiten niet ter zake doende, vonden menigeen een kwalijke bijzaak. Gevers, voorzitter van het bestuur van de Universiteit van Amsterdam, karakteriseerde het als het aanvaarden van een cadeau, dat van gestolen geld is gekocht. Zij protesteren, 'verscheuren' het akkoord, overwegen om uiteindelijk niet toe te stemmen.

Ritzen krijgt evenwel tegenspraak in de kamer. Veel politici willen de collegegeldverhoging verzachten door de compensatie voor ouders op te trekken, en zij denken na over de afschaffing van de OV-kaart. Leden van het CDA steunen de studenten, die het slachtoffer worden van het akkoord. Ook VVD-leider Bolkestein uit zich tegen de geplande oplossing.

De studenten zijn razend over de regeling die de minister met de universiteiten achter hun rug om heeft weten te sluiten. Maar ook veroordelen ze de houding van vertegenwoordigers van het Hoger Onderwijs, die hieraan hebben meegewerkt. zij denken dat door de verhoging van het collegegeld de toegankelijkheid van het hoger onderwijs in het geding komt, en in de beloofde kwaliteitsverbetering hebben zij geen vertrouwen. Zij zijn verheugd over de opstelling van veel individuele collegevoorzitters en universiteiten die solidariteit betonen en gaan over tot een aantal protestacties, waarvan de bezetting van het centraal station in Utrecht het meeste opzien baarde.

Vrijwel alle reacties veroordelen het akkoord of stellen zich kritisch op ten aanzien van onderdelen of de gevolgde werkwijze.

Conclusie

Globaal genomen lijkt het erop dat het gewone procesverloop van voorgaande jaren zich in 1994 herhaalt. Er worden bezuinigingen aangekondigd en structuurveranderingen om de bezuinigingen te realiseren. Bij de opening van het academisch jaar spreekt de universitaire wereld zich daar tegen uit. In oktober lijkt de discussie zich toe te spitsen op de studenten: studiefinanciering, kwaliteit en houding, studietempo en selectie zijn de thema's in de berichtgeving. In november neemt de discussie en de berichtgeving flink toe met het oog op de bespreking van de onderwijsbegroting in de Tweede Kamer. Eerst lijkt de staatssecretaris de universiteiten tegemoet te komen, met overleg en door de vraag op te werpen of de bezuinigingen wel haalbaar zijn. De studenten voelen de bui hangen en beginnen acties en de universiteiten zien hun kans schoon: ze weigeren aan het overleg mee te doen als de bezuinigingen niet van tafel zijn. In december wordt er plotseling een akkoord uit de hoed getoverd, waardoor de studenten zich gepakt voelen.

Op zich is dit proces in 1994 niet bijzonder. We moeten evenwel bedenken dat de **omvang** van de weergave van dit proces in de pers 30-50% groter is dan voorgaande jaren! Hoewel er dus relatief gezien geen grote afwijkingen zijn wat betreft inhoud en toon van de berichtgeving, er zijn wel beduidend **meer berichten**. Bovendien komen deze berichten op **meer prominente plaatsen** in de kranten te staan, zoals we in hoofdstuk 5 hebben gesignaleerd. Daarbij komt dat het grootste gedeelte van deze berichten de universiteiten koppelt aan negatieve zaken als bezuinigen met dramatische gevolgen (kaalslag) en weigeren van overleg.

Hoofdstuk 7

Samenvatting en Conclusie

Probleemstelling en werkwijze

Het onderzoek 'Beeldvorming van de Nederlandse Universiteiten' heeft tot doel een globale reconstructie te geven van de ontwikkelingen wat betreft de beeldvorming rond de universiteiten in de media in de afgelopen vijftien jaar.

In meer specifieke zin spitst de vraagstelling zich toe op de volgende vragen: welk beeld over het optreden van universiteiten komt in de media naar voren, waar liggen de accenten, is deze beeldvorming positief of negatief, is er sprake van veranderingen in dat beeld en zo ja, in welke richting, welke groeperingen dragen aan de beeldvorming bij. Daarbij staat de vraag centraal of de beeldvorming in de periode augustus 1994 - januari 1995 van karakter is veranderd, met name in negatieve zin, in vergelijking met de vijftien jaar daarvoor.

Op basis van het in het vooronderzoek ontwikkelde categorieënsysteem voor het vastleggen van uitspraken over de Nederlandse universiteiten is een meetinstrument ontwikkeld door de hoofd- en subthema's uit dit categorieënsysteem te vertalen naar goed afscheidbare rubrieken, die hiernaast staan aangegeven. Dit instrument is door codeurs als codeboek gebruikt bij het coderen van de artikelen. Het ontwikkelde meetinstrument is uitgeprobeerd op bekend materiaal uit het vooronderzoek (1994) en vervolgens op materiaal uit andere jaren (1979-1991) om te kijken of de geformuleerde rubrieken ook zouden passen voor andere gebeurtenissen. Daarnaast zijn coderingen van codeurs tijdens de training beschouwd als toets op het codeboek.

Voor het vergaren van de kranteartikelen die zijn geanalyseerd in het onderzoek, is gebruik gemaakt van de Knipselkrant van het Ministerie van OCW, waarin men sinds vele jaren alle kranteartikelen over onderwijsbeleid verzamelt. Voor het onderzoek zijn artikelen verzameld die betrekking hebben op een vijftal jaren, waarin de universiteiten uitgebreid in het nieuws zijn geweest en die zover van elkaar liggen dat toch een goed beeld van de gehele periode van 15 jaar kan worden verkregen. In alle geselecteerde jaren heeft, net zoals in 1994, een discussie plaatsgevonden die betrekking had op bezuinigingen en geplande ingrijpende veranderingen in het hoger onderwijs: 1979 - Voorstellen voor de Twee Fasen Structuur (Pais), 1982 - Taakverdelingsoperatie (Deetman), 1986 - Selectieve Krimp en Groei (Deetman), 1991 - Plan HOOP

1. Universiteit Algemeen   11. kwalificatie   12. functie   13. internationale vergelijking   14. kwalitatieve aansluiting arbeidsmarkt   15. kwantitatieve aansluiting arbeidsmarkt   16. voorzieningen   2. Onderwijs Universiteiten   21. toegang hoger onderwijs en selectie   22. hoeveelheid plaatsen / massaliteit   23. toegankelijkheid vanwege financiën   24. kwaliteit algemeen   25. werkvormen   26. onderwijs - inhoud   27. kwaliteit docenten   28. studeerbaarheid - aanbod universiteiten   29. werkhouding en kwaliteit studenten   3. Onderzoek   31. kwaliteit en reputatie   32. relevantie   33. taakverdeling   34. financiering   4. Organisatie/Beheer   41. universiteit als organisatie   42. personeelsbeleid   43. financiële status   44. bevoegdheden   5. Onderwijsstelsel   51. onderwijsstelsel en wijzigingen hierop   52. differentiatie tussen universiteiten onderling   53. differentiatie van opleidingen   54. taakverdeling universiteiten - hbo's   55. beurzenstelsel   6. Gezamenlijke Universiteiten / VSNU   61. beeld van universiteiten   62. samenwerking / verdeeldheid universiteiten   63. belangentegenstellingen tussen universiteiten   64. relatie met studenten   7. Reacties op beleid   71. positieve waardering door universiteiten   72. negatieve waardering door universiteiten   73. medewerking door universiteiten   74. gevolgen beleid voor universiteiten   75. positieve waardering door studenten   76. negatieve waardering door studenten   77. studentenacties   78. gevolgen beleid voor studenten

(Ritzen), en 1994 - Stelselherziening (Ritzen). Voor elk van de jaren zijn alle artikelen uit de Knipselkrant gekopieerd, die in de periode augustus tot en met december (de periode waarin de begroting wordt bekend gemaakt en de debatten zich afspelen) zijn verschenen en waarin het hoger onderwijs ter sprake kwam. Met name voor 1994 was een groot aantal artikelen beschikbaar (ruim 400), voor de andere jaren waren dat er gemiddeld 250, in 1982 echter slechts 177. Uit deze verzameling is vervolgens voor elk jaar een aselecte steekproef getrokken van 150 artikelen, zodat het totaal aantal onderzochte artikelen 750 bedraagt.

Voor het coderen van het uiteindelijke materiaal zijn een zestal codeurs getraind. De in totaal 750 artikelen (5 jaren à 150 artikelen) zijn verdeeld in 30 pakketten van elk 25 artikelen. Elk pakket bevatte artikelen uit alle onderzochte jaren. Ieder pakket werd in tweevoud aangemaakt en door twee codeurs onafhankelijk van elkaar gecodeerd. Tijdens het coderen gaf elke codeur voor elk artikel aan welk soort uitspraken uit het codeerschema voorkwamen en hoe de toonzetting van het bericht was met betrekking tot de beeldvorming van de universiteiten: positief, negatief of neutraal. Eén van de twee codeurs heeft beide coderingen naast elkaar gelegd en vergeleken. Waar de coderingen van elkaar afweken, heeft hij of zij met behulp van de tekst van het artikel een correctie doorgevoerd. De betrouwbaarheid van het coderen is gemiddeld genomen wat laag (lager dan 0.80) zodat het cijfermateriaal met enige voorzichtigheid moet worden gehanteerd.

Uitkomsten

Het beeld van de berichtgeving: inhoud, omvang en de toonzetting

Op basis van een kwalitatieve bestudering van de inhoud van de artikelen kan men globaal genomen in alle jaren het volgende patroon in de berichtgeving over de universiteiten te herkennen:

- Er worden door de minister bezuinigingen aangekondigd en structuurveranderingen om de bezuinigingen te realiseren, waarop door politici en academici commentaar wordt geleverd. De academische wereld wijst de plannen af op grond van de verwachte negatieve gevolgen voor onderwijs en onderzoek. Daarop worden de universiteiten beschuldigd van gebrek aan medewerking. De plannen moeten vervolgens verder worden uitgewerkt door een commissie waarin ook de academische wereld participeert. Er worden allerlei balletjes opgegooid om de bezuinigingsbedragen te halen of de structuurveranderingen te realiseren. Ten slotte ontstaat er binnen de politiek in globale zin overeenstemming over de richting van de plannen en wacht men de specifieke invulling van die plannen door de commissie af. Gegeven dit patroon is het dan ook niet verwonderlijk, dat de rubriek reacties op het beleid (rubriek 7) de beeldvorming domineert. Uitspraken over de universiteit in het algemeen, de kwaliteit van het onderwijs en, vooral in de latere jaren, de kwaliteit van de studenten, worden als **legitimatiegroond** aangewend voor de richting van ingrepen. De organisatie van de universiteit is in deze perioden niet onderwerp van beleid geweest, het wordt wel als **verklaring** voor situaties aangewend.

De codering van de artikelen aan de hand van het codeerschema gaf de volgende resultaten te zien:

- de uitspraken over de Nederlandse universiteiten zijn overwegend in neutrale bewoordingen gegoten, gemiddeld staan er tegenover elke positieve uitspraak vier negatieve uitspraken en tien neutrale uitspraken;
- de beeldvorming zoals die in de krante-koppen wordt aangetroffen wijkt nauwelijks af van die uit de tekst, noch wat betreft de thema's die ter sprake worden gebracht, noch wat betreft de toonzetting;
- de meest uitspraken hebben betrekking op het beleid (in 69% van de artikelen) en de reacties op dat beleid (in 38% van de artikelen), terwijl de rubrieken over het onderzoek (10%) en over de gezamenlijke universiteiten (Academische Raad/ VSNU) (13%) de minste belangstelling in de pers hebben gekregen;
- opvallend is dan weer wel, dat juist de rubriek over de gezamenlijke universiteiten/VSNU gekenmerkt wordt door een relatief groot aantal negatieve uitspraken: in bijna de helft van alle artikelen waarin een uitspraak voorkomt over de gezamenlijke universiteiten als onderhandelingspartners betreft het een negatieve uitspraak, terwijl dat percentage bij de andere rubrieken hooguit 30% bedraagt. Deels kan dit verklaard worden doordat de neutrale uitspraken over de universiteiten zijn gecodeerd als kritiek op het beleid;
- het beeld wordt gedomineerd door de reacties op het beleid, waarvan de negatieve waardering van het beleid door de universiteiten (rubriek 72) een belangrijke groep is.

Een globale inhoudelijke analyse van de negatieve uitspraken over de universiteiten geeft het volgende beeld.

- De uitspraken in kwalificerende zin over de **universiteiten in het algemeen** (rubriek 11) hebben in de eerste jaren met name betrekking op het ivoren toren-karakter en het los staan van de samenleving. Met name in de latere jaren wordt de inhoudelijke kwaliteit, de vervlakking, gethematiseerd. Een relatief groot deel van deze negatieve uitspraken wordt door leden van de universitaire gemeenschap gedaan. De internationale vergelijking komt niet bijzonder negatief of positief naar voren. Relatief veel uitspraken hebben betrekking op de werkeloosheid onder academici. Wat de **kwaliteit van het onderwijs** van de universiteiten betreft (24), deze wordt vooral in 1986 en 1994 aan de orde gesteld. De kritiek op de inhoud van het onderwijs (26) kan gekoppeld worden aan de bovengenoemde vervlakking. Opvallend is de opkomst van het thema van de **kwaliteit van de studenten** in de negentiger jaren: lui en niet inhoudelijk geïnteresseerd, maar alleen gericht op een titel. Deze uitspraken worden gedaan door universitaire medewerkers en journalisten. Een van de belangrijkste thema's die de beeldvorming van de universiteiten in negatieve zin betreffen is de **universiteit als organisatie**. Door de jaren heen keren opmerkingen in negatieve zin over de organisatiestructuur van de universiteiten terug. Bureaucratisering, mismanagement, de ondoorzichtige bestuursstructuur zijn de overkoepelende labels. Deze uitspraken komen met name uit de hoek van de journalisten. De berichtgeving over de gezamenlijke **universiteiten als onderhandelingspartners** is door de jaren heen negatief gekleurd. Meer dan bij andere thema's domineren de negatieve opmerkingen, hoewel we moeten bedenken dat veel neutrale opmerkingen als kritiek op het beleid zijn gecodeerd (72). De universiteiten zijn besluiteloos, ze verzetten zich alleen maar en, in 1994, ze zijn nog onbetrouwbaar ook. Dit laatste slaat met name op de relatie met de studenten. Wat de **gevolgen van de bezuinigingen** betreft (74) komen de universiteiten vooral als slachtoffer naar voren; door massale ontslagen en inkrimpingen wordt de kwaliteit er niet beter op.

Verschillen tussen de jaren

Een analyse van de verschillen in de berichtgeving over de vijf onderzochte jaren gaf te zien, dat er (geringe) verschuivingen optreden in de mate waarin de verschillende rubrieken aan bod komen in elk van de vijf jaren:

- rubriek 1 (universiteit algemeen) laat een vrij constant beeld zien (in ongeveer 30% van de artikelen wordt deze rubriek ter sprake gebracht), maar in 1979 komt deze rubriek aanmerkelijk minder aan bod (18%);
- rubriek 2 (onderwijs) mag zich in de jaren negentig in aanmerkelijk meer belangstelling verheugen: in 40% van de artikelen wordt deze thematiek aangesneden (tegenover maximaal 30% in de jaren daarvoor);
- rubriek 3 (onderzoek) kenmerkt zich doordat er in de jaren 1982 en 1986 relatief meer uitspraken voorkomen in de berichten die in deze rubriek te plaatsen zijn; in de overige jaren is het percentage artikelen waarin deze rubriek aangesneden wordt laag te noemen (minder dan 8%);
- rubriek 4 (organisatie en beheer) laat een afnemende tendens zien: vanaf 1979 komen ze steeds minder prominent voor in de kranter-artikelen, van ruim 40% aflopend naar 20%;
- rubriek 5 (het onderwijsstelsel) vertoont een opgaande lijn: van 25% in 1979 tot rond de 45% in de beide laatste periodes;
- rubriek 6 (de gezamenlijke universiteiten) neemt over alle periodes een nagenoeg gelijk aandeel in de berichtgeving in (rond de 15%), waarbij 1979 lichtjes achterblijft
- rubriek 7 (reacties op het beleid) komt over alle jaren in ongeveer gelijke mate aan bod ($\pm 65\%$), met uitzondering van 1986, waarin een piek is waar te nemen met 84% van de artikelen.

De vergelijking van een aantal rubrieken die relatief vaak in een negatieve toonzetting in de media zijn besproken, gaf aan dat er daar in de vijf jaren nauwelijks verschillen zijn opgetreden, met uitzondering van de volgende bevindingen:

- kwam de universiteit als organisatie (rubriek 41) tot en met 1986 relatief vaak negatief in het nieuws, de laatste twee periodes is dat aanmerkelijk minder het geval;
- de kwaliteit en de werkhouding van de student (rubriek 29) komt in 1991 en 1994 vaker aan bod in een negatieve toonzetting;
- de negatieve berichten over de relatie van de universiteiten met de studenten komen vooral in 1994 voor (zij het dat het om geringe aantallen gaat).

Vergelijking over kranten

De berichten en artikelen zijn afkomstig uit een groot aantal landelijke en regionale dagbladen. Er zijn geen duidelijke verschillen tussen de kranten te zien voor wat betreft een voorkeur voor bepaalde thema's, met andere woorden de berichtgeving in de verschillende kranten richt zich op dezelfde thema's. Ook ten aanzien van de rubrieken met veel negatieve uitspraken werden geen betekenisvolle verschillen tussen de dagbladen aangetroffen.

Plaats in de krant

Het overgrote gedeelte van de artikelen is afkomstig van een binnenpagina (440 stuks, hetgeen overeenkomt met 63%). Bijna 20% van de berichten is afkomstig van de

opiniepagina, bijna 10% is op de voorpagina aangetroffen, en de redactionele commentaren en de overige berichten maken elk ongeveer 4% van de gevallen uit.

Deze gegevens kunnen nader genuanceerd worden door te kijken naar de plaats van de verschillende rubrieken in de krant, hetgeen leidt tot de volgende bevindingen:

- de berichtgeving over onderzoek, de organisatie, het onderwijsstelsel en de reacties op het beleid komt in de kranten in alle onderscheiden gedeeltes in nagenoeg dezelfde mate voor;
- de berichtgeving over de universiteiten algemeen (rubriek 1) en het onderwijs (rubriek 2) vinden we relatief vaker terug op de opiniepagina's, dan op basis van een willekeurige verdeling verwacht zou worden;
- de berichtgeving over de gezamenlijke universiteiten/VSNU komt geen enkele keer op de voorpagina voor;
- de berichtgeving, die wel op de voorpagina verschijnt, richt zich hoofdzakelijk op het onderwijsstelsel en de reacties op het beleid;
- de negatieve berichtgeving over de Nederlandse universiteiten krijgt hoofdzakelijk gestalte in de opiniepagina's en de redactionele commentaren; dit blijkt bij vrijwel alle negatieve rubrieken.

Ten aanzien van het jaar 1994 valt nog het volgende op: in dit jaar ligt het percentage berichten op de voorpagina's, op de opiniepagina's en in de redactionele commentaren aanmerkelijk hoger dan in de andere jaren; daar staat tegenover dat het percentage berichten in de binnenpagina's minder is. Als we er van uitgaan, dat de voorpagina, de opiniepagina en de redactionele commentaren een groter belang van de berichten aangeven dan de binnenpagina, dan kunnen we concluderen dat de berichtgeving over de universiteiten in 1994 een prominentere plaats heeft ingenomen dan in de jaren daarvoor. Dit beeld wordt nog versterkt door de eerder gedane constatering, dat er in 1994 meer artikelen verschenen zijn over de Nederlandse universiteiten dan in de voorgaande jaren.

Bronnen

Het beeld voor de positieve en de negatieve uitspraken is nagenoeg gelijk: de helft van de uitspraken komt voor rekening van de journalist, ongeveer 20% is een uitspraak van universitaire medewerkers, ongeveer 10% van universitaire bestuurders, 5% van politici en evenveel van de studenten. Het beeld van 1994 wijkt in die zin hiervan af, dat de studenten(organisaties) nadrukkelijker aan het woord komen (12% van de uitspraken). Bovendien zijn we nagegaan of bepaalde bronnen bij de onderscheiden rubrieken een relatief groter aandeel in de uitspraken heeft. In overeenstemming met hetgeen hierboven werd geconstateerd zijn de journalisten voor alle onderscheiden rubrieken de voornaamste bron. In afwijking van het algemene beeld laat deze analyse zien dat relatief veel van de negatieve uitspraken met betrekking tot rubriek 1 (universiteiten algemeen) en rubriek 2 (onderwijs) op conto komen van het universitair personeel (30%); een relatief groot deel van de negatieve uitspraken met betrekking tot rubriek 6 (gezamenlijke universiteiten) is afkomstig van de universitaire bestuurders (18%).

Conclusies

➤ De aard van het beeld

- Het beeld van de universiteiten wordt gedomineerd door de politieke beleidscontext van bezuinigingen en de gevolgen daarvan.

- De kwaliteiten van de universiteiten worden niet op zich, maar als legitimatiegrond voor beleidsingrepen ter sprake gebracht.
 - De sterke kanten van de universiteit ontbreken nagenoeg in de berichtgeving.
- **De kleur van het beeld**
- De beeldvorming is neutraal beschrijvend van aard met een negatieve tendens.
 - De negatieve tendens wordt meer bepaald door de negatieve gevolgen van het beleid dan door de kwaliteiten van de huidige universiteit.
 - De 'kommer en kwel'-verhalen over de gevolgen van het beleid hebben een negatieve uitstraling op de beeldvorming van de universiteit.
- **Het beeld in 1994**
- Er zijn geen structurele veranderingen in de beeldvorming over de Nederlandse universiteiten in 1994. Samenhangend met de politieke discussie komen de kwaliteit van het onderwijs en van de studenten in 1994 iets meer naar voren
 - In 1994 is er meer 'maatschappelijke discussie' in de dagbladen dan in de voorgaande jaren.
- **De beeldvormers**
- De beeldvorming wordt gedomineerd door de journalisten.
 - Universitaire bestuurders en universitair personeel spelen met name een rol in de negatieve beeldvorming rond de gezamenlijke universiteiten, respectievelijk de kwaliteit van de universiteiten en van het onderwijs.
- **Het beeld van de gezamenlijke universiteiten / VSNU**
- De VSNU komt door de jaren heen relatief weinig naar voren in de berichtgeving, terwijl het beeld een negatieve tendens heeft.
 - De VSNU komt vooral naar voren als negatief reagerend op beleid.

Bijlagen

Bijlage I

Bijlage II

De positieve en negatieve en de negatieve uitspraken

Hieronder volgen alle positieve en negatieve uitspraken die in de artikelen uit de steekproef werden aangetroffen. Bij elke uitspraak staat aangegeven in welke categorie ze is gecodeerd, in welk jaar ze voorkwam en wie de bron was van de uitspraak. de codering voor de bron is als volgt:

- 1 politici
- 2 werkgevers
- 3 vsnu
- 4 universitaire bestuurders
- 5 universitair personeel
- 6 studenten(organisaties)
- 7 journalisten
- 8 overig / onbekend

categorie 11+

categorie: 11+	jaar: 1986	bron: 7
----------------	------------	---------

Op het stuk van procedurele zorgvuldigheid hebben de Nederlandse universiteiten, ook internationaal, een zeer goede reputatie.

categorie: 11+	jaar: 1991	bron: 5
----------------	------------	---------

Eén fundamenteel kenmerk van de universiteit bleef tot nu toe onbesproken, namelijk haar ongekende veerkracht.

categorie: 11+	jaar: 1991	bron: 5
----------------	------------	---------

In haar relatief lange geschiedenis heeft de universiteit keer op keer bewezen veerkrachtig te zijn ten opzichte van haar omgeving. Zo is zij één van de weinige westerse instellingen die in een niet-westerse context kan functioneren zonder een cultureel-imperialistische aanslag op deze omgeving te plegen.

categorie: 11+	jaar: 1991	bron: 5
----------------	------------	---------

De ivoren toren wordt nadrukkelijk verlaten.

categorie: 11+	jaar: 1991	bron: 6
----------------	------------	---------

Voor het opdoen van business-vaardigheden blijft Nijenrode echter bijzonder.

categorie: 11- jaar: 1982 bron: 8
In de oorspronkelijke opzet was de WUB mede bedoeld om de maatschappij meer zeggenschap te geven in het universitaire bedrijf. Dit verwachte gevolg is uitgebleven, de ivoren torens zijn niet geopend.

categorie: 11- jaar: 1986 bron: 4
Als een clowneske argumentatie zoveel aandacht krijgt, dan kan het serieuze publiek weglopen en krijgt de universiteit inderdaad de maatschappelijke reactie die zij verdient, in de vorm van schouderophalende onverschilligheid.

categorie: 11- jaar: 1986 bron: 5
De universiteiten hebben de vermaatschappelijking - bedrijfwording - zonder meer over zich heen laten komen. Ze hebben hun onafhankelijke positie prijsgegeven en de taak die ze in die positie hadden.

categorie: 11- jaar: 1986 bron: 5
De universiteit is net zo visieloos gebleken als Lubbers en de zijnen.

categorie: 11- jaar: 1986 bron: 5
Want dat is het aardige van zulke lastdieren: ze zijn bruikbaar voor iedereen.

categorie: 11- jaar: 1986 bron: 5
Iedereen is het volgens Van Schendelen vanzelfsprekend met Deetman eens, dat de universiteit 1. zich veel meer op de arbeidsmarkt moet oriënteren, 2. de onderwijskwaliteit moet verhogen, 3. de onderzoekskwaliteit moet verbeteren, 4. meer vernieuwingsgericht moet zijn en 5. doelmatiger georganiseerd moet worden.

categorie: 11- jaar: 1986 bron: 5
De toon en de stijl van de uitspraken van de academici, genterviewd door Marjanke Spanjer en weergegeven in haar artikel "Klassieke vadermoord op Leiden, dat kàn niet" op de OpiniEPagina van NRC Handelsblad van 13 oktober, weerspiegelen in mijn ogen de achteruitgang van het geestelijke klimaat van onze universiteitensinds het einde van de jaren '60.

categorie: 11- jaar: 1991 bron: 5
Een baaierd van kundes en sectorspecifieke wetenschappen dreigde van de universiteit een soort intellectuele winkel van Sinkel te maken, waar van alles te koop is, behalve een grondige, wetenschappelijke, disciplinaire training.

categorie: 11- jaar: 1991 bron: 5
De rationaliteit van methoden, technieken en procedures - de functionele rationaliteit - is zeker in een volop gemoderniseerde samenleving essentieel en dus onmisbaar. Toch behoort zij secundair te zijn, behoort het in een universiteit in de eerste plaats over inhouden te gaan.

categorie: 11- jaar: 1991 bron: 8
De universiteit is een soort intellectuele winkel van Sinkel geworden, aldus Zijderveld, waar van alles te koop is, behalve een grondige, wetenschappelijke, disciplinaire training.

categorie: 11- jaar: 1994 bron: 1
Om dat te voorkomen moeten de universiteiten af van de huidige eenvormigheid.

categorie: 11- jaar: 1994 bron: 5
Zoals het nu op de universiteiten gaat, is het in ieder geval niet goed.

categorie: 11- jaar: 1994 bron: 7
Dát is de universiteit van vandaag. Een bedrijf dat klanten werft met populaire slogans, soms tegen het vulgaire aan.

categorie: 11- jaar: 1994 bron: 7
De universiteiten zijn, hoe afgebladderd hun status inmiddels ook is, door de afwezigheid van inhoudelijke selectie- en kwalitatieve criteria het toevluchtsoord geworden voor wie carrière wil maken in onze informatiesamenleving.

categorie 12+

categorie: 12+ jaar: 1979 bron: 7
Kernpunt van de universiteit is een centrale vestiging. Die scheidt 300 arbeidsplaatsen plus nog eens 1000 part-time banen.

categorie: 12+ jaar: 1979 bron: 7
Als herstructureringsgebied heeft Zuid-Limburg bovendien een dergelijk instituut om economische redenen hard nodig.

categorie: 12+ jaar: 1979 bron: 8
Het comité meent dat een open universiteit een stimulans is voor de werkgelegenheid, vooral voor de administratieve beroepen, en dat er bovendien werk komt in de bouw en de toelevering.

categorie: 12+ jaar: 1982 bron: 4
Door zich in deze tijd, waarin de samenleving zich in een uiterst precaire situatie bevindt, met hart en ziel op die samenleving te richten, zal de universiteit volledig op kunnen gaan in die samenleving. Dan zal ze ook verdwenen zijn, maar dan in de positieve betekenis. Door op die manier, door eenwording met de samenleving, te verdwijnen, vervult de universiteit haar taken optimaal.

categorie: 12+ jaar: 1986 bron: 7
Vaak wordt die kwetsbaarheid verhuld en getemperd door het klaarblijkelijk nut dat in het bijzonder toepassingswetenschappen voor de samenleving hebben.

categorie: 12+ jaar: 1994 bron: 7
Over één zaak is iedereen het eens: de universiteiten moeten hun onafhankelijke, kritische rol behouden.

categorie 12-

categorie: 12- jaar: 1982 bron: 4
Weg met de ivoren toren en het dienovereenkomstige maatschappelijk element.

categorie: 12- jaar: 1986 bron: 5
De functie van de universiteiten is, een bron van voeding en geestelijke inspiratie voor de samenleving te zijn. Ik vind dat de universiteit in het jongste verleden voor deze functie te weinig verantwoordelijkheid heeft genomen.

categorie: 13- jaar: 1986 bron: 7
Minister Deetman heeft terecht een uitzondering gemaakt voor het wetenschappelijk onderzoek. De achterstand op het buitenland dient niet groter te worden, maar kleiner.

categorie: 13- jaar: 1986 bron: 8
We lopen in het wetenschappelijk onderwijs al achter op het buitenland.

categorie: 13- jaar: 1991 bron: 4
"Nederland is daarmee het enige land in de beschaafde wereld geworden waar de trend is ingezet om de met belastinggeld bekostigde universitaire infrastructuur niet meer voor alle burgers open te stellen."

categorie: 13- jaar: 1991 bron: 6
De Open Universiteit bevalt haar maar matig. Vooral als ze die met de Open University in Engeland vergelijkt.

categorie: 13- jaar: 1991 bron: 7
In het buitenland echter zet men op specifieke terreinen grootschalige stimuleringsacties op. Ons land kan niet ongestraft achteroverleunen.

categorie: 13- jaar: 1994 bron: 5
Geen woord over het achterblijven van Nederland, vergeleken met alle beschaafde landen, in research en development-inspanningen.

categorie: 13- jaar: 1994 bron: 7
Uit het onderzoek blijkt dat het onderwijs aan een Britse student weliswaar bijna 40 procent duurder is dan aan een Nederlandse, maar omdat de Britse studenten sneller afstuderen en ook vaker hun diploma halen zijn de totale onderwijsuitgaven per diploma bijna tien procent lager.

categorie: 13- jaar: 1994 bron: 9
In vergelijking met het onderwijssysteem daar, vindt hij het onze rigide en gefossiliseerd.

categorie 14+

categorie: 14+ jaar: 1991 bron: 4
Maar voor een goed deel is die populariteit ook te verklaren uit het imago, dat de Erasmus goed weet in te spelen op de behoeften van de arbeidsmarkt.

categorie: 14+ jaar: 1991 bron: 5
Ten eerste heeft het midden- en kleinbedrijf eindelijk de academicus als een zeer nuttige werknemer ontdekt.

categorie 14-

categorie: 14- jaar: 1982 bron: 7
Die klacht is bekend: afgestudeerden kloppen bij de bedrijven aan met een respectabele theoretische kennis, maar die is in de praktijk veelal niet, of niet meteen 'bruikbaar'.

categorie: 14- jaar: 1982 bron: 7
Maar dat opkloppen van functie-eisen heeft nadelen, zowel voor de persoon in kwestie als voor de organisatie, waar hij in dienst treedt. Mensen worden benoemd in functies waar ze veel te hoog voor zijn opgeleid. Zo'n academicus heeft na een korte inwerkperiode alle benodigde vaardigheden onder de knie. De baan verliest zijn uitdaging en er is spoedig sprake van onderbenutting. Heb ik daarvoor al die jaren gestudeerd?', gaat zo'n academicus zich afvragen.

categorie: 14- jaar: 1991 bron: 1
Voor een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt is het nodig dat studenten het geleerde al tijdens de studie in praktijk brengen.

categorie: 14- jaar: 1991 bron: 5
Bedrijven zijn niet geïnteresseerd in studenten die zich uitsluitend met hun studie hebben beziggehouden.

categorie: 14- jaar: 1991 bron: 7
De scanner zelf is in opdracht van het ministerie van onderwijs en wetenschappen ontworpen, uit zorg over de vaak gebrekkige aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt.

categorie: 14- jaar: 1994 bron: 1
Daarnaast moet een gevarieerd patroon in duur en praktijkgerichtheid van studies beter aansluiten op de uiteenlopende maatschappelijke behoefte.

categorie: 14- jaar: 1994 bron: 7
Slechts weinigen vragen zich af of de bereikte studieniveaus nog wel in verhouding staan met het beroep van keuze.

categorie 15+

categorie: 15+ jaar: 1991 bron: 7
Waar komt die plotselinge stijging van de werkgelegenheid voor juist afgestudeerde academici en HBO-klanten vandaan?

categorie 15-

categorie: 15- jaar: 1979 bron: 5
Natuurlijk, zegt hij, zal het moeilijk zijn voor alle 25 duizend aankomende studenten werk te vinden.

categorie: 15- jaar: 1982 bron: 1
In een aantal delen van de arbeidsmarkt is het verschil tussen vraag en aanbod te groot geworden. Daar dreigt zelfs in het geval van een gelijkblijvende werkgelegenheid een steeds verder uitdijend overschot van werkzoekenden.

categorie: 15- jaar: 1982 bron: 5
Helaas wordt er in universitaire wandelgangen nogal onwetenschappelijk gedacht over de toenemende academische werkloosheid.

categorie: 15- jaar: 1982 bron: 5
In het huidige tijdsgewricht vormen academici geen elite meer op de arbeidsmarkt. Hun aanzien brokkelt af. En niet alleen omdat ze in steeds ruimere aantallen voorhanden zijn, waardoor de waarde van titels en bullen keldert.

categorie: 15- jaar: 1982 bron: 7
Eind 1981 stonden bijna 8000 afgestudeerde academici ingeschreven bij de arbeidsbureaus.

categorie: 15- jaar: 1982 bron: 7
De overheid investeert gigantische bedragen in de studentenbevolking en het is dan bitter - ook voor de geldschietster - om na een aantal jaren studie te moeten concluderen, dat de afgestudeerde werkloos blijft en zijn verworven kennis niet in rendement kan omzetten.

categorie: 15- jaar: 1982 bron: 7
Een tweede paradox ligt besloten in de vraag of de Open Universiteit op een geavanceerde wijze nog meer werkloze academici en HBO-ers wil verwekken.

categorie: 15- jaar: 1982 bron: 8
"8.400 Werkloze academici. Elke maand komen er 130 bij. Hier, het aantal werkloze artsen is in twee jaar met 117 procent gestegen, het aantal werkloze ingenieurs en aanverwante beroepen met 50 procent. Een droevig record vestigen de klinische psychologen met maar liefst 260 procent".

categorie: 15- jaar: 1986 bron: 5
Er zijn veel meer bullen dan banen, is de spijkerharde conclusie in een vorige week verschenen rapport van twee Groningse onderzoekers.

categorie: 15- jaar: 1986 bron: 7
De werkloosheid onder academici is de laatste maanden verder gestegen, volgens de cijfers van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

categorie: 15- jaar: 1986 bron: 7
Dit overkwam drie Amsterdamse academici, die na hun afstudeerfeestje in het legioen van werkzoekende doctorandussen terechtkwamen.

categorie: 15- jaar: 1986 bron: 8
De vraag blijft wel: wat moeten al die alpha's na hun studie gaan doen? Kan de arbeidsmarkt hen opvangen? Het antwoord is: nee, in onvoldoende mate.

categorie: 15- jaar: 1986 bron: 8
Ten tweede vraagt de problematiek van de werkgelegenheid in de secundaire, tertiaire en quataire sector een heroverweging van het belang dat onze samenleving kan toekennen aan bepaalde studierichtingen.

categorie: 15- jaar: 1994 bron: 7
Maar de verkorting is te billijken nu de werkloosheid onder academici steeds hoger wordt. En belangrijker nog: nu steeds meer doctorandussen baantjes vervullen in het middenkader of zelfs nog daaronder, baantjes die vroeger voor lager opgeleiden waren weggelegd.

categorie: 15- jaar: 1994 bron: 7
Er zij te weinig 'goede banen' voor te veel academici, met als gevolg dat ze genoeg moeten nemen met werk dat heel goed door lager - en dus goedkoper - opgeleide jongeren gedaan kan worden.

categorie: 15- jaar: 1994 bron: 7
Komen er immers jaar in jaar uit niet veel te veel pedagogen, psychologen, kunsthistorici en journalisten van de verschillende opleidingen af?

categorie: 15- jaar: 1994 bron: 7
Steeds vaker raken academici werkloos. En ze verdringen hbo-ers, die mbo-ers verdringen.

categorie 16-

categorie: 16- jaar: 1994 bron: 7
Wie de universitaire infrastructuur van binnen kent, wordt getroffen door de desolatheid ervan. De gebouwen, voor het merendeel revolutiebouw uit de jaren zestig en zeventig, zijn verveloo en vuil, dienstverlening is er tot een minimum teruggebracht.

categorie 21+

categorie: 21+ jaar: 1982 bron: 1
Minister Deetman was er gisteren zeer positief over: "Meer dan ooit ben ik ervan overtuigd dat dit open hoger afstandsonderwijs kan bijdragen tot ontplooiing van personen, die daartoe aanvankelijk geen gelegenheid hadden."

categorie 22-

categorie: 22- jaar: 1991 bron: 4
Die schaduwzijde van de massaliteit begint zich steeds meer af te tekenen. Overvolle collegezalen die van uur tot uur bezet zijn. Dat veroorzaakt een zekere anonimiteit.

categorie: 22- jaar: 1991 bron: 7
Of de problemen die de massaliteit veroorzaakt, zoals overvolle collegezalen en gebrek aan persoonlijk contact tussen student en docent.

categorie: 22- jaar: 1994 bron: 7
De problemen van Ritzen worden veroorzaakt door de massaliteit van het hoger onderwijs. Dat is een probleem in de hele westerse wereld.

categorie 23+

categorie: 23+ jaar: 1994 bron: 7
De situatie in Nederland, waar rijk en arm op een studiebeurs kunnen rekenen en het collegegeld slechts een fractie is van de werkelijke kosten, heeft echter ook nadelen.

categorie 23-

categorie: 23- jaar: 1986 bron: 1
De Bruyn en De Leeuw vrezen namelijk dat kinderen uit gezinnen met een minimum-inkomen niet meer kunnen kiezen voor verder studie na hun achttiende jaar. D66 vindt dat een slechte zaak en vraagt of het college van b en w het daarmee in zijn algemeenheid eens is.

categorie: 23- jaar: 1986 bron: 9
Zo'n min bij de minima kan volgens de FNV betekenen, dat de kinderen straks hun ouders achterna lopen naar het bijstandskloket. "Want hen wordt nu de pas afgesneden naar een fatsoenlijke opleiding", voorziet beleidsmedewerker K. Roozmond.

categorie: 23- jaar: 1991 bron: 7
Uit onderzoek blijkt dat de wet onvoldoende bijdraagt aan de toegankelijkheid van het onderwijs.

categorie: 23- jaar: 1994 bron: 6
Kortom, al diegenen voor wie de studiefinanciering een daadwerkelijke noodzaak is om te kunnen studeren, kunnen er niet van rondkomen en dus niet studeren.

categorie: 23- jaar: 1994 bron: 6
Hoe dan ook komt de financiële toegankelijkheid van het hoger onderwijs in gevaar, en dat gegeven is voldoende om de straat op te gaan.

categorie 24+

categorie: 24+ jaar: 1982 bron: 7
De studierichtingen worden gedwongen na te denken over inhoud en inrichting van de studies. Dat heeft al geleid tot een "gezonde schoning" van de opleidingen.

categorie: 24+ jaar: 1986 bron: 1
De minister erkende dat de universiteiten meer dan enige andere onderwijssector een aandeel in de bezuinigingen hebben geleverd, terwijl er bovendien grotere prestaties worden geleverd bij het onderzoek en er sprake is van een rendementsverbetering van het onderwijs aan de universiteiten.

categorie: 24+ jaar: 1986 bron: 3
Bovendien zou de kwaliteit ondanks dat wel degelijk verbeterd zijn.

categorie: 24+ jaar: 1986 bron: 7
Evaluatie van het materiaal leerde dat de cursussen onderwijskundig en wat indeling en vormgeving betreft hogelijk door de studenten worden gewaardeerd. Ook het wetenschappelijk niveau staat niet ter discussie.

categorie: 24+ jaar: 1991 bron: 6
De BBA- en MBA-studies zijn beide goed te verkopen producten, hoewel de MBA uitbreiding behoeft. BBA'ers hebben eigenschappen die door veel bedrijven worden gewaardeerd en waaraan andere opleidingen nog te weinig tegemoetkomen.

categorie 24-

categorie: 24- jaar: 1982 bron: 4
Bezuiniging op het wetenschappelijk onderwijs is onvermijdelijk. En kan. Met verbetering van de kwaliteit en (hoognodig) verbetering van het rendement.

categorie: 24- jaar: 1982 bron: 5
Voor alle auteurs staat vast dat de kwaliteit van onderzoek en onderwijs in de gammawetenschap op korte termijn moet verbeteren.

- categorie: 24- jaar: 1986 bron: 5
Dit alles overziende, bekruipt mij de vrees dat de medische basisopleiding is verworpen tot een voor de student pijnlijk en voor de samenleving kostbaar initiatieritueel.
- categorie: 24- jaar: 1986 bron: 5
Onderwijskwaliteit: Verbetering van kwaliteit is geboden.
- categorie: 24- jaar: 1986 bron: 7
Bij de sociale wetenschappen is niet de omvang van de voorgestelde bezuinigingen, maar het gebrek aan perspectief op kwaliteitsverbetering een probleem.
- categorie: 24- jaar: 1986 bron: 7
De kwaliteit van de sociale wetenschappen kan aanzienlijk verhoogd worden, ook met de helft van het geld dat daaraan nu wordt uitgegeven.
- categorie: 24- jaar: 1986 bron: 8
Zonder een in het algemeen hoger niveau van onze universiteiten, zullen op den duur ook zulke specialismen verder achterop raken.
- categorie: 24- jaar: 1986 bron: 8
De ambtenaren vinden dat de taakverdelingsoperatie bij het wetenschappelijk onderwijs niet heeft geleid tot kwaliteitsverbetering en vernieuwing van het universitaire onderwijs.
- categorie: 24- jaar: 1991 bron: 4
Aan de Vrije Universiteit in Amsterdam onderschreef rector prof. dr. C. Datema het pleidooi van De Klerk voor beter onderwijs.
- categorie: 24- jaar: 1991 bron: 8
Het onderwijs kan nog veel efficiënter worden opgezet.
- categorie: 24- jaar: 1991 bron: 8
De AIO is maar matig tevreden over het onderwijs dat hij geniet. Zo'n tachtig procent geeft aan meer te leren van het dagelijks doen van onderzoek dan van de cursussen.
- categorie: 24- jaar: 1994 bron: 5
"Maar het onderwijs is nog altijd vrij slecht. Waarom proberen we dat niet eerst verder te verbeteren? (..)"
- categorie: 24- jaar: 1994 bron: 5
Sommige politici, onder wie de grote liberale leider, wensen kleinere en meer selectieve instellingen met een hogere gemiddelde kwaliteit.
- categorie: 24- jaar: 1994 bron: 6
Wie wel op hoog niveau en creatief wil studeren, beleeft de universiteit als een hel. Er is geen ruimte, geen tijd, geen inspiratie: het kost een vermogen en je krijgt er niets voor terug.
- categorie: 24- jaar: 1994 bron: 6
Deze student moet wel erg sterk in zijn schoenen staan als ook nog van hem wordt gevraagd op hoog niveau en creatief met wetenschap om te gaan. Gelukkig wordt dat niet van hem gevraagd.
- categorie: 24- jaar: 1994 bron: 7
Als gevolg daarvan zouden de overblijvende docenten hun aandacht over een groter aantal studenten moeten verdelen en dat zou per saldo betekenen: verder kwaliteitsverlies.

categorie 26-

categorie: 26- jaar: 1979 bron: 7
Pas na een jaar werken onder leiding mogen zij ook zelfstandig de geneeskunst beoefenen. De opleiding krijgen ze niet cadeau: drie jaar lang niets anders dan theorie met saaie vakken als chemie, natuurkunde en genetica. Al die tijd krijg je geen patiënt te zien.

categorie: 26- jaar: 1979 bron: 7
Na de eerste drie jaar, hoofdzakelijk theoretische opleiding, waarin de student de gezonde mens bestudeert, komen de ziekten pas aan bod.

categorie: 26- jaar: 1982 bron: 5
"De voorbereiding op de arbeidsmarkt is een taak van het onderwijs die schromelijk wordt verwaarloosd (..)."

categorie: 26- jaar: 1986 bron: 5
De basisopleiding is zowel inhoudelijk als methodisch onvoldoende.

categorie: 26- jaar: 1986 bron: 7
Er zijn waardevolle onderdelen van de vroegere studieprogramma's geschrapt en er blijft weinig tijd over voor rijping en verdieping.

categorie: 26- jaar: 1991 bron: 5
Daardoor is er vaak eerder sprake van een sommetje maken op het bord dan van een serieuze academische discussie.

categorie: 26- jaar: 1991 bron: 5
Cursussen worden, geheel in lijn met onze staccato cultuur, gemoduleerd en tentamens worden beperkt tot wat al heet 'hapklare brokken' stof.

categorie: 26- jaar: 1994 bron: 7
Op universiteiten en hogescholen is er sprake van een geringe en eenzijdige aandacht voor vreemde talen.

categorie: 26- jaar: 1994 bron: 8
Niet voor niets waarschuwde de Adviesraad voor het Onderwijs de minister onlangs voor infantilisering en verschooning van het hoger onderwijs.

categorie 27-

categorie: 27- jaar: 1979 bron: 5
Er zullen - bij zo'n grote hoeveelheid docenten - ongetwijfeld mensen zijn die heel weinig doen, maar ik weet niet of je dat zou kunnen verbeteren door die mensen aan bepaalde werktijden te binden - ze willen die mensen nu aan een veertigjarige werkweek vastklinken.

categorie: 27- jaar: 1986 bron: 5
Ten slotte, bij het onderwijs in de basisvakken zijn veel niet-medische docenten betrokken, die in het algemeen niet goed in staat zijn de inhoud van de leerstof af te stemmen op de medische praktijk en de problematiek van de gezondheidszorg.

categorie: 27- jaar: 1991 bron: 5
Bij de aanstelling van nieuwe hoogleraren - één van de belangrijkste gebeurtenissen in een vitale universiteit - zijn managementkwaliteiten zo belangrijk geworden dat een geleerde van het oude stempel - ietwat excentriek, wereldvreemd, maar inhoudelijk van groot formaat - het al gauw moet afleggen tegen de vlotte, managementvaardige, PR-bewuste, doch wetenschappelijk minder bekwame kandidaat.

categorie: 27- jaar: 1991 bron: 5
Zelden zijn dit soort docenten in staat studenten - vooral de goede studenten - te inspireren en te enthousiasmeren.

categorie: 27- jaar: 1991 bron: 8
Van zulke hoogleraren wordt verwacht dat ze geld weten binnen te halen voor contractonderzoek. Zelden zijn ze volgens Zijderveld in staat studenten te inspireren en enthousiast te maken voor de wetenschap.

categorie: 27- jaar: 1994 bron: 4
Dit verhoogt de mobiliteit van de wetenschappelijke staf, die nu gevaarlijk dicht bij het nulpunt ligt.

categorie: 27- jaar: 1994 bron: 7
De problemen kunnen kort worden samengevat in: vergrijzing, gebrek aan kwaliteit door gebrek aan selectie en controle, gebrek aan doorstroming waardoor enkele generaties voor de universiteit verloren gaan en te geringe differentiatie tussen vakgebieden, universiteiten en arbeidsvoorwaarden.

categorie 28+

categorie: 28+ jaar: 1982 bron: 5
Wat trok Junne dan naar Amsterdam? "Vooral de manier waarop de studie hier was ingericht: Minder schools en goede mogelijkheden voor onderzoek samen met studenten."

categorie 28-

categorie: 28- jaar: 1986 bron: 7
Cijfers van het Centraal bureau voor de statistiek over het cohort 1970 laten zien dat na twaalf (!) jaar maar 51 procent een afsluitend examen heeft afgelegd in de oorspronkelijke faculteit en vijf procent in een andere faculteit. (achtergrond: tweefasenstructuur)

categorie: 28- jaar: 1991 bron: 4
Hij vindt het daarom nodig dat universiteiten hun onderwijs zo inrichten dat studenten gedwongen zijn tot een regelmatiger werkwijze.

categorie: 28- jaar: 1991 bron: 7
Waar nodig moeten zij onderwijsprogramma's van ballast ontdoen, zodat ook de gemiddelde student ze in vier jaar kan afronden.

categorie: 28- jaar: 1991 bron: 7
De Rotterdamse studierichting economie gaat de vrijblijvendheid van universitair onderwijs te lijf met een contract voor propaedeuse-studenten.

categorie 29+

categorie: 29+ jaar: 1986 bron: 7
Ijverige Delftse studenten hadden eerder al de computers van de Hogeschool overuren laten maken.

categorie: 29+ jaar: 1991 bron: 5
Men kan bewondering hebben voor de geestkracht van studenten die vanuit zo'n maatschappelijke startsituatie toch uit enthousiasme voor een dergelijke studie kiezen.

categorie 29-

categorie: 29- jaar: 1982 bron: 5
"Veel keuzeprocessen aan universiteiten en hogescholen met betrekking tot studierichting en samenstelling van het vakkenpakket vinden plaats binnen de smalle context van een toevallige leefsituatie; de sfeer in een bepaalde vakgroep, de vrees voor tentamendwang, het feit dat een bepaalde docent leuk gevonden wordt. Het zijn geen weloverwogen keuzes. Ze worden niet in verband gebracht met de toekomst- of arbeidsmarktverwachtingen."

categorie: 29- jaar: 1982 bron: 7
tussen middelbare school en volwassen wetenschappelijke studie komt nu een tussenfase waarin men oriënteert, selecteert en wie weet ook studeert om na vier jaar een wat gedeukte doctorandustitel te behalen.

categorie: 29- jaar: 1986 bron: 7
Verder zal de Open Universiteit moeten wennen aan het idee dat veel mensen zichzelf een proefperiode gunnen. Zij bestellen een cursus om eens te kijken of en waar het schip strandt.

categorie: 29- jaar: 1991 bron: 5
In een hoorcollege gaat het er niet om een bepaalde hoeveelheid kennis in de hoofden van passieve leerlingen te pompen.

categorie: 29- jaar: 1991 bron: 5
"Als een docent vroeger al eens een vraag stelde, bleek vaak dat de student het niet had voorbereid."

categorie: 29- jaar: 1991 bron: 5
"(...) Het is geen verplichting, maar een *self-commitment*. We stimuleren de studenten tot een goed studiegedrag".

categorie: 29- jaar: 1991 bron: 5
De practica met voorbereidingsplicht moeten leiden tot een gelijkmatiger studiepatroon, de onderschatting van het niveau wordt bestreden met een "spiegeltoets", een proeftentamen na zeven weken.

categorie: 29- jaar: 1991 bron: 7
Te veel studenten, aldus de ontwerpers van het alternatieve plan, sukkelen hun studie door en vertrekken, na jaren studiefinanciering te hebben ontvangen, alsnog zonder titel van de universiteit of hogeschool.

categorie: 29- jaar: 1991 bron: 7
Studenten blijken minder frauduleus dan prof. dr. Pim Fortuyn van de BV OV-jaarkaart gedacht had, en door de streepjescode op de nieuwe paarse kaart valt er nog minder te sjoemelen. Maar studenten zijn wel veel slordiger en ongedisciplineerder dan Fortuyn had ingeschat.

categorie: 29- jaar: 1991 bron: 7
De studenten Nederlands lopen meer dan een half jaar vertraging op zaken die losstaan van hun studie.

categorie: 29- jaar: 1991 bron: 7
Slechts 40 procent van de studenten haalt z'n inleidend examen, de propaedeuse, zoals de bedoeling is in één jaar.

categorie: 29- jaar: 1991 bron: 7
Zij stellen namelijk het leren zo lang mogelijk uit en beginnen pas vlak voor het tentamen met stampen. Op die manier beklijft de kennis volgens de Tilburgse rector niet.

categorie: 29- jaar: 1994 bron: 5
Of ze zijn op de universiteit gekomen via een plukje lbo, wat mbo en een jaartje hbo. Van tuinbouw weten ze wel het een en ander af, maar van talen niet.

categorie: 29- jaar: 1994 bron: 5
Het moet maar eens uit zijn met de titelgekke in Nederland waardoor veel studenten gebruik maken van een dure opleiding enkel en alleen om de drs-titel te vergaren.

categorie: 29- jaar: 1994 bron: 6
Het is nu onder jongeren inderdaad te vanzelfsprekend om te gaan studeren, zonder dat ze naar andere wegen kijken waardoor je goed terecht kan komen.

categorie: 29- jaar: 1994 bron: 7
Het is maar waaraan de minister van onderwijs zijn status wil ontlennen: aan het vetmesten van zoveel mogelijk studenten of het epileren van een selectieve roomlaag die haar verantwoordelijkheid kent en eenmaal afgestudeerd terugbetaalt wat de Staat heeft voorgeschoten.

categorie: 29- jaar: 1994 bron: 7
Twee studentes communicatiewetenschappen aan de Universiteit van Amsterdam (UvA) die vorig jaar hun doctorandustitel behaalden, hebben hun bul weer in moeten leveren nu blijkt dat ze hun titel hebben gehaald door het plegen van plagiaat.

categorie: 29- jaar: 1994 bron: 7
Dat de motivatie van de studerenden soms te wensen overlaat (nog niet de helft van de studenten haalt z'n inleidend examen, de propaedeuse, studenten die in de vastgestelde vier jaar hun studie afronden zijn een zeldzaamheid) is niet eens het grootste probleem.

categorie: 29- jaar: 1994 bron: 7
Hoogleraren en docenten zijn er niet blij mee, omdat studieprogramma's moesten worden aangepast aan het nieuwe, lagere niveau van studenten.

categorie: 29- jaar: 1994 bron: 7
(..) 3) er kwamen meer studenten voor wie de universiteit eigenlijk te hoog gegrepen is, maar die vanwege de studiefinanciering toch een moment van zelfstandigheid en geloof in eigen knapheid hielden.

categorie 31+

categorie: 31+ jaar: 1982 bron: 7
Ten opzichte van vorig jaar kan het niveau van het onderzoek op peil blijven.

categorie: 31+ jaar: 1982 bron: 8
Het totale onderzoek-potentieel aan de universiteiten in Nederland is rijkelijk groot.

categorie: 31+ jaar: 1986 bron: 1
De minister erkende dat de universiteiten meer dan enige andere onderwijssector een aandeel in de bezuinigingen hebben geleverd, terwijl er bovendien grotere prestaties worden geleverd bij het onderzoek en er sprake is van een rendementsverbetering van het onderwijs aan de universiteiten.

categorie: 31+ jaar: 1986 bron: 5
Prof. Henk van Riemsdijk is degene die verantwoordelijk is voor de opmerkelijke resultaten van taalwetenschappelijk onderzoek.

categorie: 31+ jaar: 1986 bron: 5
Bovendien zijn jonge onderzoekers - uitgerust met grote talenten - bij het vak in verscheidene landen betrokken.

categorie: 31+ jaar: 1991 bron: 4
Ook hier moet kwaliteit de doorslag geven. En ik ben echt niet overchauvinistisch als ik zeg dat de Erasmus Universiteit op dit punt heel wat te bieden heeft.

categorie: 31+ jaar: 1994 bron: 7
De databank van Floron is uniek in de wereld. Nergens anders bestaat zo'n fijnmazig netwerk dat de verspreiding beschrijft van de plantesoorten. Gebruikelijk is een netwerk van 5 maal 5 kilometer. Het netwerk van Floron is vijftientig maal nauwkeuriger.

categorie 31-

categorie: 31- jaar: 1979 bron: 7
Los van deze financieringsstructuur kan er ten aanzien van het universitair onderzoek een aantal tekortkomingen gesignaleerd worden, namelijk: geringe bespreekbaarheid van het onderzoek, twijfels over effectiviteit, kwaliteit en output van het onderzoek, weinig coördinatie van onderzoek en te weinig multidisciplinair onderzoek.

categorie: 31- jaar: 1979 bron: 7
Door tijdig regels te stellen kan er voor worden gezorgd dat het gebied waarbinnen onderzoek wordt verricht duidelijker wordt omlijnd, dat het onderzoek doorzichtiger wordt en, vooral, dat het onderzoek in de verschillende instellingen op elkaar wordt afgestemd.

categorie: 31- jaar: 1982 bron: 5
Het sociaal-wetenschappelijk onderzoek in Nederland is aan kwaliteitsverbetering toe.

categorie: 31- jaar: 1982 bron: 7
Hij vertrouwt op het "instinct" van de toponderzoekers. Hij denkt dat deze in zijn kortzichtige euforie blindelings de juiste problemen zal weten aan te pakken. Alsof de huidige crisis niet al te duidelijk aantoont dat dit niet het geval is.

categorie: 31- jaar: 1982 bron: 8
Langs deze weg kan men trachten de top van het Nederlandse onderzoek weer op te vijzelen naar het niveau waarop het behoort.

categorie: 31- jaar: 1982 bron: 8
Volgens dr. Van Bueren is de gemiddelde kwaliteit van het Nederlandse onderzoek best redelijk. Maar er zijn te weinig uitschieters. Topprestaties zijn schaarser dan je op grond van het aantal wetenschapsmensen mag verwachten.

categorie: 31- jaar: 1982 bron: 8
Om het Nederlandse universitaire onderzoek weer op het niveau te brengen waarop het hoort - en dat is hoog tijd - moeten er één of twee universiteiten van top-kwaliteit worden gesticht.

categorie: 31- jaar: 1986 bron: 5
Ook het "peer-review"-systeem, waar De Wied in NRC Handelsblad van 14 oktober naar verwijst, kan een zekere eenzijdigheid en verarming van de wetenschappelijke ontwikkelingen niet voorkomen.

categorie: 31- jaar: 1986 bron: 7
En niet ten onrechte wordt in ons land al enkele jaren gewaarschuwd voor de ontwikkeling dat we internationaal gezien achter raken, omdat het zuiver wetenschappelijk onderzoek hier op een tamelijk laag niveau staat.

categorie: 31- jaar: 1986 bron: 8
Hij verwees daarbij naar een rapport van de OECD, die heeft gewaarschuwd dat Nederland niet meer vooroploopt in de wetenschapsbeoefening.

categorie: 31- jaar: 1986 bron: 8
Dat het de bureaucratie zal vergroten en dat het departement - alle ontkenningen ten spijt - zich meer met de gang van zaken zal gaan bemoeien.

categorie: 31- jaar: 1991 bron: 7
Maar die affaire zegt meer over de sneller, sneller-mentaliteit die het wetenschappelijk onderzoek tegenwoordig beheerst, dan over het democratisch gehalte van de universiteit.

categorie 32+

categorie: 32+ jaar: 1986 bron: 5
Het soort van vraagstukken dat nu onderhanden wordt genomen, zou enkele jaren geleden nog niet eens in het vizier zijn genomen. De gevolgen van deze ontwikkeling op verwante vakgebieden zijn dienovereenkomstig van een nieuwe dimensie en betekenis.

categorie 32-

categorie: 32- jaar: 1979 bron: 7
Daarnaast worden er vraagtekens gezet achter de maatschappelijke relevantie van universitair onderzoek.

categorie: 32- jaar: 1982 bron: 7
"Toponderzoek" zal van nu af aan betrekking moeten hebben op de problemen die onze cultuur in haar voortbestaan bedreigen, met inbegrip van die wetenschap zelf.

categorie: 32- jaar: 1986 bron: 5
En L. Engels, hoogleraar Middeleeuws Latijn, was van mening dat in de letterenfaculteit "het overdragen van kennis aan de samenleving te weinig aandacht krijgt en te gering aandacht geniet", in tegenstelling tot "het leveren van zuiver-wetenschappelijke prestaties".

categorie 33+

categorie: 33+ jaar: 1986 bron: 7
De twee Brabantse universiteiten hebben een samenwerkingsovereenkomst voor gezamenlijk onderzoek. Die overeenkomst wordt door het ministerie ondersteund.

categorie 33-

categorie: 33- jaar: 1979 bron: 1
Integendeel, een efficiëntere taakverdeling kan toch nooit een beperking van vrijheid inhouden?

categorie: 33- jaar: 1986 bron: 8
In de onderhavige plannen moet de STW opgaan in de nieuwe NWO. Elke kenner van moderne organisaties weet, dat je twee onderdelen van eenzelfde concern met verschillende bedrijfsfilosofieën niet moet laten fuseren.

categorie 34-

categorie: 34- jaar: 1979 bron: 7
Onderwijsminister Pais en wetenschapsminister Van Trier willen het geld voor wetenschappelijk onderzoek op universiteiten en hogescholen doelmatiger besteden.

categorie: 34- jaar: 1982 bron: 7
Mevrouw dr A. Wolff-Albers, plaatsvervangend directeur-generaal voor wetenschapsbeleid van het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen, zei dat de economische recessie onvermijdelijk leidt tot inkrimpnde onderzoeksbudgetten.

categorie: 34- jaar: 1991 bron: 4
Daarbij komt dat de in de beginjaren tachtig vastgestelde onderzoeksgelden nauwelijks zijn toegenomen. Die onderzoeksgelden voor de universiteiten moeten worden herverdeeld.

categorie 41+

categorie: 41+ jaar: 1982 bron: 4
Wij kwamen tot dusver aan dit soort opleidingen gewoon niet toe, omdat wij de afgelopen twintig jaren onze handen vol hadden met het opvangen van de enorm in aantal gegroeide studenten, die immers recht hadden op toelating. Dat was topprioriteit voor de universiteiten, en het mag wel eens erkend worden, dat zij daarbij een forse prestatie hebben geleverd.

categorie: 41+ jaar: 1982 bron: 7
Wie uit recente explosies van universitaire zelfkritiek - bestuurlijke onmacht, geldverspilling, wetenschappelijke luiheid, onverantwoordelijke afwezigheid enz. enz. - de indruk heeft gekregen, dat de instellingen op geen enkel terrein een slagvaardig beleid kunnen voeren, vergist zich. Nog voor de Open Universiteit de inschrijving opent, opereert het conventionele universitaire bedrijf met zijn deeltijdopleidingen al in het gat van de markt, waarin Heerlen in de behoeften wil gaan voorzien. Dit mag best slagvaardig worden genoemd.

categorie: 41+ jaar: 1991 bron: 3
De bestuurlijke setting is evenwichtiger geworden.

categorie: 41+ jaar: 1991 bron: 6
"(..) Het internationale karakter van onze universiteit wordt door hen genoemd als een van de belangrijkste factoren bij hun keuze".

categorie 41-

categorie: 41- jaar: 1979 bron: 5
Een en ander geeft aanleiding tot een ten opzichte van de faculteiten onevenwichtig en onoverzichtelijk beleid.

categorie: 41- jaar: 1979 bron: 5
Daarnaast worden veranderingen voorgesteld die kunnen leiden tot een beter functioneren van de universiteiten en hogescholen.

categorie: 41- jaar: 1979 bron: 7
De structuur van dat systeem, waarbij onder meer allerlei eigen imperiumbouwers hun eigen belangen afschermen, lokt conflicten en intriges gewoon uit.

categorie: 41- jaar: 1979 bron: 7
Het bestuur van dit "middenniveau" deugt echter niet, vinden zij. Het is te ingewikkeld en te ondoorzichtig.

categorie: 41- jaar: 1979 bron: 7
In feite moet ook nu de faculteitsraad de onderzoekprogramma's van de vakgroep goedkeuren. In de praktijk komt daar echter weinig van terecht.

categorie: 41- jaar: 1979 bron: 5
Waar de universiteit niet over machtsmiddelen beschikt om docenten te dwingen tot uitvoering van besluiten die gevolgen hebben voor vorm en inhoud van het door hen te geven onderwijs, zullen zij geneigd zijn deze besluiten naast zich neer te leggen, indien die niet overeenstemmen met hun opvatting van de hen gegeven verantwoordelijkheid.

categorie: 41- jaar: 1979 bron: 7
Hij achtte het onaanvaardbaar dat de financiële en bestuurlijke situatie in het academisch ziekenhuis in Groningen heeft geleid tot bedden- en patiëntenstops, met name op de afdeling hematologie.

categorie: 41- jaar: 1979 bron: 7
Vandaar dat er een brief naar de colleges van bestuur van de universiteit gaat waarin wordt gemaand er wat aan te doen.

categorie: 41- jaar: 1979 bron: 7
Begin dit jaar werden onregelmatigheden verondersteld. Pais liet de zaak uitzoeken. Het bestuur van het Academisch Ziekenhuis vond in een saldo van '77 een overschot van dat jaar en gaf er een bestemming aan. Op dezelfde wijze zijn saldi van voorgaande jaren bestemd voor noodzakelijk geachte doeleinden en vervolgens besteed.

categorie: 41- jaar: 1979 bron: 7
Het is broodnodig dat na het drastische democratiseringsproces bij de universiteiten een goed functionerend bestuur van de grond komt.

categorie: 41- jaar: 1979 bron: 7
Het ziekenhuis wordt een foutief beleid verweten.

categorie: 41- jaar: 1979 bron: 8
Hij hekelde hun onvermogen om de gebreken van het academisch systeem te onderkennen, en hun gebrek aan bereidheid om rekening te houden met maatschappelijke ontwikkelingen en de minder gunstige economische omstandigheden.

categorie: 41- jaar: 1982 bron: 4
Het zwakke punt van de universitaire bestuursvorm is dat ze gedragen wordt door een groot aantal part-time beschikbare, voorbijgaande bestuurders. Deze zijn daardoor onervaren en ze ervaren in hun beperkte zittingstermijn onvoldoende de consequenties van hun beslissing.

categorie: 41- jaar: 1982 bron: 4
Het antwoord hierop moet volgens de universiteitsbestuurders komen van een verbetering van de interne organisatie en van de taakverdeling tussen de instellingen onderling.

categorie: 41- jaar: 1982 bron: 5
Ondertussen dwingen de universiteitsbestuurders de (sub)faculteiten tot beslissingen die niet anders dan voorbarig kunnen zijn.

categorie: 41- jaar: 1982 bron: 5
Ook om andere redenen kan worden gepleit voor een versobering van de universitaire bestuursorganisatie en dus voor een hervorming van de hervormingswet.

categorie: 41- jaar: 1982 bron: 7
De nee-zeggars zeggen het geld niet te kunnen missen en zien liever bezuinigingen op bijvoorbeeld buitenlandse reizen, dubbele salarissen, apparatuur en bureaucratische rompslomp.

categorie: 41- jaar: 1982 bron: 7
Aldus de heer in 't Veld, die zei dat de democratisering binnen de universiteiten veel onheil heeft gebracht.

categorie: 41- jaar: 1982 bron: 7
Er is een zwartgalliger visie denkbaar, en die is niet minder reëel. In dat geval doet zich de vraag voor of het allemaal niet te laat is begonnen, niet te langzaam gebeurt en of er toch nog niet een verschrikkelijk gebrek is aan efficiency?

categorie: 41- jaar: 1982 bron: 8
De grotere democratie heeft alleen maar geleid tot heftige toeneming van de bureaucratie.

categorie: 41- jaar: 1982 bron: 8
Wetenschappelijk onderzoek heeft een sterke organisatie nodig en de wetgeving van de laatste tien, vijftien jaar is daarop helaas niet gericht geweest.

categorie: 41- jaar: 1982 bron: 8
Er wordt moord en brand geschreeuwd over het invoeren van de prikklok, maar het is toch belachelijk dat de hele universiteit vrijdagmiddag om twee uur verlaten is? Dat een student bijvoorbeeld met moeite een afspraak voor een tentamen kan maken omdat hij geen idee heeft waar de wetenschappelijk medewerker uithangt?

categorie: 41- jaar: 1982 bron: 7
Veranderingen in deze wereld voltrekken zich traag, zeker wanneer zij worden opgedrongen door geldnood of door concurrentie in de vorm van de "Open Universiteit".

categorie: 41- jaar: 1982 bron: 7
Zoals eens de benoemingen van Romein en Presser werden getraineed en die van Suys werd verhinderd, zo werd nu de voordracht van Junne afgewezen, omdat hij de toch al als rood bekend staande faculteit nog verder zou doen verkleuren.

categorie: 41- jaar: 1986 bron: 1
De informatie waarop de universiteitsbestuurders hun beslissingen namen, was niet optimaal, juist door gebrek aan contact met de basis van hun instellingen.

categorie: 41- jaar: 1986 bron: 4
U moet zich van het bestuur van een universiteit niet te veel voorstellen.

categorie: 41- jaar: 1986 bron: 4
Er was ook kritiek op nog steeds toenemende overheidsbemoeienis met de dagelijkse gang van zaken aan de universiteiten, op de welig voortwoekerende bureaucraties en op gebrek aan duidelijkheid over wat beleidmakers nu eigenlijk willen met het wetenschappelijk onderwijs. Maar niet alleen de overheid is schuldig aan de misère, meende rector magnificus H.H. van den Kroonenberg van de universiteit Twente. "We worden niet goed behandeld, maar we hebben het er in het verleden ook naar gemaakt dat we slecht behandeld worden."

categorie: 41- jaar: 1986 bron: 5
Ronduit verbluffend is de rol van de Colleges van Bestuur. Langzaam wordt zichtbaar dat de universitaire top-bestuurders het proces uit handen hebben gegeven zonder enige conditie te stellen aangaande het besluitvormingsproces. Minister en Colleges van Bestuur hebben de hoofdregel van projectmanagement, een goede afstemming van bestaande organisaties en projectmanagement, over het hoofd gezien.

categorie: 41- jaar: 1986 bron: 5
Ondanks officiële slogans van bedrijfsmatige rationaliteit, bleek de praktijk er een te zijn van coalitievorming en veel informeel regelen - waarbij officiële organen vaak slechts de legitimering verzorgden van wat in achterkamers al beslist was: wie en wat er moest verdwijnen.

categorie: 41- jaar: 1986 bron: 7
Een lange reeks elkaar overlappende organisatorische maatregelen, waarvan het voornaamste resultaat is dat de universiteiten verder ontregeld zijn geraakt.

categorie: 41- jaar: 1986 bron: 7
Er zijn zeker mogelijkheden tot bezuinigingen in de bureaucratie van de universiteiten en in vergroting van onderlinge samenwerking.

categorie: 41- jaar: 1986 bron: 7
Om organisatorische weeffouten te herstellen, was in de personele structuur van de instelling een ingrijpende reorganisatie nodig.

categorie: 41- jaar: 1986 bron: 7
Bij een dergelijke uitspraak lopen politici doorgaans de rillingen over de rug, omdat zij het schrikbeeld van de ondoelmatigheid van het universitaire bestuur - een werkelijk nationaal probleem - bevestigt.

categorie: 41- jaar: 1986 bron: 7
Ritzen, en niet alleen hij, constateerde dat het College van Bestuur op veel universiteiten geen vaste greep heeft op de financiële situatie bij de faculteiten.

categorie: 41- jaar: 1986 bron: 7
De grootste klappen wil de minister van onderwijs en wetenschappen uitdelen in het kader van de doelmatigheidsbevordering. Onderdeel daarvan is 'ontbureaucratisering' van de universiteiten en academische ziekenhuizen.

categorie: 41- jaar: 1986 bron: 7
Hiertegen kunnen de universiteiten geen gelijkwaardig tegenspel bieden. Hun logge gebureaucratiseerde en gedemocratiseerde gremia zijn geen partij.

categorie: 41- jaar: 1986 bron: 7
De oude raden en commissies spartelen met hun pootjes in de lucht. De Universiteitsraad wordt vaak pas van een zaak in kennis gesteld als het essentiële gedeelte van de besluitvorming al heeft plaatsgevonden.

categorie: 41- jaar: 1986 bron: 8
In de tussenperiode hebben ze gezocht en gesteund onder een tijdrovend, bureaucratisch en kostbaar bestuursstelsel.

categorie: 41- jaar: 1986 bron: 8
Wie, zoals ik als voorzitter van een voor opheffing en samenvoeging aangewezen subfaculteit dit besluitvormings- en argumentatieproces van nabij meemaakt, valt het voornamelijk op dat het hele proces op het niveau van faculteiten, colleges van bestuur en raden, universiteitsbesturen onderling, volstrekt duister, schimmig en ondoorzichtig blijft. Het woord Kafka-esk is hiervoor nog te eufemistisch.

categorie: 41- jaar: 1986 bron: 8
Het onderwijsbeleid is passief van aard. Het is vooral op-de-winkel-passen.

categorie: 41- jaar: 1991 bron: 5
Natuurlijk zijn er faculteiten en vakgroepen waar dit nog ten volle het geval is, waar ook de opwinding van het ontdekken in het onderzoek en de voldoening van het onderwijzen en leren van voorheen ongekende dingen nog niet in bureaucratie en goed bedoeld beleid verstikt zijn.

categorie: 41- jaar: 1991 bron: 6
En W. Huizing, die tussen '55 en '57 in Breukelen studeerde, uitte scherpe kritiek op de wijze van besluitvorming. "Op Nijenrode hebben we geleerd te handelen volgens het harmoniemodel. Wat hier vertoond wordt is het overrompelingsmodel."

categorie: 41- jaar: 1991 bron: 7
Universiteitsbesturen zijn daarmee nog iets sterker dan voorheen dumpplaats geworden van overbodig geworden topambtenaren, of het ereschavot voor bewezen diensten.

categorie: 41- jaar: 1991 bron: 7
Zo blijkt er geen sprake te zijn van een eenduidig beleid op het gebied van de begeleiding van studenten.

categorie: 41- jaar: 1994 bron: 7
Maar toen het paarse regeerakkoord sprak over driejarige studies, leek het alsof veel docenten en hoogleraren voor het eerst van die gedachte hoorden - de meesten wisten waarschijnlijk niet eens wat het 'hoop' is. Door ervaring wijs geworden hebben de meesten van hen inmiddels andere liefhebberijen gevonden.

categorie: 41- jaar: 1994 bron: 7
Pijnlijke saneringen zullen nodig zijn, niet alleen aan studentenzijde, maar ook in de wildgroei van de universitaire organisatie die soms clientelisme als enig uitgangspunt lijkt te hebben.

categorie: 41- jaar: 1994 bron: 7
Want als een ding duidelijk is geworden, is het dat er van de vele gesprekken tussen de overheid en de bestuurders weinig of niets doordringt tot de werkvloer van het hoger onderwijs.

categorie: 41- jaar: 1994 bron: 7
Bij de bespreking van het voorstel van Financiën om de overhead - in de wandelgang wordt al gesproken over 'de vergadercultuur' - bij de hogescholen en universiteiten terug te dringen, ontstond opnieuw onenigheid.

categorie: 41- jaar: 1994 bron: 7
Zijn voornemen het collegegeld met 1000 gulden per jaar te verhogen, zal onvermijdelijk leiden tot een vermindering van het aantal studenten, zonder dat de veelal bureaucratische instellingen worden aangepakt.

categorie 43-

categorie: 43- jaar: 1979 bron: 7
Het ministerie van Onderwijs heeft de begroting 1979 van de Universiteit van Amsterdam in zijn geheel afgekeurd.

categorie: 43- jaar: 1979 bron: 7
Het Academisch ziekenhuis Amsterdam (Wilhelmina Gasthuis en Binnengasthuis) wekte in 1976 beroering door het grootste tekort op de begroting dat ooit door een academisch ziekenhuis was vertoond.

categorie: 43- jaar: 1979 bron: 7
Het Academisch Ziekenhuis in Groningen is in de jaren '71-'78 financieel over de schreef gegaan.

categorie: 55- jaar: 1986 bron: 7
De barre werkelijkheid begint langzamerhand tot alle betrokkenen door te dringen: de nieuwe studiefinanciering brengt huishoudens met de laagste inkomens nog erger in de problemen dan al lang werd gevreesd.

categorie: 55- jaar: 1991 bron: 4
Invoering van de tempobeurs ondermijnt de oriënterende en verwijzende functie van de propedeuse en zal daardoor in een groot aantal gevallen negatieve gevolgen hebben op het uiteindelijke studierendement.

categorie: 55- jaar: 1991 bron: 6
Naar aanleiding van deze resultaten vraagt de LSVB zich af of het niet tijd wordt om na te denken over een geheel nieuw stelsel van studiefinanciering.

categorie: 55- jaar: 1991 bron: 6
Dat is wat halfhartig ingevuld, maar het resultaat was wel dat het stelsel dat ik in 1989 aantrof sterk denivellerend was.

categorie: 55- jaar: 1991 bron: 8
Daarnaast is het natuurlijk zo dat de in hoge mate geautomatiseerde uitvoering van regels leidt tot beoordelingsfouten waarvan je menselijk zegt: dat kan niet. De uitspraken van de ombudsman dat we onbehoorlijk hebben gehandeld zijn belangrijk.

categorie: 55- jaar: 1994 bron: 4
In Maastricht verklaarde collegevoorzitter dr. K. Dittrich het huidige stelsel van studiefinanciering failliet, met een opsomming van beperkende studiefinancieringsmaatregelen. Volgens Dittrich is het de hoogste tijd een nieuw stelsel te ontwikkelen.

categorie: 55- jaar: 1994 bron: 6
Voor de mindervermogenenden is de studiefinanciering een flop. We hebben er geen bal aan, dus de overheid kan dat geld beter houden.

categorie: 55- jaar: 1994 bron: 6
Met de Wet Studie Financiering (WSF) is het eigenlijk niet anders. In het achtjarige bestaan van de wet is het stelsel meer dan twintig keer veranderd en zijn de kosten verkeerd groot.

categorie: 55- jaar: 1994 bron: 7
Wat echter het meest bevreemdt, is het feit dat de universiteiten de rekening gepresenteerd krijgen voor een politiek probleem, dat door de politici in 1986 zelf geschapen is, namelijk het wereldvreemde stelsel van studiefinanciering.

categorie: 55- jaar: 1994 bron: 7
Een jaar later wordt de basisbeurs opnieuw te grazen genomen en moeten de studenten inleveren.

categorie 61+

categorie: 61+ jaar: 1982 bron: 7
De heer in 't Veld was van mening dat de moed binnen de universiteiten terugkeert en dat men weer bereid is zijn nek uit te steken.

categorie: 61+ jaar: 1982 bron: 7
Waar in vroegere jaren een rector op dit punt in zijn rede steevast een pleidooi begon voor universitaire autonomie zonder meer, is het kenmerkend voor de toenemende veranderingsgezindheid aan de instellingen dat Van den Kroonenberg een geheel andere kant opging.

categorie: 61+ jaar: 1991 bron: 3
"De universiteiten laten zien dat ze wel degelijk tot verantwoord zelfbestuur in staat zijn."

categorie: 61+ jaar: 1994 bron: 7
De VSNU was voorzichtiger dan de HBO-Raad.

categorie: 61+ jaar: 1994 bron: 7
Kortom, de gezamenlijke universiteiten hebben met hun weigering aan de eis van de regering te voldoen het gelijk geheel aan hun zijde.

categorie 61-

categorie: 61- jaar: 1979 bron: 7
Tegelijkertijd haalde hij de vierjarige cursusduur weer van stal en opnieuw hebben de universiteiten, gisteren, geweigerd dit snelle ros te bestijgen. Zij blijven erbij: vlugger dan in vijf jaar kan het niet. Kortom, het is weer een kabaal van jewelste in de rodeo, zonder dat er gereden wordt. Dat is nu jaren zo.

categorie: 61- jaar: 1979 bron: 1
Het wordt nu toch wel eens tijd dat er serieus overleg met de universiteiten komt over de verandering van de studieprogramma's.

categorie: 61- jaar: 1979 bron: 7
Vrij algemeen leeft immers het besef dat de universiteiten te traag op redelijke verlangens, vooral wat de herziening van hun onderwijs betreft, hebben gereageerd en zich aanhoudend daar tegen verzetten.

categorie: 61- jaar: 1979 bron: 4
Ook de Tilburgse hoogleraar De Moor, die als kroonlid de vergadering bijwoonde en altijd fel voorstander is geweest van een radicale verkorting van de studieduur, bekritiseerde het standpunt als een "erg naar binnen toegerichte reactie".

categorie: 61- jaar: 1979 bron: 4
Hij sprak van een "naar de toekomst gesloten advies", waarin de Raad nauwelijks iets liet blijken van oog voor de ontwikkelingen in het hoger onderwijs.

categorie: 61- jaar: 1979 bron: 7
Gesloten, dat is misschien wel de beste omschrijving van de houding van de universiteiten. Het verklaart ook veel van hun onbeweeglijkheid.

categorie: 61- jaar: 1979 bron: 7
De academische ziekenhuizen verkeren in een situatie waarin ieder besluit beter is dan geen besluit.

categorie: 61- jaar: 1979 bron: 8
Het is een soort navelstaren, een niet aflatende gerichtheid op de traditionele taakstelling van de universiteit. Daardoor komt men niet toe aan een bezinning op de doelstellingen van het wetenschappelijk onderwijs.

categorie: 61- jaar: 1982 bron: 1
De georganiseerde universitaire wereld bleek daarmee op een beslissend moment onmachtig op politieke en maatschappelijke ontwikkelingen te reageren en heeft toen de kans verspeeld om een bepalende invloed uit te oefenen op de herinrichting van het eigen huis.

categorie: 61- jaar: 1982 bron: 5
Hij was in 1981 op studieverlof bij de universiteit van Sussex, keek rond en vindt nu de besluiteloosheid van de Nederlandse universiteiten beschamend.

categorie: 61- jaar: 1982 bron: 7
Die taakverdeling die de universiteiten nu zelf op zich hebben genomen, dreigt een drama te worden.

categorie: 61- jaar: 1982 bron: 7
De universiteiten en hogescholen ontlopen keuzes die de komende jaren toch onvermijdelijk zullen zijn.

categorie: 61- jaar: 1982 bron: 7
Wel, de vijftig nieuwe studierichtingen kunnen de universiteiten ook wel schudden. Ze weten zelf natuurlijk dat het niet haalbaar is, het zal wel een onderdeel zijn van het spel van loven en bieden dat zij zolang met het ministerie van onderwijs hebben gespeeld.

categorie: 61- jaar: 1986 bron: 7
Die operatie bracht aan het licht dat universiteiten om allerlei redenen zelf niet in staat zijn om op een behoorlijke manier te bezuinigen.

categorie: 61- jaar: 1986 bron: 4
Foppen had slechts sneren over voor het optreden van de universiteitsbesturen. Hij sprak van "bestuurlijk gespartel". "Een beetje bestuurder" had de plannen volgens hem al drie jaar kunnen zien aankomen.

categorie: 61- jaar: 1986 bron: 7
Uitgekookt, om het eens volks te zeggen, zijn ze er ook. Jarenlang hebben de universiteiten zich met een intellectuele kracht, een betere zaak waardig, verzet tegen een beperking van de studieduur.

categorie: 61- jaar: 1986 bron: 8
De bezuinigingsplannen van minister Deetman zijn dan ook een logisch gevolg van de kruiperige houding van de universiteitsbesturen.

categorie: 61- jaar: 1986 bron: 8
De colleges van bestuur zijn de Stickers van de universiteiten. Zij spelen de rol van burgemeesters in oorlogstijd: redden wat er te redden valt.

categorie: 61- jaar: 1986 bron: 8
Onder de gegeven omstandigheden kan een minister nauwelijks anders. Maar het is in belangrijke mate een gevolg van het feit, dat de universiteiten zelf het er goed bij hebben laten zitten.

categorie: 61- jaar: 1991 bron: 3
De veranderingen moeten de VSNU afhelpen van haar imago van een papier verplaatsende organisatie, waarvan de leden altijd verdeeld zijn, en die alleen eendrachtig zijn als e 'neen' tegen Zoetermeer moet worden geroepen of als er om meer geld wordt gevraagd.

categorie: 61- jaar: 1991 bron: 4
Rector magnificus prof. dr. C. Rijnvos kritiseerde in Rotterdam het systeem dat de VSNU heeft gekozen voor de verdeling van het geld voor onderzoeksscholen. Hij noemde de opstelling van de eigen vereniging "irrationeel".

categorie: 61- jaar: 1994 bron: 1
De minister heeft de universiteiten en hogescholen uitgenodigd voor een gesprek over de invulling van de bezuinigingen, maar die weigeren tot dusverre hardnekkig om te komen.

categorie: 61- jaar: 1994 bron: 7
Van belang is nu dat Ritzen zich op dit punt aanzienlijk soepeler heeft opgesteld. Op hun beurt zou je verwacht hebben dat de universiteiten dit gebaar zouden hebben aangegrepen om uit hun ivoren toren te kruipen.

categorie: 61- jaar: 1994 bron: 4
Toch doen de universiteiten er beter aan op te houden met budgetverdediging en te proberen er op eigen kracht tegenaan te gaan. Dan ontstaat er ruimte buiten de beleidsgevangenis van nu.

categorie: 61- jaar: 1994 bron: 1
"Stom," noemt Van Gelder de stap die de hogescholen en universiteiten hebben gezet. "Het is niet bepaald een diplomatieke houding."

categorie: 61- jaar: 1994 bron: 4
Het feit dat je ogenschijnlijk zo onbetrouwbaar bent vinden wij hoogst schadelijk.

categorie: 61- jaar: 1994 bron: 7
W. van Lieshout van de Vereniging van Samenwerkende Nederlandse Universiteiten en A. van der Hek van de HBO-Raad spelen op dat onderdeel inmiddels de vermoorde onschuld.

categorie: 61- jaar: 1994 bron: 7
Maandagmiddag wezen de opleidingen, na felle studentenprotesten en gemopper in eigen kring, die collegegeldverhoging net zo makkelijk weer af.

categorie: 61- jaar: 1994 bron: 7
De vertegenwoordigers van het hbo (het voormalige PvdA-kamerlid Van der Hek) en de gezamenlijke universiteiten (Van Lieshout) ontpopten zich tijdens geheime onderhandelingen met minister Ritzen als behartigers van het eigen belang.

categorie 62+

categorie: 62+ jaar: 1986 bron: 7
Er zou zo een gemeenschappelijk universitair "platform" ontstaan, dat op verschillende terreinen met de minister van onderwijs in de slag, dat wil zeggen in discussie, wil gaan.

categorie 62-

categorie: 62- jaar: 1979 bron: 7
De delegaties van de rijksuniversiteit Limburg, de katholieke hogeschool in Tilburg en de Erasmus-universiteit in Rotterdam waren het niet eens met het categorische "nee" van de meerderheid.

categorie: 62- jaar: 1982 bron: 4
Het wordt afschuwelijk cynisch kwartetten, waarbij het niet alleen zal gaan om vakgroepjes, maar om hele onderdelen van universiteiten. Gezien de levensstrijd waarin de universiteiten met elkaar verwickeld raken, zullen snelheid en list een rol gaan spelen.

categorie: 62- jaar: 1982 bron: 8
Wat nog steeds ontbreekt is een goed overleg tussen de universiteiten om dit soort problemen aan te pakken.

categorie: 62- jaar: 1986 bron: 5
Van Schendelen bleef nuchter, zette zich af tegen "gejeremieer" van de universitaire wereld en tegen de interne verdeeldheid die her en der alweer de kop opsteekt.

categorie: 62- jaar: 1986 bron: 7
Al eerder bleek dat minister Deetman (onderwijs) met zijn bezuinigingsvoorstellen de solidariteit onder de geleerden van de Erasmusuniversiteit zwaar op de proef heeft gesteld.

categorie: 62- jaar: 1991 bron: 5
Juist omdat beide gereformeerde opleidingen geen regionaal, maar een landelijk karakter hebben, betekent vestiging van beide instellingen in de Randstad een verscherping van de onderlinge concurrentie, die bij samenwerking in Amsterdam voorkomen had kunnen worden.

categorie: 62- jaar: 1994 bron: 4
De academische veste kraakt. De oudste universiteiten - Leiden, Groningen, Utrecht en Amsterdam - vinden dat de bezuinigingen tot dusver teveel in hun nadeel zijn uitgevallen. Vandaag bespreken ze hoe ze zich kunnen verweren. "Een verkapte oorlogsverklaring", oordeelt de Rotterdamse rector, op bovendien een ongelegen tijdstip, nu het kabinet nieuwe bezuinigingen heeft aangekondigd. "De eenheid wordt verspeeld, ze spelen Ritzen troeven in handen."

categorie 63-

categorie: 63- jaar: 1986 bron: 4
Aan de Katholieke universiteit Brabant in Tilburg (tot aan gisteren de katholieke hogeschool) zag rector-magnificus dr. R. A. de Moor als enige bezuiniging die nog mogelijk is het opheffen van "dure studierichtingen die gericht zijn op zeer specifieke beroepen en die ook op lange termijn minder nodig zijn. Te denken valt aan tandheekunde, geneeskunde, bouwkunde". Zijn eigen universiteit heeft geen van deze studierichtingen in huis.

categorie 64-

categorie: 64- jaar: 1982 bron: 5
"Je ideaal is studenten zo goed mogelijk te informeren over hun studie- en toekomstmogelijkheden. Vergeet dat maar."

categorie: 64- jaar: 1986 bron: 7
De beide actiecomités van studenten letteren en psychologie hebben het dagelijks bestuur van de KUB een boze brief gestuurd. Daarin wordt de procedure bekritiseerd die is gevolgd bij de opstelling van het alternatieve bezuinigingsvoorstel. De studenten hadden bij de totstandkoming van dat alternatief betrokken willen worden.

categorie: 64- jaar: 1994 bron: 6
Het is de instellingen gelukt de bezuinigingen naar de studenten door te schuiven.

categorie: 64- jaar: 1994 bron: 6
"Het is de instellingen dus gelukt de bezuinigingen naar de studenten door te schuiven, en dat valt geheel verkeerd", zegt een verontwaardigde Hekster.

categorie: 64- jaar: 1994 bron: 7
Het derde Van der Hek en Van Lieshout niet dat Ritzen ter compensatie het collegegeld met duizend gulden per jaar tot 3250 in 1998, gaat verhogen: de eigen toko was gered.

categorie: 64- jaar: 1994 bron: 7
Terecht voelen studenten zich het kind van de rekening. Bovendien zijn ze door de instellingen, die aanvankelijk zij aan zij met de studenten tegen de bezuinigingen streden, in de steek gelaten.

categorie 72+

categorie: 72+ jaar: 1982 bron: 7
Terecht klagen de bonden dat docenten zo driemaal worden gepakt.

categorie: 72+ jaar: 1986 bron: 7
Tegenover Deetman met zijn soms vergaande maatregelen en zijn streven naar een scherpere "profilering" van het wetenschappelijk onderwijs, stellen de adviseurs zich meer op aan de kant van het universitaire onderwijs zelf, dat een veel gematigder aanpak wenst.

categorie: 72+ jaar: 1986 bron: 7
De eerste reacties uit universitaire hoek zijn begrijpelijkerwijs een mengeling van verontwaardiging en geschoktheid.

categorie: 72+ jaar: 1991 bron: 7
Ritzen is het met de universiteiten en hogescholen eens, dat Bukman afspraken tussen hem en het hoger onderwijs geschonden heeft.

categorie 72-

categorie: 72- jaar: 1986 bron: 7
Een knap staaltje was het wel, dat verzet dwars tegen maatschappelijke druk en overheidspressie in, dat zo'n jaar of twintig heeft geduurd.

categorie 73+

categorie: 73+ jaar: 1982 bron: 7
De bel voor de eerste ronde heeft weliswaar geklonken, maar het echte gevecht om de tweede fase moet nog beginnen. Elke universiteit heeft zich uitgeput in suggesties en ideeën.

categorie: 73+ jaar: 1986 bron: 7
Zullen de universiteitsbesturen in de tweede ronde beter op de been blijven? Dat zijn niet meer de termen waarin over de verhouding tussen instellingen en departement wordt gesproken. Maakte die vroeger wel eens de indruk van een ordinaire bokspartij, nu is het overleg aanmerkelijk verbeterd.

categorie: 73+ jaar: 1986 bron: 7
De top-ambtenaar prees het KUB-bestuur voor de snelheid waarmee een alternatief bezuinigingsvoorstel - ontwikkeld samen met de Nijmeegse universiteit - op tafel kwam.

categorie 73-

categorie: 73- jaar: 1982 bron: 4
De boycot tegen de verhoging van het collegegeld tot duizend gulden was in volle gang.

categorie 74+

categorie: 74+ jaar: 1979 bron: 7
Tenslotte is er een restant van de personeelslasten over 1979 dat niet hoeft te worden teruggeboekt naar het rijk. In totaal gaat het hier om een bedrag van bijna 3 miljoen gulden. "En dat betekent dat het gat is gedicht en dat we de arbeidsplaatsen die op de tocht stonden, kunnen behouden", aldus de voorzitter van het college van bestuur van de Groninger universiteit, de heer B. ter Borch.

categorie: 74+ jaar: 1982 bron: 7
De Open Universiteit is de enige onderwijssoort waarop niet zal worden bezuinigd. Voor het komend jaar is voor deze vorm van afstandsonderwijs een bedrag beschikbaar tussen 25 en 30 miljoen gulden. Daar komt nog eens acht miljoen voor investeringen bij.

categorie 74-

categorie: 74- jaar: 1979 bron: 4
Tussen de toegestane uitgaven enerzijds en het steeds zwaardere takenpakket bestaat volgens de besturen van de academische ziekenhuizen geen verband meer. Het is zo ver gekomen, zo blijkt uit de brief, dat de academische ziekenhuizen niet langer op verantwoorde wijze kunnen functioneren.

categorie: 74- jaar: 1979 bron: 7
Bij de centrale interfaculteit bestond er nog geen idee op welke wijze men zal trachten Pais' autoritaire bevelen uit te voeren.

categorie: 74- jaar: 1982 bron: 5
Door niets te blijven doen zal de universiteit van Amsterdam, en met haar de meeste andere Nederlandse universiteiten en hogescholen, onherroepelijk moeten overgaan tot massale ontstapen.

categorie: 74- jaar: 1982 bron: 5
Bezuinigingen aan de universiteiten belemmeren de ontwikkeling van de erdoor getroffen wetenschappen.

categorie: 74- jaar: 1982 bron: 7
De universiteiten zitten in het nauw. Daarbij spelen uiteraard de bezuinigingen een rol, maar eveneens de te verwachten terugval in de studentenaantallen door de invoering van kortere studieprogramma's en de daling van de geboortecijfers.

categorie: 74- jaar: 1982 bron: 7
Nauwelijks enkele maanden op deze bestuurspost ziet hij zich gesteld voor de zware taak de universiteit door de komende storm van reorganisaties en bezuinigingen te loodsen.

categorie: 74- jaar: 1986 bron: 5
De jongste ministeriële maatregelen - het is de laatste weken door anderen in deze krant betoogd - dreigen deze tendens tot eenvormigheid en vervlakking nog verder te versterken.

categorie: 74- jaar: 1986 bron: 7
In het academisch milieu heeft het spook sinds het bekend worden van minister Deetmans beruchte nota de realiteit van een verscheurend monster.

categorie: 74- jaar: 1986 bron: 7
De plannen die de minister van Onderwijs en Wetenschappen heeft met de Katholieke Universiteit in Tilburg betekenen een ernstige bedreiging voor de samenwerking tussen die universiteit en de Technische Universiteit Eindhoven.

categorie: 74- jaar: 1986 bron: 7
De nu voorgestelde bezuinigingen tasten dat karakter op onherstelbare wijze aan.

categorie: 74- jaar: 1986 bron: 7
In hetzelfde jaar dat de Erasmusuniversiteit in Rotterdam de 450ste sterfdag van haar naamgever herdenkt, wordt driftig gewerkt aan de afbraak en ontmanteling van de meest Erasmiaanse onderdelen van deze universiteit.

categorie: 74- jaar: 1986 bron: 7
In de sadistische bezuinigingsmode van het ogenblik is het enige alternatieve martelwerktuig voor de kaasschaaf blijkbaar de botte bijl.

categorie: 74- jaar: 1986 bron: 7
Nu de kruitdampen boven het universitaire slagveld enigszins optrekken, worden de contouren van de aangerichte ellende beter zichtbaar.

categorie: 74- jaar: 1986 bron: 8
Het onderwijs werd uiteindelijk genomen omdat je in die sector het wolvengedrag minder snel verwacht, maar nu niettemin aanwijsbaar het gevolg is van de al jaren toegepaste verdeel- en heerspolitiek van het beleid inzake de universiteiten.

categorie: 74- jaar: 1994 bron: 5
Als de instellingen ook nog zelf de wachtgeldconsequenties moeten dragen van de nu voorgestelde personele bezuiniging van 500 miljoen gulden, dan moeten zij bruto voor driemaal 500 miljoen gulden personeel ontslaan. Dat is meer dan de helft van de totale hoeveelheid personeel die is ingezet voor het hoger onderwijs. Dit is een potentiële slachting, niet zomaar een ingreep in de marge.

categorie: 74- jaar: 1994 bron: 5
Als deze verlenging in augustus zou hebben plaatsgehad, was er niets aan de hand geweest. Dan zouden we de komende vijf jaar gewoon ons werk doen. Maar door het snoeimes van het nieuwe kabinet, vallen we buiten de boot.

categorie: 74- jaar: 1994 bron: 7
Tweefasenstructuur, harmonisatiewet, de tempobeurs: allemaal waren ze bedoeld als bezuiniging, maar ze creëerden vooral bureaucratie, onrust en tijdverlies - soms kostten ze zelfs geld.

categorie: 74- jaar: 1994 bron: 7
Wat echter het meest bevreemdt, is het feit dat de universiteiten de rekening gepresenteerd krijgen voor een politiek probleem, dat door de politici in 1986 zelf geschapen is, namelijk het wereldvreemde stelsel van studiefinanciering.

categorie: 74- jaar: 1994 bron: 7
Als het aan de domkoppen van het Ministerie van Financiën ligt, begint in ieder geval de ondergang van Nederland al spoedig. Een half miljard bezuinigen op onze universiteiten!

categorie 76+

categorie: 76+ jaar: 1991 bron: 7
Een brede meerderheid in de Tweede Kamer steunt het studentenverzet tegen de plannen van minister Ritzen van onderwijs vanaf volgend studiejaar een 'tempobeurs' in te voeren.

categorie: 76+ jaar: 1994 bron: 7
De verwarring is groot en dat is niet onbegrijpelijk. De studenten hebben de afgelopen jaren de ene bezuinigingsmaatregel na de andere te verstouwen gekregen.

categorie: 76+ jaar: 1994 bron: 7
Het protest is nu al voorspelbaar, maar daarom op zich niet minder onterecht.

categorie 76-

categorie: 76- jaar: 1991 bron: 6
"Het aantal arbeiderskinderen in het wetenschappelijk onderwijs is zelfs achtergebleven bij het aantal studerenden uit de hogere sociaal-economische milieus. De wet is in dat opzicht dus een mislukking", aldus de LSVb.

categorie 77+

categorie: 77+ jaar: 1991 bron: 7
Asscher was echter van mening dat de studentenvereniging Asva de acties zorgvuldig heeft georganiseerd en tijdig heeft aangekondigd.

categorie: 77+ jaar: 1991 bron: 7
De president werkte toch niet mee aan een verbod van de acties in Amsterdam.

categorie 77-

categorie: 77- jaar: 1991 bron: 1
Ik moet zeggen, dat ik het studentenprotest wel eens erg elitair vind.

categorie: 77- jaar: 1991 bron: 7
Het lag er eigenlijk een beetje te dik bovenop: de ironie van de geschiedenis, die wilde dat de feestelijke bijeenkomst ter gelegenheid van het twintigjarige bestaan van de universiteitsraad afgelopen dinsdag ruw werd verstoord door de kinderen van de actievoerders die destijds de democratie op de universiteit afdwongen.

categorie: 77- jaar: 1991 bron: 7
Bij een totaal uit de hand gelopen studentendemonstratie op het Binnenhof zijn gistermiddag vijftien studenten en een agent licht gewond geraakt. De politie heeft vier arrestaties verricht.

categorie: 77- jaar: 1994 bron: 7
Bij de demonstratie vorig jaar mei vielen tientallen zwaargewonden en honderden lichtgewonden. Er werden ruim 50 arrestaties verricht. De rechtbank legde de grootste raddraaiers gevangenisstraffen op van een tot vijf maanden. Tegen dertien jongeren loopt nog een zaak in hoger beroep.

categorie: 77- jaar: 1994 bron: 7
Intussen wordt met de Haagse politie koortsachtig overlegd om een herhaling van de veldslag van 8 mei vorig jaar te voorkomen.

categorie: 77- jaar: 1994 bron: 7
De uit de hand gelopen landelijke protestactie van studenten tegen de bezuinigingen van minister Ritzen (onderwijs) heft gisteren het treinverkeer in het midden van het land lamgelegd.

categorie 78+

categorie: 78+ jaar: 1979 bron: 7
Aan de studentenbeweging verschaftte die wet de mogelijkheid om binnen de universiteit nieuwe posities in te nemen; om mede van daaruit verder te strijden.

categorie: 78+ jaar: 1991 bron: 7
Binnen twee maanden zijn er maatregelen te verwachten die de samenwerking tussen de Informatiseringsbank in Groningen en de OV-studentenkaart BV in Rotterdam zullen verbeteren. Deze belofte deed onderwijsminister Ritzen gisteren op het kantoor van de LSVB in Utrecht.

categorie 78-

categorie: 78- jaar: 1982 bron: 1
Volgens de fractie is de positie van beursstudenten de laatste jaren sterk verslechterd. De beurs ligt vrijwel altijd beneden het niveau van een bijstandsuitkering.

categorie: 78- jaar: 1982 bron: 4
Het is daarbij van levensbelang dat de problemen niet blijvend worden afgewenteld op jonge afgestudeerden. Wanneer die niet meer de kans zouden krijgen zich aan de universiteit na hun studie een aantal jaren in onderzoek te bekwamen, is dat niet alleen schadelijk voor hun eigen vooruitzichten, maar ook voor de universiteit en de gemeenschap als geheel, die nu eenmaal nieuw bloed en nieuw elan nodig heeft.

categorie: 78- jaar: 1982 bron: 7
Maar toch is het systeem niet rechtvaardig: want ook als je de studie onverhoopt niet mocht afmaken, moet je een flink bedrag terugbetalen. Als je ziek wordt, of door andere persoonlijke omstandigheden of overmacht tijdelijk niet kunt studeren, stijgt je schuld snel.

categorie: 78- jaar: 1982 bron: 8
De ambtenarenbond waarschuwde voor de gevolgen van de bezuinigingen voor studenten. Nu al zijn de verhoudingen tussen de aantallen docenten en studenten opgelopen van één docent op 20 studenten tot één op ruim 30. Er komen steeds meer massacolleges waarin uitsluitend sprake is van een éénrichtingsverkeer. Studenten worden daardoor helemaal op zichzelf teruggeworpen.

categorie: 78- jaar: 1986 bron: 7
Studenten hebben [aanvullende, rentedragende studieleningen en aanvullende beurzen] kunnen aanvragen, maar ze weten nog niet of die aanvragen worden gehonoreerd.

categorie: 78- jaar: 1986 bron: 7
Dus toch maar het handje ophouden bij de ouders om een voorschot en - in de meeste gevallen - om een maandelijkse aanvulling na 1 oktober. Ouders dienen aan een dergelijk verzoek gehoor te geven, vindt de minister van Onderwijs. Hij staat er niet bij stil of die ouders het geld daarvoor beschikbaar hebben.

categorie: 78- jaar: 1986 bron: 7
Deze warrige toestand zou aanmerkelijk verbeteren als er een landelijke regeling zou komen die gewoon voorziet in betaling 'als de centen binnen zijn.'

categorie: 78- jaar: 1986 bron: 8
Niets aan de hand, zegt Groningen. Studenten (lees: ouders), die vorig jaar zelf voor de studiekosten opdraaiden, kunnen dit nu ook. Ze hadden maar wat opzij moeten leggen. Bovendien krijgen ze in oktober (voor de laatste keer) kinderbijslag.

categorie: 78- jaar: 1986 bron: 8
Zelfs voordat besluitvorming heeft plaatsgevonden worden velen al in hun belangen getroffen en ondervinden schade: studenten lopen al weg of komen niet meer, zodat de minister zijn zin krijgt, ook als de voornemens niet doorgaan.

categorie: 78- jaar: 1994 bron: 5
Maar ook nu zal het zo gaan: wanneer in 1999 of 2000 de eerste *bachelors* met schooltas en etui weer op straat staan, zal over de tweede fase verder worden gezwegen. Er zal een variant op het aio-stelsel bedacht worden. Ook nu zullen enkelingen verder gaan. Zo is dan in dat jaar de algemene studieduur tot drie jaar teruggebracht. En daar was het om begonnen. Dan is tot twee keer toe een hele generatie studenten bedonderd.

categorie: 78- jaar: 1994 bron: 7
Dat maakt nogmaals duidelijk dat het Ritzen slechts te doen is geweest om een snelle overwinning, die zijn eigen begroting en vooral zijn eigen baan weer in veiligheid brengt. De prijs daarvan ligt eenzijdig bij de student - en zijn ouders - en dat is onfatsoenlijk.

categorie: 78- jaar: 1994 bron: 7
Kortom, het leed is voor de gemiddelde student langzamerhand niet meer te overzien.

Bijlage III

Overzicht van de gebruikte rubrieken

- 1. Universiteit Algemeen**
 11. kwalificatie
 12. functie
 13. internationale vergelijking
 14. kwalitatieve aansluiting arbeidsmarkt
 15. kwantitatieve aansluiting arbeidsmarkt
 16. voorzieningen

- 2. Onderwijs Universiteiten**
 21. toegang hoger onderwijs en selectie
 22. hoeveelheid plaatsen / massaliteit
 23. toegankelijkheid vanwege financiën
 24. kwaliteit algemeen
 25. werkvormen
 26. onderwijs - inhoud
 27. kwaliteit docenten
 28. studeerbaarheid - aanbod universiteiten
 29. werkhouding en kwaliteit studenten

- 3. Onderzoek**
 31. kwaliteit en reputatie
 32. relevantie
 33. taakverdeling
 34. financiering

- 4. Organisatie/Beheer**
 41. universiteit als organisatie
 42. personeelsbeleid
 43. financiële status
 44. bevoegdheden

- 5. Onderwijsstelsel**
 51. onderwijsstelsel en wijzigingen hierop
 52. differentiatie tussen universiteiten onderling
 53. differentiatie van opleidingen
 54. taakverdeling universiteiten - hbo's
 55. beurzenstelsel

- 6. Gezamenlijke Universiteiten / VSNU**
 61. beeld van universiteiten
 62. samenwerking / verdeeldheid universiteiten
 63. belangentegenstellingen tussen universiteiten
 64. relatie met studenten

- 7. Reacties op beleid**
 71. positieve waardering door universiteiten
 72. negatieve waardering door universiteiten
 73. medewerking door universiteiten
 74. gevolgen beleid voor universiteiten
 75. positieve waardering door studenten
 76. negatieve waardering door studenten

- 77. studentenacties
- 78. gevolgen beleid voor studenten